

20 ROKOV SAIA

V KONTEXTE INTERNACIONALIZÁCIE
VZDELÁVANIA A VÝSKUMU
NA SLOVENSKU

Pri príležitosti 20 rokov vzniku SAIA
zostavila Oľga Šubeníková

Vydala:

SAIA, n. o.

Námestie slobody 23

812 20 Bratislava 1

Editovala: Katarína Košťálová

Grafická úprava a tlač: xpression, s. r. o.

© SAIA, n. o., 2011

Úvod	3	Programy a projekty SAIA na podporu mobility	61
Akademické programy 1990 – 2010	4	1. Informácie o možnostiach štúdia v zahraničí, štípenďiach, medzinárodných programoch na podporu mobility	61
Akademické programy SAIA a ministerstvo školstva	11	2. Informácie prostredníctvom internetu	61
Organizovanie seminárov, ktoré ovplyvňujú slovenskú legislatívu týkajúcu sa vzdelávania a mobility	20	3. Výber slovenských štípenďistov na zahraničné študijné, výskumné pobyty a jazykové kurzy v súlade s medzivládnyimi bilaterálnymi dohodami a ponukami zahraničných vlád	62
Akademické programy – spolupráca SAIA so slovenskými a zahraničnými organizáciami	24	4. Prijatia štípenďistov ministerstva školstva na študijné a výskumné pobyty na slovenských vysokých školách a pracoviskách SAV	63
Nadácia otvorenej spoločnosti (NOS – OSF) a podpora SAIA v poskytovaní informácií a poradenstva o štúdiu v zahraničí	24	5. Publikáčna činnosť zameraná na podporu akademických mobility	64
Spolupráca so Slovenskou rektorskou konferenciou (SRK)	25	6. Bulletin SAIA	65
Spolupráca so Slovenskou akademickou asociáciou pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC)	26	7. Zahraničné odborné praxe študentov a doktorandov slovenských vysokých škôl	66
Spolupráca s Nadáciou Michala Kováča a Václava Havla a Nadáciou Václava Havla a Michala Kováča	27	8. Školenie doktorandov z Bratislavy a Viedne	66
Spolupráca so Vzdelávacou nadáciou Jana Husa	28	9. Propagácia vysokého školstva v zahraničí	67
Spolupráca s Academiou Istropolitana, neskôr AINova	29	10. Projekt PHARE – postgraduálne štípenďijné študijné pobyty v zahraničí	68
Spolupráca so Slovenským plynárenským priemyslom (SPP) v rokoch 1999 až 2001	30	11. Projekt TEMPUS – ORBIS	69
Spolupráca s Francúzskym veľvyslanectvom v Bratislave – francúzskimi lektori	30	12. Programy pre stredoškôľakov	69
Spolupráca so Stredoeurópskou univerzitou v Budapešti (CEU)	31	13. Britský knižný program Low Priced British Books (LPBB)	69
Spolupráca s Európskym kolégiom (College of Europe) v Brugách a v Natolíne	31	Stredoeurópsky výmenný program pre univerzitné štúdiá – CEEPUS	70
Spolupráca so švédskym Národným akademickým mobilným informačným centrom (NAMIC)	31	Národný štípenďijný program (NŠP)	73
SAIA a jej členstvo v ACA (Academic Cooperation Association)	32	Štípenďijný program M. R. Štefánika	76
Spolupráca s USA	35	Servisné centrá EURAXESS pre výskumných pracovníkov	79
Poradenské centrum pre vysokoškôlské štúdium v USA – spolupráca s Inštitútom pre medzinárodné vzdelávanie (IIE) a Education USA	36	Fond NIL na podporu spolupráce v oblasti vzdelávania	83
Spolupráca s Fulbrightovou komisiou na Slovensku	37	Sciex-NMSth – Švajčiarsko-slovenský štípenďijný fond	86
Spolupráca s American Fund for Czechoslovak Relief so sídlom v New Yorku	38	Správna rada SAIA v rokoch 1992 až 2010	87
Programy dobrovoľných lektorov anglického jazyka	38	Vedenie SAIA v rokoch 1991 až 2010	89
Program knižných darov z USA	40	20 rokov SAIA v skratke	90
Spolupráca s Rakúskom	43	Viete, že SAIA	94
Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní	46		
ASO – Rakúske informačné centrá pre vedeckú spoluprácu v rokoch 2004 až 2007	53		
Spolupráca s Nemeckom	55		
SAIA a Nemecká akademická výmenná služba (DAAD)	56		

Úvod

Skôr, ako sa začneme venovať udalostiam po novembri 1989, treba krátko vysvetliť, ako prebiehala na Slovensku medzinárodná spolupráca v oblasti vzdelávania do novembra 1989.

Vzdelávanie, na rozdiel od zahraničnej politiky, zahraničného obchodu, vnútorných záležitostí, obrany a pod., nebolo zastrešené žiadnym federálnym ministerstvom, ministerstvá školstva boli len na národnej úrovni. V roku 1989 malo vzdelávanie na starosti Ministerstvo školstva, mládeže a telesnej výchovy Slovenskej socialistickej republiky, ministrom školstva bol prof. PhDr. Ľudovít Kilár, CSc. Medzinárodnú spoluprácu mal v kompetencii zahraničný odbor, ktorý mal dve oddelenia – oddelenie pre spoluprácu so socialistickými štátmi a oddelenie pre spoluprácu s kapitalistickými štátmi. Zahraničný odbor riadil v tom čase človek, ktorý neovládal žiaden cudzí jazyk, veď to ani nepotreboval, lebo oficiálne stretnutia so zahraničnými partnermi prebiehali vždy prostredníctvom tlmočníka.

Medzivládne bilaterálne dohody v oblasti vzdelávania a kultúry koordinovalo Federálne ministerstvo zahraničných vecí Československej socialistickej republiky (ČSSR) v Prahe. Dohody pripravovali zmiešané komisie pod taktovkou FMZV ČSSR. Za vzdelávanie sa na zasadnutiach zmiešaných komisií zúčastňovali zástupcovia zahraničných odborov českého a slovenského ministerstva školstva, mládeže a športu. Počty osôb, ktoré mohli na základe dohôd vycestovať do zahraničia – vysokoškolskí študenti, aspiranti (doktorandi), vysokoškolskí učitelia, administratívni pracovníci a pod., boli stanovené pre Českú socialistickú republiku a Slovenskú socialistickú republiku kľúčom dva ku jednej (dve osoby za ČSR a jedna osoba za SSR). V roku 1989 študovalo na českých a slovenských vysokých školách cca 150 000 študentov, z toho 100 000 v ČSR a 50 000 študentov v SSR. Ministerstvá školstva v oboch republikách vypracovávali každý rok „kvótovník“ pre vysoké školy, bol to rozpis štipendijných miest na študijné, výskumné a stážové pobyty do zahraničia v zmysle medzivládnych dohôd. Vysoké školy na základe stanoveného rozpisu nahlasovali ministerstvám mená osôb navrhnutých na vycestovanie do zahraničia. V prípade socialistických krajín zodpovedný referent zahraničného odboru poslal zoznam schválených osôb prostredníctvom Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSSR zahraničnému partnerovi, v prípade vyslaní do kapitalistických krajín ministerstvo školstva posielalo zoznam osôb navrhnutých na vyslanie na schválenie Ústrednému výboru Komunistickej strany Slovenska v Bratislave. Až na základe súhlasu ÚV KSS mohli byť zoznamy osôb s požadovanými podkladovými materiálmi zaslané prostredníctvom FMZV ČSSR zahraničnému partnerovi. Nikto neskúmal, či navrhovaná osoba na študijný, výskumný alebo stážový pobyt ovláda aj jazyk krajiny, v ktorej sa má pobyt uskutočniť. Do roku 1990 boli vysielaní Česi a Slováci v pomere 2 : 1 aj na celé štúdium do rôznych socialistických krajín (Sovietsky zväz, Nemecká demokratická republika, Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Poľsko, Juhoslavia). Slovenskí študenti, navrhnutí na celé štúdium v zahraničí, absolvovali pred vycestovaním do zahraničia ročnú jazykovú a odbornú prípravu na Gymnázium v Banskej Štiavnici.

Organizačné zabezpečenie vyslaní a prijatí študentov, aspirantov (doktorandov), vysokoškolských učiteľov a administratívnych pracovníkov mala v kompetencii priamoriadená organizácia ministerstva, Dom zahraničných stykov Ministerstvo školstva, mládeže a telesnej výchovy SSR. Dom zahraničných stykov mal k dispozícii aj niekoľko lektorských bytov, v ktorých boli ubytovaní lektori cudzích jazykov zo zahraničia. Dom zahraničných stykov sídlil na Hviezdoslavovom námestí 14 v Bratislave, na tejto adrese sa začala neskôr písať aj história SAIA.

Akademické programy 1990–2010

Slovenské školstvo malo šťastie, že prvých **ponovembrových ministrov** malo vedcov svetového mena, profesora Ladislava Kováča (do júna 1990) a profesora Jána Pišúta (september 1990 – jún 1992), ktorí vytvorili podmienky pre vstup Slovenska do dôležitých medzinárodných aktivít v oblasti vzdelávania a vedy a „poodomykali“ dvere smerom na „západ“ a do multilaterálnych európskych programov.

V roku 1990 zahraniční partneri považovali ministerstvo školstva za vstupnú bránu do možností nadväzovania priamych kontaktov so školami. Vždy chceli mať pre naštartovanie spolupráce s vybranou slovenskou vysokou školou „požehnanie“ z ministerstva, najlepšie priamo z úst ministra. Rokovania so zahraničnými partnermi prebiehali bez tlmočníka, obaja prví ministri školstva ovládali niekoľko svetových jazykov. Aj pri oficiálnych rokovaníach vládla vždy uvoľnená atmosféra, v ktorej zmizli všetky bariéry a predsudky voči post-socialistickej krajine. Bývali dni, keď minister osobne prijal aj niekoľko zahraničných delegácií. V roku 1990 to bolo 1 640 zahraničných hostí a v roku 1991 (podľa štatistiky Odboru zahraničných stykov MŠ SR) prijalo ministerstvo na úrovni ministra, resp. jeho námestníkov 280 oficiálnych zahraničných delegácií, čo znamenalo 1 198 osôb. V tomto čísle nefigurujú zahraniční hostia, ktorí sa „len tak“ zastavili na zahraničnom odbore alebo priamo u ministra, resp. u jeho námestníkov. V roku 1991 vycestovalo do zahraničia 194 delegácií (329 osôb). Tieto čísla majú slúžiť na pochopenie situácie a aj ako dokumentácia toho, že v prvých dvoch rokoch sa na ministerstve „dvere“ doslova nezatvorili. Každý nový medzinárodný program, každá nová myšlienka súvisiaca s rozvojom spolupráce v oblasti školstva a vedy sa mohli presadiť až po dôkladnom vysvetlení pravidiel „hry“. Programov a myšlienok bolo v tom čase naozaj veľa. V prípade, že nebolo celkom jasné, ktoré riešenie by z hľadiska zahraničných skúseností bolo pre slovenské školstvo najvhodnejšie, minister vydal „príkaz“ pozvať ľudí zo škôl na „debatu“, väčšinou už aj s pripojeným zoznamom konkrétnych osôb, ktorí by sa k našťastému problému mohli odborne vyjadriť. Možno to nebola tá najefektívnejšia metóda. Časovo bola veľmi náročná, ale táto metóda dávala dohromady odborníkov, ktorí chceli meniť a modernizovať naše školstvo, bez ohľadu na stranické tričko.

Treba hádam ešte pripomenúť, že do novembra 1989 bola spolupráca v oblasti vzdelávania a vedy orientovaná na socialistické krajiny. Existovali síce medzivládne dohody o spolupráci v oblasti vzdelávania a vedy aj s „kapitalistickými“ krajinami, ale tieto boli skôr formálne. Po novembri 1989 došlo k „**explózii**“ rozvoja spolupráce vo vzdelávaní a vede s krajinami ako (v abecednom poriadku) **Belgicko, Francúzsko, Rakúsko, Spolková republika Nemecko, Španielsko, Švajčiarsko, Taliansko, Veľká Británia, USA** a pod. Len pre ilustráciu spomeniem niektoré vybrané aktivity. Od januára 1990 sa rozbehla spolupráca s Rakúskom, ktorá má v tejto publikácii osobitnú kapitolu. Od roku 1991 sa rozbehli s viacerými krajinami nové programy. Napr. k roku 1991 sa viaže otvorenie slovenskej sekcie na Lyceu v Bordeaux vo Francúzsku, ročne bolo vysielaných 5 slovenských stredoškôľakov na dokončenie svojho štúdia vo Francúzsku na náklady francúzskej strany. V roku 1991 bola uzavretá dohoda so **Štátom Izrael** a začalo sa aj s výmenou „mladých ambasádorov“, dvojíc stredoškolských študentov – dvojica slovenských stredoškôľakov sa v priebehu jedného mesiaca zoznámala so životom, kultúrou a históriou Štátu Izrael a izraelská dvojica stredoškôľakov bližšie spoznávala zase Slovensko. Jedna z „mladých ambasádorov“ pracuje na Veľvyslanectve Slovenskej republiky v Tel Avive. Veľká Británia prostredníctvom Know-How-Fondu finan-

covala rôzne vzdelávacie programy, rekvalifikáciu učiteľov ruského jazyka na jazyk anglický a financovala rôzne projekty na úrovni vysokých škôl. V spolupráci so Švajčiarskom sa rozbehol na stredných odborných školách a gymnáziách program *Hospodársky týždeň*. Študenti zakladali fiktívne firmy a prostredníctvom počítačov si vytvárali prostredie skutočne existujúcej firmy. S Flámskym spoločenstvom Belgicka sa začal napr. projekt „pedagogických dvojčiek“ medzi vybranými školami vo Flámsku a na Slovensku zameraný na adaptáciu stredných odborných škôl na nové ekonomické a technologické podmienky. Zaujímavý projekt sa rozbehol aj v spolupráci s Holandskom v oblasti odborného vysokoškolského vzdelávania. Bolo vybraných šesť slovenských stredných odborných škôl s rôznym zameraním (technické, zdravotné, ekonomické...), ktoré podľa holandského vzoru otvorili programy vyššieho odborného vzdelávania neuniverzitného typu, zameraného na prípravu odborníkov do praxe. V tomto prípade išlo o nadstavbu strednej odbornej školy. V spolupráci s Nemeckom sa zase využil vzor „Fachhochschulen“ – vyšších odborných škôl neuniverzitného typu – pri existujúcich slovenských vysokých školách technického zamerania. Tieto experimenty zostali len v podobe experimentov, do zákona o vysokých školách sa nedostali.

Jedným z úspešných programov, ktorý sa začal na jar 1990 a pokračuje aj v súčasnosti, boli **bilíngválne gymnáziá**. Do júna 1990 sa uskutočnili rokovania o otvorení bilíngválnych sekcií pri existujúcich gymnáziách s Rakúskom, Francúzskom, Nemeckom, Veľkou Britániou, Belgickom, Španielskom, Kanadou a Talianskom. Na jeseň v tom istom roku sa začalo so štúdiom v slovensko-nemeckej sekcii pri Gymnázii na Bílikovej ul. v Bratislave v spolupráci s Rakúskom, ďalej v slovensko-francúzskej sekcii pri Gymnázii na Metodovej ul. v Bratislave v spolupráci s Francúzskom a v slovensko-španielskej sekcii pri Gymnázii na Párovej ul. v Nitre v spolupráci so Španielskom.

Pri presadzovaní myšlienky otvárania bilíngválnych sekcií sa argumentovalo najmä tým, že je mimoriadne dôležité pripraviť mladú generáciu pre mobilitu v Európe. Zahraniční partneri boli naklonení tejto myšlienke a snažili sa hľadať urýchlene prostriedky, ako aj odborníkov, aby sa táto myšlienka mohla uskutočniť. Zahraničných partnerov tento „experiment“ stál nemalé finančné prostriedky. Krajina, ktorá sa podieľala na zriadení bilíngválnej sekcie, sa zaviazala poskytnúť v prvých rokoch učiteľov jazyka, učiteľov vybraných odborných predmetov, učebnice jazyka a aj učebnice odborných predmetov vo svojom jazyku, ako aj financovať a organizovať jazykové a odborné stáže pre slovenských učiteľov vo svojej krajine.

V nasledujúcom roku, t. j. od septembra 1991, boli otvorené bilíngválne sekcie pri gymnáziách v nasledujúcich mestách:

- slovensko-anglické v Martine – Sučanoch v spolupráci s Veľkou Britániou v rámci Know-How-Fund,
- slovensko-talianske pri Gymnázii na Ul. Ladislava Sáru v Bratislave v spolupráci s Talianskom,
- slovensko-nemecké v Poprade v spolupráci s Nemeckom,
- slovensko-francúzske v Košiciach a v Banskej Bystrici v spolupráci s Francúzskom,
- slovensko-španielske pri Gymnázii na Hronskej ul. v Bratislave v spolupráci so Španielskom.

Okrem bilíngválnych sekcií pri gymnáziách bola otvorená v septembri 1991 aj jedna slovensko-nemecká bilíngválna sekcia pri Obchodnej akadémii na Hrobákovej ul. v Bratislave s pomocou Rakúska.

V súčasnosti má Slovensko 31 bilingválnych sekcií pri gymnáziách, ako aj pri niektorých obchodných akadémiách (12 slovensko-anglických, 6 slovensko-španielskych, 5 slovensko-nemeckých, 5 slovensko-francúzskych, 2 slovensko-ruské a 1 slovensko-talianske).

V roku 1990 sa musel riešiť aj **osud zahraničných študentov** študujúcich na česko-slovenských vysokých školách, ktorí študovali v Československu **na pozvanie Komunistickej strany Československa**. Títo zahraniční štipendisti mali poskytnuté bezplatné štúdium, štipendium, ktoré pokrývalo životné náklady, a cestovné do ČSSR a naspäť do svojej vlasti po ukončení štúdia. Hľadali sa riešenia ako financovať ich pobyt aj v spolupráci so zahraničnými partnermi. Nemalé finančné prostriedky na ukončenie štúdia zahraničných štipendistov na česko-slovenských vysokých školách poskytlo Holandsko. Najsmutnejšie skončili Kubánci, ktorí v januári 1990 museli zanechať štúdium (dokonca aj medicí v šiestom ročníku štúdia). Na základe rozhodnutia kubánskej vlády sa museli okamžite vrátiť na Kubu, aby ich nemohla hlbšie ovplyvniť spoločensko-politická situácia v novej ČSFR.

V podobnej situácii sa ocitli aj slovenskí študenti, ktorí boli vyslaní na celé vysokoškolské štúdium, resp. na vedeckú aspirantúru (dnešné doktorandské štúdium) do Sovietskeho zväzu, Nemeckej demokratickej republiky, Maďarska, Poľska, Bulharska, Juhoslávie a Rumunska do roku 1989. Ani slovenské, ani české ministerstvo školstva nemalo dostatok finančných prostriedkov na financovanie ich štúdia v zahraničí. V Nemecku prevzala záväzky za slovenských študentov Nemecká akademická výmenná služba (DAAD), ktorá poskytla všetkým študentom štipendium na dokončenie začatého štúdia na nemeckých vysokých školách. Prestup na slovenské vysoké školy využilo 130 slovenských študentov, ktorí študovali v uvedených krajinách. V akademickom roku 1990/1991 v bývalých socialistických krajinách zostalo nedoriešených ešte 705 študentov a 119 vedeckých aspirantov (doktorandov) zo Slovenska. Boli potrebné milióny na ich doštudovanie. Peniaze sa nakoniec našli, pretože ani Česká republika, ani Slovensko nechceli zasiahnúť do života študentov takým spôsobom, ako to urobila Kuba v prípade stiahnutia svojich študentov z ČSFR.

S rokom 1990 je spojená aj **aktivizácia nových programov v rámci mnohostrannej spolupráce**. Ministerstvo školstva bolo zodpovedné za koordináciu spolupráce v rámci programov PHARE, UNESCO, Rady Európy, Pentagonály (neskôr Hexagonály), OECD, ILO (Medzinárodná organizácia práce) atď. Ing. Marta Šimková, vedúca oddelenia multilaterálnej spolupráce, mala so svojím kolektívom neľahkú úlohu. Najskôr musela sama preniknúť do nových programov, potom získať z ministerstva a zo škôl expertov, ktorí prejavili záujem pracovať v medzinárodných programoch a zastupovať Slovensko v rôznych medzinárodných komisiách.

V Ústave informácií a prognóz školstva ministerstvo školstva otvorilo národnú kanceláriu pre **program TEMPUS**. Program TEMPUS ako **súčasť grantovej pomoci PHARE** zabezpečoval finančnú podporu rozvoja vysokoškolského vzdelávania na Slovensku od roku 1990. Hlavnou aktivitou programu boli spoločné európske projekty, ktorých prirodzenou podmienkou bola spolupráca slovenských vysokých škôl s vysokoškolskými inštitúciami krajín Európskej únie. Spolupráca mohla byť zameraná na tvorbu nových alebo inováciu starých učebných plánov, na mobility študentov, doktorandov a vysokoškolských učiteľov, na vytváranie vzájomného kreditového systému a ekvivalencie štúdia na partnerských vysokých školách. Cieľom TEMPUSu bolo vytvorenie podmienok na slovenských vysokých školách

pre ich zapojenie do vzdelávacích programov Európskej únie – **ERASMUS/SOCRATES a LEONARDO DA VINCI**. Vedúcou národnej kancelárie programu TEMPUS sa stala v roku 1990 PhDr. Viera Farkašová, CSc. Začala sa „projektová“ éra, pretože vysoké školy mali možnosť uchádzať sa o nemalé finančné prostriedky na základe vypracovaných projektov v spolupráci so svojimi partnermi v krajinách Európskej únie. Spočiatku to nebolo ľahké. Písať projekty si vyžaduje určitú techniku a zručnosť – a ovládanie cudzích jazykov, najmä angličtiny. A dobré ovládanie terminológie. A vedieť narábať s rozpočtom. V roku 1990 vysoké školy ešte neboli celkom pripravené na písanie projektov a zostavovanie rozpočtov. Národná kancelária TEMPUS bola základom pre vznik občianskeho združenia Slovenskej asociácie pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC), ktoré od roku 1992 koordinovalo programy Európskej únie zamerané na vzdelávanie. Po ukončení programu TEMPUS sa PhDr. Viera Farkašová, CSc., v roku 1995 stala riaditeľkou Národnej kancelárie programu SOCRATES, PhDr. Denisa Filkornová koordinovala od samého začiatku **podprogram ERASMUS** a Ing. Irena Fonodová sa stala riaditeľkou Národnej kancelárie programu Leonardo da Vinci tiež od roku 1995. V súčasnosti má SAAIC v kompetencii európsky Program celoživotného vzdelávania (LLP), výkonnou riaditeľkou organizácie je Ing. Irena Fondová, jej zástupkyňou je PhDr. Denisa Filkornová a PhDr. Viera Farkašová koordinuje dva programy Európskej únie – Erasmus Mundus a Tempus.

Ďalší prelom nastal v roku 1991 po prijatí Československa do Rady Európy. Pracoviská rezortu školstva mali umožnený prístup do všetkých **vzdelávacích programov Rady Európy**, ako napr. Stredoškolské vzdelávanie v Európe, Výučba jazykov, Európske občianstvo, Vzdelávanie na diaľku a pod. V rámci Rady Európy sa venovala veľká pozornosť aj problematike uznávania dokladov o vzdelaní v súvislosti s rozbiehajúcou sa mobilitou študentov a doktorandov. Bolo zriadené **Československé ekvivalenčné stredisko** pri Ústave informácií a prognóz školstva, mládeže a telovýchovy s pôsobnosťou pre celé Československo.

Od januára 1990 do mája 1991 bol riaditeľom zahraničného odboru ministerstva školstva RNDr. Pavol Demeš, CSc., ktorý po novembri 1989 robil poradcu pre zahraničné otázky ministrom školstva Ladislavovi Kováčovi. Ako riaditeľ zahraničného odboru vniesol na ministerstve do práce nový štýl. Nebol zaťažovaný skostnatými administratívnymi ministerskými postupmi, pretože rovnako ako obaja ministri, aj on prišiel z akademického prostredia Univerzity Komenského, mal osobné skúsenosti z ročného výskumného pobytu v USA. Aj najnemožnejšie a najneriešiteľnejšie situácie zvládal jednoduchými riešeniami, odpoveď typu „neďá sa“ jednoducho neprijímal. Vždy sa muselo „dať. Najmä jeho zásluhou boli vyslaní **v roku 1990 prví študenti na štipendijné pobyty na americké univerzity**, najmä jeho zásluhou vznikla **Slovenská akademická informačná agentúra (SAIA)**, ako aj **Nadácia pre zahraničné vzdelávanie občanov Slovenskej republiky**. Nadácia podporila v prvých dvoch rokoch mnohých študentov prijatých na štúdium najmä na americké vysoké školy. Výber na štipendia mala na starosti SAIA. Jeho zásluhou bolo zriadené na zahraničnom odbore oddelenie cudzích jazykov. Znie to síce paradoxne, ale napriek tomu, že cudzie jazyky boli prioritou, na ministerstve sa nikomu do toho veľmi nechcelo, pretože to znamenalo rozpracovanie nových úloh, ktoré nemali na Slovensku tradíciu. V tomto kontexte sa rozbehol **program dobrovoľných lektorov anglického jazyka Education for Democracy** a vznik mnohých bilingválnych gymnázií na Slovensku.

V roku 1990 dochádza k historickej zmene v oblasti štipendijných programov. Nastáva prevrat dovtedajšieho systému pridelovania štipendií na **zahraničné študijné pobyty na základe bilaterálnych medzivládnych dohôd v oblasti vzdelávania a vedy**. Do roku 1990 ministerstvo školstva rozdeľovalo štipendiá tak, že určilo kvóty (počty štipendijných mesiacov s určením krajiny) jednotlivým vysokým školám. Mnohokrát boli vyslaní ľudia, ktorí vôbec neovládali žiaden cudzí jazyk! Do kapitalistických krajín musel dať súhlas s vycestovaním na štipendijný pobyt aj Ústredný výbor Komunistickej strany Slovenska (KSS)! Informácie o štipendiách sa väčšine študentov a vysokoškolských pracovníkov vôbec nedostali.

Ministerstvo školstva prostredníctvom SAIA začína priekopnícku činnosť – informuje verejnosť o ponukách na štipendijné študijné pobyty, zverejňuje ich v mesačníku Bulletin SAIA, v dennej tlači, rozhlas a televízii, podáva informácie aj o štipendiách poskytovaných Slovensku v rámci neinvestičnej pomoci. Internet vtedy ešte na Slovensku nebol. **Prvé číslo Bulletinu SAIA** vyšlo v marci 1991. Každý, kto prejavil záujem, mal prístup k informáciám o štipendiách, možnostiach štúdia v zahraničí, rôznych programoch na podporu mobilít. Éra rozdávania štipendií skončila, prešlo sa na **systém verejných konkurzov**. Konkurzná komisia zložená zo zástupcov slovenských vysokých škôl, ministerstva školstva, Slovenskej akadémie vied, zastupiteľských úradov, zahraničných lektorov vyberajú prvých štipendistov na zahraničné študijné pobyty a mená vybratých uchádzačov SAIA zverejňuje na svojich informačných tabuliach a následne v Bulletine SAIA, neskôr aj elektronicky na internetovej stránke SAIA. Zaujímavé bolo, že akademickí funkcionári, aj niektorí novozvolení rektori, ktorí dobre ovládali tento systém výberov štipendistov v zahraničí, si spočiatku ťažko zvykali, že niečo podobné sa deje aj u nás.

V apríli 1990 odcestovala **do USA prvá delegácia pod hlavičkou SAIA** vedená riaditeľom zahraničného odboru ministerstva školstva Pavlom Demešom a jeho poradcom Davidom P. Danielom, americkým historikom so slovenskými koreňmi, ktorý prišiel na Slovensko ešte pred novembrom 1989 v rámci Fulbrightovho programu. V delegácii boli študenti a zástupcovia vysokých škôl. Po desiatich dňoch sa delegácia vrátila s desiatimi štipendiami v hodnote asi stotisíc dolárov. K nim pribudli ešte dve štipendiá pre dvoch študentov na ročný študijný pobyt v USA. Na jeseň toho istého roku boli vyslaní prví slovenskí štipendisti SAIA na základe verejného konkurzu na študijné pobyty do USA.

Zoznam študentov slovenských vysokých škôl vyslaných na ročný študijný pobyt v USA v akademickom roku 1990/91:

1. Zuzana Kováčová – Slippery Rock University, Slippery Rock, PA
2. David Čársky – Slippery Rock University, Slippery Rock, PA
3. Zuzana Danišová – Wilkes University, Wilkes-Barre, PA
4. Martin Krajčí – Wilkes University, Wilkes-Barre, PA
5. Soňa Lichvárová – King's College, Wilkes-Barre, PA
6. Juraj Vaculík – King's College, Wilkes-Barre, PA
7. Dáša Kučerová – Keystone Junior College, La Plume, PA
8. Petra Lišková – Keystone Junior College, La Plume, PA
9. Zuzana Murgašová – Georgetown University, Washington, DC
10. Monika Kubicová – Muhlenberg College, Allentown, PA
11. Nicole Barková – Muhlenberg College, Allentown, PA
12. Ingrid Hudáková – University of South Alabama, Mobile, AL

Štipendijné pobyty a organizovanie konkurzov mala v roku 1990 na starosti Oľga Packová, pracovníčka zahraničného odboru ministerstva školstva. Prvé databázy uchádzačov o štipendiá začala v SAIA vytvárať Mária Guregová, pracovníčka Ústavu informácií a prognóz školstva. SAIA prvé dva roky fungovala tak, že pracovníci boli stále pracovníkmi svojich pôvodných organizácií (Ministerstvo školstva SR, Ústav informácií a prognóz školstva, Dom zahraničných stykov MŠ SR a pod.), pracovali na programoch SAIA a plat dostávali zo svojich organizácií. Dnes by to už asi nebolo možné.

Študenti masovo začali prejavovať záujem nielen o informácie o možnostiach štúdia a existujúcich štipendiách v USA, ale aj v iných krajinách sveta. Nasledovalo zhromažďovanie katalógov univerzít a informačných materiálov o študijných možnostiach v zahraničí, informácií o existujúcich štipendiách a pod. Treba si uvedomiť, že šírenie informácií bolo začiatkom deväťdesiatich rokov omnoho komplikovanejšie, pretože vtedy internet ešte nebol k dispozícii. E-mail mala SAIA od roku 1993 a internetovú stránku od roku 1996 (www.savba.sk/logos/ngo/saia/saia.html) a od roku 1997 www.saia.sk. Do roku 1993 zastával v komunikácii dôležitú úlohu najmä fax a telefóny.

S cieľom sprístupniť čo najviac informácií aj mimobratislavským záujemcom boli **v roku 1992 zriadené prvé dve pobočky SAIA na univerzitnej pôde**. Záujem o vytvorenie prvej pobočky Slovenskej akademickej informačnej agentúry prejavila **Technická univerzita v Košiciach** v roku 1992. Bol to prirodzený záujem, pretože vtedajší prorektor pre zahraničné styky Technickej univerzity, prof. Juraj Sinay, DrSc., bol súčasne aj predsedom Správnej rady SAIA. Pri zriaďovaní prvej pobočky bola dôležitá myšlienka, aby informácie o možnostiach štúdia v zahraničí, existujúcich štipendiách na študijné a výskumné pobyty v zahraničí, ktoré sú k dispozícii v SAIA v Bratislave, boli rovnako prístupné aj záujemcom v Košiciach. V poradí druhá bola zriadená pobočka v Banskej Bystrici pri **Univerzite Mateja Bela** na základe iniciatívy vtedajšieho rektora prof. Jána Findru, DrSc. O vytvorení pobočky v Banskej Bystrici bolo rozhodnuté koncom roka 1992, pobočka bola slávnostne otvorená v máji 1993.

---

prof. Ing. Juraj Sinay, DrSc.

„Po politicko-spoločenských zmenách v našom štáte bol „hlad“ po získaní skúsenosti pôsobením na zahraničných akademických inštitúciách. Objavovali sa nové možnosti, ponuky, štipendiá pre našich študentov, ale aj pre vedecko-pedagogických pracovníkov. V tejto situácii sa priam žiadalo, aby vznikla inštitúcia, ktorá by manažovala všetky tieto aktivity tak, aby boli účinné pre všetkých členov akademickej obce Slovenskej republiky. A to pokiaľ možno nielen v Bratislave, ale aj v regiónoch. To bola atmosféra, v ktorej bolo skoro prirodzené, že vznikla SAIA a následne aj jej pobočka v Košiciach, druhej najväčšej vysokoškolskej aglomerácii v Slovenskej republiky. To, že táto pobočka pôsobí v Košiciach do dnes, je dôkazom pragmatických rozhodnutí vtedajších lídrov v rámci SAIA.“

Tieto prvé dve pobočky vytvárajú základ pre vznik dnešnej siete regionálnych pracovísk SAIA v piatich univerzitných mestách na Slovensku (okrem Košíc a Banskej Bystrice v Nitre, Žiline a Prešove). Študenti majú potrebné informácie, formuláre žiadostí o štipendiá v mieste štúdia a nemusia cestovať za informáciami do Bratislavy.

„Dvanásťoroč“

Prečo bolo možné v takom krátkom časovom úseku – v priebehu 3 rokov dosiahnuť uvedené výsledky:

- nadšenie ľudí, snaha riešiť všetky nové úlohy – v prípade komplikovaných situácií ochota hľadať riešenie problému
- výborný kolektív na zahraničnom odbore, dôvera – žiadne zbytočné úradovanie
- možnosť o problémoch hovoriť priamo s ministrom – hľadať riešenia
- výborná spolupráca so zahraničnými partnermi, vzájomná dôvera – mnoho vecí sa vybavovalo na základe telefonických rozhovorov
- zahraniční partneri mali istotu, že platia aj ústne dohody
- výborná spolupráca s pracovníkmi zahraničných zastupiteľských úradov v Prahe i v Bratislave
- jazyková a odborná pripravenosť riadiacich pracovníkov – čo umožňovalo aktívnu účasť pracovníkov na dôležitých medzinárodných seminároch a konferenciách
- účasť zástupcov škôl pri rokovaniach so zahraničnými partnermi
- výborná spolupráca s rektormi a prorektormi pre zahraničné styky, s vedeniami výskumných ústavov a pod.
- rýchly prenos informácií od ministra až po referenta
- výborná spolupráca s partnermi na českom ministerstve školstva
- informovanie verejnosti o dosahovaných výsledkoch v masmédiách

Na dosiahnutých výsledkoch mal zásluhu celý kolektív **zahraničného odboru v zložení:**
 RNDr. Pavol Demeš, CSc., riaditeľ (1990 – máj 1991); po jeho odchode do funkcie ministra medzinárodnej spolupráce Oľga Šubeníková, riaditeľka (máj 1991 až august 1993)
 sekretariát riaditeľa v zložení: Dr. David P. Daniel, poradca
 Oľga Pačková, Emília Peláková a Viera Kišová

Oddelenie bilaterálnej spolupráce:

Oľga Šubeníková, vedúca oddelenia (1990 – jún 1991)
 RNDr. Štefan Cimbák, CSc., vedúci oddelenia (od júna 1991)
 PhDr. Anna Borodovčáková, Katarína Košťálová, PhDr. Táňa Kotuliaková, PhDr. Zuzana Mravíková, PhDr. Anton Sirota, PaedDr. Eva Sokolová, PhDr. Gabriela Veselá (niekoľko mesiacov aj Miroslav Veselý a PhDr. Anton Vačko)

Oddelenie multilaterálnej spolupráce:

Ing. Marta Šimková, vedúca oddelenia
 RNDr. Hyacinta Draganovská, CSc., Ing. Igor Kšiňan, Ing. Klaudius Kosnáč,
 PhDr. Darina Matušíková

Oddelenie cudzích jazykov:

PhDr. Danica Bakošová, vedúca oddelenia
 prof. Eva Tandlichová, CSc., PhDr. Eva Mešťanová

Akademické programy SAIA a ministerstvo školstva

SAIA uzavrela prvú dohodu o poskytovaní služieb s ministerstvom školstva 29. júna 1992 s účinnosťou od 1. júla 1992. Za SAIA podpísala dohodu riaditeľka Katarína Košťálová a za ministerstvo Oľga Šubeníková, ktorá bola v tom čase riaditeľkou zahraničného odboru. V zmysle dohody získala SAIA na šesť mesiacov 23 236 EUR (700 000 Kčs). Okrem finančnej čiastky mala SAIA k dispozícii **bezplatné priestory** v Dome zahraničných stykov ministerstva **na Hviezdoslavovom námestí 14** v Bratislave. Spolupráca s ministerstvom školstva bola pre SAIA v oblasti akademických programov v tom čase, ale rovnako aj dnes, kľúčová.

V roku 1994 SAIA rozširuje svoje aktivity aj o program zameraný na služby pre tretí sektor. Programovo sa rozdeľuje na dve hlavné oblasti: Oddelenie akademických programov a druhé oddelenie má názov Servisné centrum pre tretí sektor (SCTS). Oddelenie akademických programov je financované najmä z prostriedkov ministerstva školstva v súlade so zmluvou z roku 1992. Vo februári 1994 prichádza do SAIA Oľga Šubeníková, ktorú v auguste 1993, v rámci personálnych „čistiek“ politicky neprijateľných ľudí na ministerstve školstva prepustil štátny tajomník Jozef Tarčák (HZDS). V tom čase boli prepustení všetci riaditelia odborov, dokonca aj mnohí odborní referenti, ktorí neboli prepojení na HZDS alebo SNS. Od februára 1994 sa stáva Oľga Šubeníková riaditeľkou oddelenia akademických mobilít, prináša do SAIA svoje kontakty so zahraničnými partnermi, takže spolupráca rozbehnutá z úrovne ministerstva školstva od roku 1990 so zahraničím v oblasti akademických mobilít a medzinárodných programov prechádza v mnohých prípadoch na SAIA.

V roku 1995 dochádza k prvému vážnemu naštrbeniu vzťahov SAIA s ministerstvom školstva. Ministerka školstva SR Eva Slavkovská (SNS) listom v auguste oznámila SAIA svoju spokojnosť so zabezpečovaním programov, ktoré SAIA pre ministerstvo vykonáva, a vzápätí listom v septembri vypovedala dohodu so SAIA k 31. decembru 1995. Bez akýchkoľvek predchádzajúcich stretnutí a rokovaní so SAIA. Keďže nebolo možné rokovať priamo so zástupcami ministerstva, SAIA viedla dialóg s ministerstvom školstva prostredníctvom médií. Vďaka podpore zástupcov niekoľkých zastupiteľských úradov, zahraničných inštitúcií a zástupcov slovenských vysokých škôl ministerstvo zrušilo len dohodu o organizačnom a administratívnom zabezpečení výberov na štipendijné študijné pobyty na základe bilaterálnych medzivládnych dohôd v oblasti vzdelávania a o poskytovaní poradenstva a informácií o štúdiu v zahraničí, vydávanie informačného Bulletinu SAIA. Výberom na štipendijné študijné pobyty ministerstvo školstva poverilo svoju priamoriadenú organizáciu, Dom zahraničných stykov MŠ SR, ostatné časti dohody (poskytovanie informácií o možnostiach štúdia v zahraničí, vydávanie informačného mesačníka s prehľadmi o aktuálnych štipendiách, organizovanie seminárov zameraných na akademické mobility pre vysoké školy, organizovanie informačných dní na stredných a vysokých školách) podľa ministerstva nebolo potrebné naplňať. Dohoda o zabezpečovaní bilaterálneho programu Akcia Rakúsko – Slovenská republika, spolupráca vo vede a vzdelávaní, zostala platná aj pre celý rok 1996 a multilaterálny program CEEPUS do konca júna 1996.

SME, 12. októbra 1995 ANKETA

Listom z 20. septembra 1995 vypovedalo ministerstvo školstva dohodu so Slovenskou akademickou informačnou agentúrou. Podľa dohody SAIA organizačne a administratívne zabezpečuje program Akademickej mobility, CEEPUS a Akciu Rakúsko – Slovenská republika. Ako toto rozhodnutie hodnotia predstavitelia vysokých škôl?

doc. Ing. JURAJ STERN, rektor Ekonomickej univerzity v Bratislave: „Obávam sa, že týmto krokom sa zmrazí rad užitočných programov, ktorými sa otvárali dvere našim študentom do sveta. Stratou aktivít sa naša akademická obec vráti do rokov pred novembrom 1989. Dúfam, že ministerstvo prehodnotí svoje rozhodnutie v prospech Slovenska a hlavne jeho študentov.“

PETER DAŇA, Správna rada Rady študentov vysokých škôl SR: „Veríme, že ministerstvo oznámi svoje dôvody vypovedania zmluvy a vyrieši problém tak, aby neutrpel škody ten, kto tieto služby využíva, vrátane študenta.“

doc. Ing. TOMÁŠ SABOL, CSc., prorektor pre vedecké činnosti a zahraničné styky Technickej univerzity v Košiciach: „Akékoľvek prípadné vysvetlenie zrušenia tejto zmluvy odvolávajúce sa na nedostatočnú odbornú úroveň je pre nás neakceptovateľné. Kto sa prihlási k zodpovednosti, ak tieto programy – ako aspoň čiastočný zdroj pre rozvíjanie zahraničnej spolupráce – zoslabnú, respektíve poklesne ich úroveň alebo rozsah? Preto aj akékoľvek „finančné“ argumenty by boli iba uprednostnením krátkodobého, krátkozrakého hľadiska pred dlhodobým prínosom pre akademickú obec SR.“

prof. RNDr. LEV BUKOVSKÝ, DrSc., rektor Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach: „Existencia SAIA ako nezávislej mimovládnej organizácie je nevyhnutnou súčasťou rozvoja vzdelávania nielen na našej univerzite, ale aj v celom systéme stredného a vysokého školstva v našej republike.“

prof. RNDr. MILAN MARČOK, DrSc., rektor Technickej univerzity vo Zvolene: „Bolo by na škodu veci, aby sa dobre vybudovaný informačný systém a služby, ktoré poskytuje SAIA vysokým školám nemohli ďalej realizovať.“

doc. Ing. IGOR HUDOBA, CSc., rektor Slovenskej technickej univerzity, Bratislava: „SAIA si za roky svojej činnosti získala dobré renomé u viacerých zahraničných partnerov. Domnievame sa, že presunutie jej činnosti na inú inštitúciu by mohlo mať za následok dlhobojšie zmrazenie úspešne sa rozvíjajúcej medzinárodnej aktivity.“
(ch, sh)

Rádio Slobodná Európa, 11. októbra 1995, relácia Spektrum

Moderátorka Oľga Štefucová

O vysvetlenie vypovedania dohody medzi SAIA a ministerstvom školstva sme požiadali aj druhú stranu. V stanovisku, ktorý nám do relácie zaslal tlačový tajomník Vladimír Hagara, okrem zopakovania obsahu nami vyššie spomínaných listov medzi pani Slavkovskou a pani Košťálovou uvádza, že vypovedanie dohody nie je porušením žiadnych právnych predpisov. K problematickému finančnému vyúčtovaniu je v stanovisku zmienka iba v jednej vete. Citujeme: zásady pre poskytovanie finančných dotácií Slovenskej akademicko-informačnej agentúry Ministerstvom školstva a vedy

Slovenskej republiky na roky '94 – 95', v zmysle ktorých boli poskytnuté SAIA príspevky na neinvestičné výdavky, ktoré neboli malé, hoci za minulý rok zo strany SAIA nie je korektnosť. Koniec citátu. V minulých dňoch sa však v tlači objavila informácia, ktorú denník SME uverejnil ako stanovisko ministerky Slavkovskej k celému problému. Vypovedanie dohody medzi ministerstvom a SAIA sa týka iba prenajatých priestorov. V aktivitách, ktoré zabezpečuje agentúra pre ministerstvo, bude ďalej pokračovať. Takže, ako? Je aj nami už dnes citovaná výpoveď dohody zle pochopená agentúrou, alebo tlačový odbor si pri vysvetľovaní celej kauzy nerozumel s pani ministerkou Slavkovskou? V stredu predpoludním sme sa preto opäť telefonicky spojili s pánom Hagarom, hovorcem ministerstva školstva:

Moderátor (O. Štefucová): Ja by som veľmi rada vás požiadala o jedno vysvetlenie...

Vladimír Hagara: Prosím...

Moderátor (O. Štefucová): V tom zdôvodnení, ktoré ste mi vy poslali k vypovedaniu zmluvy so Slovenskou akademickou informačnou agentúrou, z toho mi jednoznačne vyplýva, že ide o vypovedanie dohody, napokon aj pani ministerka, ňou podpísaný list o tom hovorí...

Vladimír Hagara: ...áno...

Moderátor (O. Štefucová): ...ale, objavili sa informácie, že ide iba o vypovedanie dohody, pokiaľ ide o prenájom priestorov.

Vladimír Hagara: To vám kto povedal?

Moderátor (O. Štefucová): Objavili sa tieto informácie v tlači, pani ministerka sa tak vyjadrila na stretnutí pri vymenovaní nových profesorov.

Vladimír Hagara: No, to neviem, nebol som pri vymenovaní profesorov, či fakt, pani ministerka sa vyjadrila spôsobom, akým ste spomínala, že o priestoroch...

Moderátor (O. Štefucová): Túto informáciu včera priniesol denník SME, redaktor...

Vladimír Hagara: ...SME...

Moderátor (O. Štefucová): ...ktorý bol prítomný. SME, áno...

Vladimír Hagara: ...á, to, čo všetko ten denník povymýšľal, ale ja vám môžem...

Moderátor (O. Štefucová): ...tam bolo presné citovanie slov pani Slavkovskej...

Vladimír Hagara: ...uhm, viete, čo všeličo priniesol denník SME minulý týždeň na mňa, a sú to samé klamstvá?

Moderátor (O. Štefucová): Čiže ja by som teraz, v podstate, chcela jedno vyjadrenie od vás: Je to vypovedanie dohody ako-takej ...k 30. ...

Vladimír Hagara: ...ja vám to budem hneď teraz citovať, dobre?

Moderátor (O. Štefucová): ...áno...

Vladimír Hagara: ...aby denník SME neprinášal nejaké hlúposti, čo si on myslí, čo sa mu prisnilo... Čo hovorí článok 6 dohody? Článok 6 uvedenej citovanej dohody hovorí asi nasledovne: Táto dohoda nadobúda účinnosť dňom podpisu s možnosťou jej predlžovania minimálne na ďalších päť rokov. Dohoda sa automaticky bude predlžovať vždy k termínu 1. 1. nasledujúceho roku a tým, že jej finančná príloha sa každý rok upresní podľa rozsahu poskytovaných služieb. O prípadných zmenách respektíve vypovedaní zmluvy sa budú obe strany informovať písomne vždy aspoň tri mesiace pred ukončením jej platnosti. To znamená, že keď ministerka poslala agentúre list 20. 9., že vypovedá, to znamená, že tam boli tri mesiace aj desať dní, takže pani riaditeľka Košťálová sa nemôže rozčuľovať...

(vybraná časť rozhovorov)

SME, 19. októbra 1995 O. Šubeníková: Dôvera sa nedá kúpiť, ani získať za jeden-dva mesiace

BRATISLAVA (SME – ch) „Nepochybujem o tom, že tieto činnosti môže robiť zabezpečovať aj ministerstvo školstva, prípadne iná vybraná organizácia. Musí mať však vyškolených ľudí, know-how a kontakty v zahraničí, predovšetkým však dôveru zahraničného partnera. Dôvera sa nedá ani kúpiť, ani získať za jeden-dva mesiace.“ Povedala nám to Oľga Šubeníková, riaditeľka akademických programov SAIA v súvislosti s vypovedaním dohody medzi SAIA a ministerstvom školstva. „SAIA týmto rozhodnutím ministerstva školstva nezaniká. Naďalej bude poskytovať informácie o možnostiach štúdií v zahraničí, organizovať konkurzy na štipendijné študijné pobyty do zahraničia, vydávať Bulletin SAIA, sprostredkovať študijné pobyty na amerických stredných školách, koordinovať program dobrovoľných lektorov anglického jazyka, sprostredkovať a distribuovať knižné dary od amerických nadácií, organizovať letné konverzačné kurzy angličtiny.“...

PRAVDA, 31. októbra 1995, SAIA je pripravená na partnerský dialóg

V úvode mojej reakcie na článok hovorca Ministerstva školstva SR Vladimíra Hagaru Patent na rozum má len „šéfstvo“ SAIA? (Pravda 17. 10. 1995) pripomínam, že Slovenská akademická informačná agentúra (SAIA) vznikla na jar 1990 ako súčasť Ministerstva školstva SR s cieľom poskytovať informácie o možnostiach štúdií v zahraničí a organizovať verejné konkurzy a študijné štipendijné pobyty v zahraničí.

...A teraz k niektorým zavádzajúcim vyjadreniam hovorca ministerstva:

Riaditeľka Akademických programov SAIA Oľga Šubeníková je medzinárodne uznávanou odborníčkou v oblasti akademickej mobility (v roku 1993 ju vyznamenal prezident Rakúskej republiky za rozvoj spolupráce medzi Rakúskom a Slovenskou republikou). Nie je pravda, že O. Šubeníková počas svojho pôsobenia na Ministerstve školstva SR svojvoľne rozhodla v roku 1992 o pridelení 700 000 Sk pre SAIA. Rozhodol o tom minister školstva Ján Pišút na 17. Operatívnej porade ministra dňa 3. 6. 1992.

SAIA bola a je stále otvorená rokovať o formách spolupráce s ministerstvom. So službami SAIA bolo spokojných predchádzajúcich sedem ministrov a spokojnosť potvrdzuje aj list súčasnej ministerky z 21. augusta 1995: „Všetky aktivity, ktorými bola SAIA poverená, sú mi známe ... a spolupráca s Vaším združením v zmysle zabezpečovania akademickej mobility a záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov prebieha bez problémov.“ A ďalej: „Aktivity a činnosti, ktoré SAIA pre MŠ SR vykonáva na základe zmlúv a poverení, považujem za mimoriadne dôležité a osočné pre rozšírenie možnosti vzdelávania našich občanov, rozvoj v SR a je našim záujmom plniť si záväzky vyplývajúce pre Slovensko z medzištátnych dohôd.“

SAIA publikuje každý rok výročnú správu, v ktorej informuje verejnosť o svojich aktivitách a ich financovaní. Od roku 1992 pripravuje pre ministerstvo pravidelné finančné správy použitia prostriedkov zo štátneho rozpočtu. Dosiaľ nevznikli výhrady voči nakladaniu s týmito finančnými prostriedkami. Pokiaľ ide o problém vyúčtovania finančných prostriedkov na štipendiá a projekty vysokých škôl v rámci projektu Akcia Rakúsko – Slovenská republika, tento nemôže vyriešiť SAIA, ale len Ministerstvo školstva SR v spolupráci s Ministerstvom financií SR (ako v prípade americkej Fulbrightovej komisie). O pridelovaní prostriedkov na projekty a štipendiá nerozhoduje SAIA, ale riadiace grémium akcie, ktoré dostalo poverenie od ministerstiev oboch krajín rozhodovať o použití finančných prostriedkov.

Vypovedanie zmluvy k 31. 12. 1995 je pre nás po prejave uznania zo strany ministerstva nepochopiteľné.

Výpoveď prichádza v čase, keď bruselská mimovládna organizácia ACA (Asociácia pre akademickú spoluprácu) požiadalo SAIA, aby v marci 1996 zorganizovala na Slovensku seminár pre zástupcov podobných organizácií z Európskej únie, Kanady, USA a jedenásť krajín strednej a východnej Európy na tému Akademická mobilita a mimovládne organizácie. Na seminári bude Slovensko ako jediná krajina z postsocialistických krajín prezentovať na príklade SAIA spoluprácu ministerstva a mimovládnej organizácie. Mrzí nás preto, že vzniká disharmónia vo vzťahu k ministerstvu, ktorá nikomu na Slovensku neprospeje.

Katarína Košťálová, riaditeľka SAIA

List čestného predsedu SAIA Pavla Demeša ministerke školstva SR Eve Slavkovskej

Vážená pani ministerka,

SAIA (Slovenská akademická informačná agentúra) znie ako prosté dievčenské meno. Vymysleli ho vysokoškolskí spolu s nami, niekoľkými entuziastami z ministerstva školstva na jar roku pána 1990, keď sa naše školstvo otvorilo svetu. Vtedy sme založili súkromnú organizáciu, ktorá si dala do vienka vytvoriť efektívny, nebyrokratický a férový systém informovania, výberu a vysielania študentov, vedcov a pedagógov na zahraničné študijné pobyty. Neskôr pribudli ďalšie, dovtedy neexistujúce programy: zahraniční lektori, knižné dary, pomoc rozvoju tretieho sektora a ďalšie. SAIA sa postupne rozrástla, otvorila pobočky v piatich mestách Slovenska a stala sa partnerom mnohých medzinárodných organizácií.

Ste už v poradí siedmou na ministerskom kresle počas piatich rokov služieb SAIA pre našu akademickú obec a občiansku spoločnosť. Päť rokov spoločného úsilia ste prežali Vaším nepochopiteľným a nezodôvodneným rozhodnutím zrušiť zmluvu o spolupráci Ministerstva školstva SR so SAIA. Vaše rozhodnutie už vyvolalo rozhorčenie najmä v akademickej verejnosti a zahraniční partneri, vrátane diplomatov, ho jednoducho nie sú v stave pochopiť. SAIA však nezanikne a bude slúžiť ďalej, pretože je ako občianske združenie nezávislá na vládnej moci, je odborne spôsobilá a potrebná. A ešte čosi, čo snáď ťažko uveríte. SAIA nie je len organizácia, ale aj idea, spôsob života. Spôsob života slobodných občanov – profesionálov, schopných s hrdosťou stáť na akomkoľvek náročnom fóre doma či vo svete a slúžiť tejto krajine v dobrom i zlom.

Bratislava, 11. októbra 1995

K definitívnemu **prerušenie spolupráce SAIA s ministerstvom** dochádza **v roku 1996**. Multilaterálny program CEEPUS prevzala od 1. júla 1996 IUVENTA a zabezpečovaním bilaterálneho programu Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní, bola od 1. januára 1997 poverená Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC). SAIA musela v januári 1996 opustiť bezplatné priestory v Dome zahraničných stykov Ministerstva školstva SR na Hviezdoslavovom námestí.

V rokoch 1996 až 1999 aktivity zamerané na akademické mobility **finančne podporovala Nadácia otvorenej spoločnosti (OSF)**. Po voľbách v roku 1998 SAIA začala opäť rokovať s ministerstvom školstva o možnosti pokračovania v neprirodzene prerušenej spolupráci v oblasti akademických mobilit. Hlásí sa do **verejného konkurzu**, ktorý ministerstvo vypísalo **v roku 1999** na tri programy – Akademické mobility, Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní a CEEPUS. SAIA konkurz vyhrala na všetky tri vypísané programy.

SAIA po vyše štvorročnej prerušenej spolupráci s ministerstvom školstva **od januára 2000 opäť organizuje výbery na štipendiá** vyplývajúce z bilaterálnych medzivládnych dohôd o spolupráci v oblasti vzdelávania a ponúk zahraničných vlád, zabezpečuje prijatia štipendistov MŠ SR, pokračuje, teraz už s finančnou podporou ministerstva, v informačných a poradenských aktivitách o štúdiu v zahraničí, existujúcich štipendiách, v organizovaní seminárov a informačných dní, vydávaní mesačníka Bulletin SAIA. V januári 2000 preberá od SAAIC naspäť bilaterálny program Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní, a od priamoriadenej organizácie ministerstva školstva IUVENTA multilaterálny program CEEPUS.

Dobrá spolupráca s ministerstvom trvala dovtedy, kým bol vo funkcii generálneho riaditeľa Sekcie medzinárodnej spolupráce RNDr. Štefan Cimbák, CSc. Dr. Cimbák sa pokúsil v roku 2001 naplniť uznesenie vlády Slovenskej republiky týkajúce sa záverov auditu priamoriadených organizácií. V zmysle uznesenia vlády malo ministerstvo školstva zrušiť viaceré priamoriadené organizácie vrátane Domu zahraničných stykov MŠ SR. Generálny riaditeľ Cimbák predložil ministrovi školstva návrh na riešenie tejto úlohy – presunúť prakticky 80 percent činností DZS MŠ SR na SAIA. Návrh bol logický, lebo zjednodušoval veľmi komplikovaný postup práce so slovenskými a zahraničnými štipendistami. SAIA by v zmysle jeho návrhu okrem výberov štipendistov zabezpečovala pre ministerstvo

aj druhú časť programu – vyplácanie príplatkov na štipendiá, komunikáciu so zahraničným partnerom súvisiacu s vycestovaním slovenských štipendistov na schválené zahraničné pobyty, zabezpečenie vycestovania schváleným štipendistom a pod., ako aj vyplácanie štipendií prijatým zahraničným štipendistom MŠ SR. To celkom nebolo v záujme ministra školstva, ktorý nemal v úmysle zrušiť dom zahraničných stykov, a tak prišiel Dr. Štefan Cimbák o svoju funkciu. Do funkcie generálneho riaditeľa Sekcie medzinárodnej spolupráce bol menovaný Dr. Juraj Kalnický, ktorý krátko po dosadení do funkcie pripravil ministromi návrh na **vypovedanie zmluvy so SAIA. 27. septembra 2001** SAIA dostala list podpísaný ministrom školstva Slovenskej republiky Milanom Ftáčnikom (SDĽ), v ktorom oznamuje vypovedanie zmluvy medzi Ministerstvom školstva SR a SAIA pre program „Organizačné a administratívne zabezpečovanie akademických mobilít“ k 31. decembru 2001.

Vypovedanie zmluvy zo strany ministerstva školstva opäť bez akéhokoľvek predchádzajúceho rokovania so SAIA bolo veľkým prekvapením, pretože ku kvalite práce a poskytovaných služieb neboli vznesené zo strany ministerstva školstva za poldruharočné obdobie žiadne pripomienky. Osobné stretnutie s ministrom školstva, na ktorom sa za SAIA zúčastnil Pavol Demeš, Katarína Košťálová a Oľga Šubeniková, sa uskutočnilo až 19. októbra 2001. Za ministerstvo školstva boli na stretnutí prítomní minister Milan Ftáčnik a riaditeľ Sekcie medzinárodnej spolupráce a európskej integrácie Juraj Kalnický. Minister vysvetlil, že dôvodom vypovedania zmluvy sú momentálne ekonomické podmienky, ktoré nedovoľujú ministerstvu v roku 2002 financovať požadované služby v plnej výške 116 178,70 EUR (3,5 milióna Sk) z tých položiek rozpočtu, z ktorých bola SAIA financovaná v rokoch 2000 a 2001. Na rok 2002 mohlo ministerstvo vyčleniť len 49 790,90 EUR (1,5 milióna Sk). Minister počas rokovania viackrát zdôraznil, že prioritou pre ministerstvo je čím skôr transformovať Dom zahraničných stykov MŠ SR na neziskovú organizáciu, ktorá bude môcť okrem správy majetku taktiež pôsobiť aj v oblasti akademických mobilít. V závere rokovania minister školstva navrhol riešenie na možné zrušenie plynúcej výpovede. V prípade, ak Slovenská rektorská konferencia bude súhlasiť s tým, aby chýbajúcich 66 387,80 EUR (2 milióny Sk) išlo z rozpočtu pre vysoké školy, ministerstvo doloží 49 790,90 EUR (1,5 milióna Sk) a stiahne výpoveď danú SAIA.

Slovenská rektorská konferencia (prezident SRK v tom čase bol rektor Žilinskej univerzity prof. Ing. Milan Dado, CSc.) na svojom zasadnutí 30. novembra 2001 schválila vyčleniť z rozpočtu pre vysoké školy potrebnú čiastku pre SAIA. **Na základe jednomyseľného rozhodnutia 21 rektorov slovenských univerzít a vysokých škôl minister školstva** splnil svoj sľub a **zrušil danú výpoveď SAIA** pre program akademických mobilít. Financovanie tohto programu potom ministerstvo vyriešilo veľmi originálne – z položky pre ministerstvo školstva prostredníctvom Sekcie medzinárodnej spolupráce a európskej integrácie MŠ SR vo výške 49 790,90 EUR (1,5 milióna Sk) a z položky pre vysoké školy prostredníctvom Sekcie vysokých škôl MŠ SR vo výške 66 387,80 EUR (2 milióny Sk).

Na základe vypovedania dohody ministerstvom školstva pre program akademické mobility musel dať Výkonný výbor SAIA v októbri 2001 výpoveď v súvislosti s organizačnými zmenami (tri plus dva mesiace) nasledujúcim pracovníkom:

- Marcela Grošeková, manažérka Akademického informačného centra SAIA
- Mgr. Veronika Veselá, asistentka štipendií ministerstva školstva
- Eva Horváthová, personalistka a mzdová účtovníčka
- RNDr. Elenóra Bánovská, pobočka SAIA v Košiciach
- Dr. Zoltán Nagy, pobočka SAIA v Nitre
- Ing. Stela Rebeťáková, pobočka SAIA v Žiline

Pracovný vzťah s organizáciou k 1. januáru 2002 by ešte ukončila Mária Guregová, manažérka štipendií ministerstva školstva, ktorá mala zmluvu na dobu určitú, rovnako Mgr. Jarmila Kostúrová, pobočka SAIA v Banskej Bystrici, ktorá bola v skúšobnej 3-mesačne dobe. Pri odovzdávaní výpovedí pracovníkom im bolo oznámené, že v prípade zrušenia výpovede ministerstvom školstva, pracovníci môžu považovať výpovede dané organizáciou za bezpredmetné, resp. sa môžu rozhodnúť, že výpoveď prijímajú.

Pre prijatie výpovede sa rozhodli dve pracovníčky: Eva Horváthová a Veronika Veselá. Ostatní pracovníci sa rozhodli po zrušení vypovedania dohody ministerstvom školstva naďalej zostať v pracovnom pomere s organizáciou.

Nadácia otvorenej spoločnosti (OSF) aj v rokoch 2000 až 2002 naďalej financovala činnosť regionálnych pracovísk SAIA v Banskej Bystrici, Košiciach, Nitre, Prešove a v Žiline zameranú na informácie a poradenstvo o štúdiu v zahraničí vo výške 40 000 USD ročne. V roku 2002 OSF menila svoju programovú štruktúru a od roku 2003 už nemohla ďalej pomáhať s financovaním regionálnych pracovísk SAIA.

SAIA o vzniknutej situácii informovala Slovenskú rektorskú konferenciu, ako aj Radu vysokých škôl. Obidve organizácie mali záujem, aby regionálne pracoviská SAIA mohli naďalej poskytovať služby univerzitám v regiónoch. **SAIA na základe podpory Slovenskej rektorskej konferencie a Rady vysokých škôl dosiahla v decembri 2002 súhlas ministra na financovanie regionálnych pracovísk SAIA z rozpočtu ministerstva v roku 2003, ako aj v ďalších rokoch.**

Dôležitým pozitívnym prelomom v spolupráci s ministerstvom školstva **v roku 2006 bola úspešná účasť SAIA vo verejnej súťaži** na zabezpečenie dvoch nových štipendijných programov, ktorú vypísalo Ministerstvo školstva SR. Išlo o **Národný štipendijný program na podporu mobility študentov, doktorandov, vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov**, ktorý SAIA naštartovala hneď po podpísaní zmluvy v apríli 2006, rovnako ako aj **Štipendijný program M. R. Štefánika na získanie absolventov najlepších svetových univerzít pre prácu vo verejnej správe.**

Dobrá spolupráca s ministerstvom dlho netrvala, **v roku 2007 bola opäť naštartená. Vďaka podpore Správnej rady SAIA, n. o., ako aj členským organizáciám Asociácie pre akademickú spoluprácu – Academic Cooperation Association, ACA** (združujúcej európske, americké, austrálske organizácie, ktoré zabezpečujú mobilné programy) so sídlom v Bruseli, **sa podarilo zmierniť následky rozhodnutia ministerstva školstva** a SAIA mohla aj v roku 2008 poskytovať služby akademickej obci a širokej verejnosti. **V roku 2009 sa spolupráca s ministerstvom opäť výrazne zhoršila.**

List Christiana Bodeho, viceprezidenta ACA a generálneho sekretára DAAD ministrom školstva SR Jánovi Mikolajovi a podpredsedovi vlády SR Dušanovi Čaplovičovi

Do láskavej pozornosti Jánovi Mikolajovi, podpredsedovi vlády SR a ministrom školstva Slovenskej republiky, a Dušanovi Čaplovičovi, podpredsedovi vlády SR

Ako viceprezident Asociácie pre akademickú spoluprácu (ACA), európskej asociácie, ktorej členovia zodpovedajú za európske mobilitné schémy a internacionalizáciu vysokoškolského vzdelávania vo svojich krajinách, chcel by som Vás osloviť v súvislosti s nedávnym vývojom v Slovenskej republike týkajúcim sa dvoch dlhoročných členov Asociácie pre akademickú spoluprácu, konkrétne SAIA, n. o. (Slovenskej akademickej informačnej agentúry) a SAAIC (Slovenskej akademickej asociácie pre medzinárodnú spoluprácu).

Na základe informácie, ktorú dostala ACA, Ministerstvo školstva Slovenskej republiky plánuje vytvoriť novú štátnu agentúru AMOS (Agentúru pre mobility Slovenska), ktorá má prevziať na národnej úrovni manažment všetkých mobilitných programov Európskej únie v oblasti vzdelávania (Program celoživotného vzdelávania), ako aj regionálne a národné programy Slovenskej republiky. Ako dôsledok tohto rozhodnutia možno predpokladať, že Ministerstvo školstva Slovenskej republiky ukončí dohodu so SAIA a SAAIC.

Tieto dve organizácie sú aktívne v oblasti internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania a vedy posledných 18 rokov. V tejto oblasti, tak na národnej, ako aj na medzinárodnej úrovni, získali významné skúsenosti, ako aj vynikajúce osobné kontakty. Prispeli k vybudovaniu spoľahlivého systému na podporu mobility pre domácich, ako aj zahraničných vysokoškolských študentov, učiteľov a výskumníkov a zohrávajú dôležitú úlohu pri odstraňovaní bariér, ktoré prekážajú hladkému priebehu slovenských a európskych mobilitných programov. Ich práca bola a zostáva kľúčovou pri realizácii hlavných cieľov Lisabonskej stratégie, ako aj Bolonského procesu. Zaznamenali sme spokojnosť s činnosťou oboch organizácií, ktorú vyjadrili slovenské univerzity, Vaše ministerstvo školstva, aj zahraniční partneri. Dá sa predpokladať, že novej organizácii potrvá niekoľko rokov, kým si vybuduje potrebné siete kontaktov a kým prenikne do hĺbky európskych programov.

Ostatní európski členovia Asociácie pre akademickú spoluprácu, ktorí majú podobné zameranie ako SAIA a SAAIC vo svojich vlastných krajinách, mali za všetky tie roky veľmi plodnú spoluprácu s oboma slovenskými agentúrami a využívali ich skúsenosti. Týchto 20 európskych organizácií je znepokojených, že stratia skúsenosti a vzťahy s týmito dvoma agentúrami. V prípade, že sa predsa len rozhodnete prevziať zodpovednosť za manažovanie európskych programov, ACA by Vás chcela požiadať, vážený pán minister, aby ste zväzili možnosť ďalšieho rokovania s dvoma slovenskými organizáciami, ktoré by zaručilo hladké pokračovanie mobilitných aktivít, ako aj udržanie vytvorených medzinárodných sietí a využitie skúseností pracovníkov zmienených agentúr.

Ako generálny sekretár Nemeckej akademickej výmennej služby (DAAD) mi dovoľte ešte doplniť, že DAAD po mnohé roky veľmi úzko spolupracovala so SAIA v oblasti bilaterálnych akademických programov. Ak by táto úspešná spolupráca mala skončiť, bude nám to veľmi ľúto. V prípade novej agentúry si budeme musieť premyslieť naše pracovné vzťahy v tejto oblasti.

3. decembra 2007

Problémy s financovaním programov pre Ministerstvo školstva SR pretrvávali aj v rokoch 2007 až 2010. Veľmi sa skomplikovala spolupráca s generálnou riaditeľkou Sekcie pre medzinárodnú spoluprácu MŠ SR, ktorá má vo svojej kompetencii všetky dohody so SAIA o poskytovaní služieb pre ministerstvo. Generálna riaditeľka nepripúšťa žiadnu diskusiu so SAIA, preto sa mnohé problémy riešia veľmi komplikovane a zbytočne dlho prostredníctvom oficiálnych listov. Mnohé vzniknuté problémy boli doriešené, až keď sa SAIA obrátila o pomoc na iných generálnych riaditeľov ministerstva školstva, prípadne priamo na vedúceho služobného úradu, resp. na ministra školstva.

Zoznam 13 ministrov školstva po novembri 1989 až do roku 2010

- prof. RNDr. Ladislav Kováč, DrSc., minister školstva, mládeže a telesnej výchovy SSR (12. 12. 1989 – 26. 6. 1990, VPN)
- prof. RNDr. Ján Pišút, DrSc., minister školstva, vedy, mládeže a športu SR (27. 6. 1990 – 24. 6. 1992)
- Dušan Slobodník, minister školstva SR (24. 6. 1992 – 25. 9. 1992, poverený dočasným vedením ministerstva, HZDS)
- prof. PhDr. Matúš Kučera, DrSc., minister školstva SR (26. 9. 1992 – 21. 6. 1993, HZDS)
- MUDr. Roman Kováč, minister školstva SR (22. 6. 1993 – 9. 11. 1993, poverený dočasným vedením ministerstva)
- Ing. arch. Jaroslav Paška, minister školstva SR (10. 11. 1993 – 14. 3. 1994, nominant SNS)
- Ing. Ľubomír Harach, CSc., minister školstva a vedy SR (15. 3. 1994 – 13. 12. 1994, DEÚS)
- PhDr. Eva Slavkovská, CSc., ministerka školstva SR (13. 12. 1994 – 30. 10. 1998, SNS)
- doc. RNDr. Milan Ftáčnik, CSc., minister školstva SR (30. 10. 1998 – 17. 4. 2002, SDĽ)
- doc. Ing. Peter Ponický, PhD., minister školstva SR (18. 4. 2002 – 15. 10. 2002, SDĽ)
- doc. Mgr. Martin Fronc, PhD., minister školstva SR (16. 10. 2002 – 7. 2. 2006, KDH)
- László Szigeti, minister školstva SR (8. 2. 2006 – 3. 7. 2006, SMK)
- prof. Ing. Ján Mikoľaj, CSc., podpredseda vlády a minister školstva SR (4. 7. 2006 – 8. 7. 2010, SNS)
- Ing. Eugen Jurzyca, minister školstva, vedy, výskumu a športu SR (8. 7. 2010, SDKÚ-DS)

Organizovanie seminárov, ktoré ovplyvňujú slovenskú legislatívu týkajúcu sa vzdelávania a mobility

Jednou z hlavných úloh SAIA v programoch zameraných na akademické mobility je aj ovplyvňovanie politik v tejto sfére na Slovensku. V roku 2001 bola SAIA iniciátorom kampane „Za kvalitné vzdelávanie“. K myšlienke organizovať kampaň sa pripojili aj zástupcovia Slovenskej rektorskej konferencie, Rady vysokých škôl, Slovenskej akadémie vied, Nadácie Progresívna škola, Asociácie riadiacich pracovníkov súkromných škôl Slovenska, Fóra pedagogiky, Študentskej rady vysokých škôl, Nadácie otvorenej spoločnosti – OSF, Vzdelávacej nadácie Jana Husa, ako aj predstavitelia ďalších mimovládnych organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania. Cieľom kampane bolo otvoriť celoslovenskú diskusiu o alarmujúcom stave školstva a vzdelávania na Slovensku, osloviť verejných činiteľov, aby presadili systémové riešenia tohto stavu a zvýšili spoločenskú vážnosť učiteľa na všetkých stupňoch škôl. V rámci kampane SAIA zorganizovala **okružlý stôl** na tému „Potrebuje Slovensko vzdelaných ľudí?“, na ktorý prijal pozvanie aj vtedajší minister školstva Milan Ftáčnik, niektorí

členovia Výboru pre vzdelávanie Národnej rady SR, zástupcovia stredných a vysokých škôl, ako aj mimovládnych organizácií, ktoré sa venovali problematike vzdelávania. SAIA vydala pri tejto príležitosti publikáciu „Za kvalitné vzdelávanie – Potrebuje Slovensko vzdelaných ľudí?“, ktorú distribuovala členom slovenského parlamentu, ministerstvám, aj médiám. Publikácia vyšla s finančnou podporou Vzdelávacej nadácie Jana Husa.

„V publikácii **„Za kvalitné vzdelávanie – Potrebuje Slovensko vzdelaných ľudí?“** sa pravdepodobne nedozviete nové šokujúce údaje. Sú to známe fakty, ktoré sú obsiahnuté v Koncepcii ďalšieho rozvoja vysokého školstva na Slovensku, v projekte Milénium, mnohé informácie boli publikované v dennej tlači. O katastrofálnom stave školstva sa už rozpráva tak dlho, až sa zdá, že sme si už tento fakt osvojili, a tvárime sa, že to tak má byť.

Kvalitné vzdelanie znamená
väčšiu šancu uspieť na trhu práce.

SME PRESVEDČENÍ,
že áno.

Môžu kvalitné vzdelanie poskytnúť
nemotivovaní učitelia?

SME PRESVEDČENÍ,
že nie.

Môžu kvalitné vzdelanie poskytnúť
nekvalifikovaní učitelia?

SME PRESVEDČENÍ,
že nie.

Môžu kvalitné vzdelanie poskytnúť
finančne nezabezpečené školy?

SME PRESVEDČENÍ,
že nie.

Sme presvedčení,
že nastal čas upozorniť verejnosť
na alarmujúci stav vzdelávania na slovensku.

Sme presvedčení,
že je najvyšší čas, aby kompetentní povedali,
čo urobili preto, aby sa tento stav zmenil.

„Čo konkrétne je na našich
univerzitách zlé?“

Univerzity si nedokázali udržať
ani úroveň vybavenosti
zo začiatku 90-tych rokov.
Zanedbali sme ľudské zdroje.
Nepodporujeme doktorandov,
hoci intelektuálne predstavujú
špičku spoločnosti.

*Očakávame od nich plnohodnotné
vedecké výsledky a pedagogickú
prácu za šesťtisíc mesačne...“*

*(Z rozhovoru s Ivanom Ostrovským, prorektorom Univerzity Komenského v Bratislave
„Chromá morálka vysokého školstva“, SME 15. 5. 2001)*

Veľmi úspešný bol **seminár pre vysoké školy**, ktorý SAIA zorganizovala **6. júna 2002 k novému zákonu o pobyte cudzincov**, ktorý nadobudol účinnosť 1. apríla 2002. Na seminári SAIA v spolupráci so SAAIC, ako aj zástupcami vysokých škôl a MŠ SR pripravila návrh novely zákona, ktorý Národná rada SR schválila 27. júna. Novela nadobudla účinnosť už 25. júla 2002. Na základe novely študenti, pedagogickí, vedeckí a výskumní pracovníci, ktorí prichádzajú na Slovensko za účelom štúdia, pedagogickej, výskumnej, vedeckej a umeleckej činnosti a účasti na odbornej praxi v zmysle rozhodnutia Asociačnej rady č. 2/2000 medzi Európskou úniou na jednej strane a Slovenskou republikou na druhej strane a na základe bilaterálnych dohôd v oblasti vzdelávania a vedy s krajinami Európskej únie žiadali pred vycestovaním na Slovensko len registráciu na prechodný pobyt, ktorú museli dostať do 14 dní od dňa predloženia žiadosti.

SAIA iniciovala v spolupráci so zástupcami vysokých škôl aj ďalšiu novelu Zákona o pobyte cudzincov. Táto novela zákona nadobudla účinnosť 1. januára 2004. Návrh novely bol pripravený v spolupráci so Slovenskou rektorskou konferenciou a Radou vysokých škôl. V spolupráci s poslankyňou Národnej rady SR Evou Rusnákovou sa podarilo presadiť na Ministerstve vnútra zakomponovanie pripravenej novely do vládneho materiálu, ktorý bol schválený Národnou radou SR na jej novembrovom zasadnutí.

V roku 2005 pripravila SAIA **odporúčania a návrhy do akčných plánov vládneho programu MINERVA** v rámci Stratégie konkurencieschopnosti SR do roku 2010. V akčných plánoch, ktoré vláda SR schválila 13. júla, bol schválený návrh SAIA na vytvorenie Národného štipendijného programu na podporu mobility študentov, doktorandov a pedagogicko-vedeckých pracovníkov. Niektoré ďalšie návrhy SAIA boli zapracované aj do akčných plánov zameraných na mobility a ľudské zdroje v časti veda a výskum. Pokiaľ ide o európske politiky, SAIA významnou mierou prispela **k propagácii odporúčania Európskej komisie „Európska charta výskumníka a Kódex správania pre nábor výskumných pracovníkov“ na Slovensku** a k prihláseniu sa k ich princípom slovenskou akademickou a vedeckou komunitou.

Ako kuriózne môžeme nazvať semináre pre vedúcich katedier ruského jazyka slovenských vysokých škôl, ktoré organizovala SAIA v spolupráci s Dr. Viktorom Mičurinom, CSC., prvým tajomníkom Veľvyslanectva Ruskej federácie v Bratislave v rokoch 2000 a 2001. SAIA organizovala tieto semináre za účelom zlepšenia kvality predkladaných materiálov uchádzačov o štipendijné pobyty do Ruskej federácie. Podkladové materiály uchádzačov do Ruska boli výrazne slabšie v porovnaní s materiálmi uchádzačov do iných krajín. Bolo jasné, že bez spolupráce s pracovníkmi katedier ruského jazyka a literatúry k zmene nedôjde. Tieto semináre nielenže vytvorili priestor na diskusiu o štipendiách Ruskej federácie, ale boli miestom, kde kolegovia ruštinári z rôznych fakúlt rôznych slovenských univerzít mohli pohovoriť o svojich problémoch a hľadať aj východiská.

Panelová diskusia s politikmi pred parlamentnými voľbami v roku 2010 „Internacionalizácia vysokých škôl ako nástroj pozitívnej zmeny“

SAIA zorganizovala **12. mája 2010** panelovú diskusiu zástupcov vybraných politických strán, ktoré by sa mohli s veľkou pravdepodobnosťou dostať po voľbách do parlamentu. Do diskusie prijali pozvanie zástupcovia šiestich politických strán: doc. Ing. Pavel Pavlásek, PhD., za KDĽ, Ing. Jozef Habánik, PhD., za ĽS-HZDS, MUDr. Ivan Juráš za SaS, doc. Ing. Miroslav Beblavý, PhD., za SDKU-DS, doc. PhDr. Dušan Čaplovič, DrSc. za SMER-SD a prof. Ing. Mikuláš Šupín, CSc., za SNS.

Internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania a vedy ako proces nie je zatiaľ na Slovensku stredobodom záujmu politickej reprezentácie ani vysokých škôl. Snaha o kooperáciu so zahraničím je často deklarovaná, no systémový prístup vo väčšine organizácií nie je badaateľný: často ide o využitie ponúknutých príležitostí jednotlivcami, alebo malými skupinami, ktoré nemá vplyv na zmeny orientácie v tejto oblasti. Internacionalizácia vysokoškolských inštitúcií je pritom jedným z nástrojov na zvyšovanie kvality nielen vzdelávania, ale aj vedeckej a výskumnej činnosti. Zapojenie sa do medzinárodných projektov, spolupráca so zahraničnými učiteľmi a výskumnými pracovníkmi, či obojsmerné mobility študentov a doktorandov zvyšujú renomé inštitúcie v Európe a vo svete, a tým aj jej atraktivitu. Rozširujú sa možnosti získavania financií, pričom vyššie financovanie a finančná stabilita umožňujú rozvoj aktivít a prispievajú k zvýšeniu kvality vysokoškolského vzdelávania. Panelová diskusia politických reprezentantov pred voľbami zameraná na internacionalizáciu vysokého školstva bola dobrým momentom vypočuť si názory potenciálnych politických predstaviteľov parlamentných strán zodpovedných za školstvo, ako vnímajú túto problematiku.

Účastníci panelovej diskusie sa zhodli, že internacionalizácia je jedným z nástrojov zvyšovania kvality nielen vzdelávania, ale aj vedeckej a výskumnej činnosti. Zapojenie sa do medzinárodných projektov, spolupráca so zahraničnými učiteľmi a výskumnými pracovníkmi, či obojsmerné mobility študentov a doktorandov zvyšujú renomé inštitúcie v Európe a vo svete, a tým aj jej atraktivitu. Aj keď základným problémom slovenských vysokých škôl, či problémom, ktorým sa často ospravedlňuje všetko, je nedostatok finančných prostriedkov, faktom je, že na Slovensku nie je dost' vysokoškolských pedagógov, ktorí sú známi a uznávaní aj v zahraničí a ktorí by dokázali na Slovensko pritiahnúť zahraničných študentov či výskumníkov. Zároveň je na Slovensku veľa študentov, ktorým vyhovuje nastavená latka kvality vzdelania, ktorí nemajú záujem zlepšovať sa štúdiom v zahraničí. A problémom ostáva aj absencia národnej stratégie, ktorá by pomohla nastaviť transparentné kritériá a priority aj v tejto prierezovej oblasti, súvisiacej s ďalším rastom vysokých škôl na Slovensku.

Diskusiu moderoval Mgr. Michal Fedák. S úvodnou prednáškou na tému „20 rokov študentských a učiteľských mobilít – vývoj, výstupy, pozitíva a prekážky“ vystúpila Oľga Šubeníková.

Akademické programy – spolupráca SAIA so slovenskými a zahraničnými organizáciami

Nadácia otvorenej spoločnosti (NOS – OSF) a podpora SAIA v poskytovaní informácií a poradenstva o štúdiu v zahraničí

NOS – OSF je súčasťou neformálnej siete známej ako „Soros Foundations Network“. Túto sieť tvorí skupina autonómnych národných organizácií pokrývajúcich aktivity vo vyše 50 štátoch na celom svete, najmä v strednej a východnej Európe, v krajinách bývalého Sovietskeho zväzu, v juhovýchodnej Ázii, Afrike, Latinskej Amerike a Spojených štátoch. Ako slovenská nadácia je NOS – OSF zaregistrovaná od novembra 1992. Výkonnou riaditeľkou nadácie je prakticky od jej vzniku Alena Pániková. Všetky národné nadácie spája spoločné poslanie podporovať rozvoj otvorenej spoločnosti prostredníctvom konkrétnych programov s ohľadom na národné priority a špecifiká. Open Society Institute v New Yorku (OSI) a Open Society Institute – Budapest (OSI – Budapest) poskytujú národným nadáciám administratívnu, finančnú a technickú podporu a spoluprácu v rámci spoločných celosieťových programov.

SAIA spolupracovala s Nadáciou otvorenej spoločnosti (OSF) od jej vzniku. OSF od roku 1992 finančne podporovalo SAIA v programe zameranom na poradenstvo o štúdiu v USA. Po vypovedaní dohôd v roku 1995 o zabezpečovaní služieb Ministerstvom školstva SR, Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation schválila SAIA finančný grant (80 000 USD ročne), ktorý umožnil SAIA v Bratislave, ako aj v pobočkách SAIA v Banskej Bystrici, Košiciach, Nitre, Prešove, Trenčíne, Trnave a v Žiline aj v rokoch 1995 až 1999 naďalej poskytovať informácie o štúdiu v zahraničí, informovať študentov a širokú verejnosť o existujúcich štipendiách, organizovať verejné konkurzy na ponúkané štipendia, semináre pre vysoké školy semináre o medzinárodnej spolupráci, školenia pre záujemcov o pobyty v zahraničí, spracovávať informačné brožúry o štúdiu v zahraničí, vydávať mesačník Bulletin SAIA a poskytovať informácie prostredníctvom Internetu.

SAIA v spolupráci s OSF koordinovala v rokoch 1993 až 1998 program štipendií pre Slovákov študujúcich v Českej republike po rozdelení Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky na dva štáty. Slovenskí študenti študujúci na českých vysokých školách sa dostali neočakávané do kategórie zahraničných študentov. Na základe medzivládnej dohody po rozdelení spoločného štátu mohlo 80 slovenských študentov študovať na českých vysokých školách a recipročne 80 českých na slovenských vysokých školách v kategórii „vládných štipendistov“. Ostatní, ktorí sa do tejto kvóty nedostali, museli za štúdium platiť školné. Pre študentov, ktorí sa ocitli mimo „medzivládnej kvóty“ Nadácia otvorenej spoločnosti – OSF vyčlenila v roku 1993 sumu 50 000 USD na čiastočné pokrytie školného. V ďalších rokoch to bolo okolo 30 000 USD ročne. Tento program trval 5 rokov. V SAIA ho koordinovala Mária Guregová.

Nadácia otvorenej spoločnosti aj po roku 2000, keď SAIA opäť získala financovanie akademických programov od ministerstva školstva, ale len pre bratislavské pracovisko, pokračovala vo finančnej podpore regionálnych pracovísk SAIA v oblasti informačných a poradenských služieb o štúdiu v zahraničí až do konca roku 2002.

V roku 2002 spolupracovala Oľga Šubeníková s Nadáciou otvorenej spoločnosti – OSF pri príprave a rozbehnutí projektu „Podpora reformy vzdelávania na Slovensku“, pracovala v komisii pre udeľovanie štipendií rómskym študentom slovenských vysokých škôl. Katarína Košťálová a Marcela Grošeková spolupracovali s OSF od roku 1994 v programe „Open Library Program“, koordinátorkou ktorého bola Ing. Ľubica Kosková z OSF. V roku 2010 sa členom komisie pre udeľovanie štipendií rómskym študentom slovenských vysokých škôl stal Mgr. Michal Fedák.

Spolupráca so Slovenskou rektorskou konferenciou (SRK)

Po roku 1989 vznikla Česko-slovenská rektorská konferencia a po rozpade Česko-Slovenska bola v roku 1993 založená Slovenská rektorská konferencia, ktorá však nebola oficiálne inštitucionalizovaná. Slovenská rektorská konferencia ako občianske združenie vysokých škôl bola zaregistrovaná 4. marca 1997. V súčasnosti je podľa zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách jedným z troch orgánov reprezentujúcich vysoké školy v Slovenskej republike. Členom združenia sa môže stať každý, kto bol prezidentom Slovenskej republiky na základe Ústavy Slovenskej republiky menovaný rektorom vysokej školy. Cieľom združenia je koordinácia a podpora činnosti rektorov slovenských vysokých škôl v záujme utvárania vysokoškolskej politiky. SRK koordinuje a podporuje vzájomnú spoluprácu rektorov slovenských vysokých škôl v SR; prerokúva a zaujíma stanovisko k zásadným otázkam súvisiacim s vysokoškolskou politikou, k návrhom všeobecne záväzných právnych noriem, ktoré sa bezprostredne dotýkajú života vysokých škôl alebo prerokúva a zaujíma stanovisko k platným právnym normám uvedeného zamerania; vytvára predpoklady pre spoluprácu vysokých škôl SR a vzájomný tok informácií medzi nimi; nadväzuje a udržuje kontakty so zahraničím, s rektorskými konferenciami iných krajín, inými združeniami rektorov vysokých škôl, ako aj s Asociáciou európskych univerzít.

SAIA spolupracuje so Slovenskou rektorskou konferenciou od jej vzniku. V roku 1997 spolupracovala aj pri príprave štatútu občianskeho združenia Slovenskej rektorskej konferencie, potrebného k formálnej registrácii na Ministerstve vnútra SR. V tom istom roku vypracovala Oľga Šubeníková návrh projektu v rámci programu TEMPUS na zriadenie kancelárie SRK. Projekt bol schválený a SRK získala finančné prostriedky na vybavenie a prevádzku svojej kancelárie. V tom čase bol prezidentom SRK prof. Juraj Stern, CSc., rektor Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Z listu doc. Ing. Igora Hudobu, CSc., viceprezidenta SRK a rektora STU:
...Chcem Vám ešte raz v mene Slovenskej rektorskej konferencie poďakovať za nezištnú pomoc pri príprave jeho projektu“...

(poznámka: projekt TEMPUS na zriadenie kancelárie SRK)

Najaktívnejšia spolupráca so SRK bola v rokoch 2001 až 2008, keď generálnou sekretárkou SRK bola Mgr. Mária Čikešová. V tom období SAIA so SRK úzko spolupracovala pri presadzovaní nových politík v oblasti vzdelávania, či už išlo o novely zákonov pre pobyt cudzincov na Slovensku, ako aj presadzovanie nových úloh v oblasti internacionalizácie vzdelávania a vedy na Slovensku, ako aj pri propagácii slovenského vysokého školstva v zahraničí.

Veľmi zaujímavá bola celoslovenská konferencia v júni 2003 „Úloha univerzít v Európe založenej na vedomostiach“, na príprave ktorej spolupracovala SAIA so Slovenskou rektorskou konferenciou. Na konferencii sa zúčastnili rektori slovenských vysokých škôl, zástupcovia Slovenskej akadémie vied, Ministerstva školstva SR. Na konferencii vystúpil predseda Národnej rady SR a zástupcovia Európskej komisie.

V spolupráci so SRK a Ministerstvom školstva SR sa 10. novembra 2005 uskutočnil odborný seminár „Európska charta výskumných pracovníkov a Kódex správania pre nábor výskumných pracovníkov a ich aplikácia v Slovenskej republike“. Na seminári za účasti zástupcu Európskej komisie, Ministerstva školstva, Slovenskej akadémie vied a ďalších hostí sa členovia SRK prihlásili k princípom odporúčania EK a účastníci seminára prijali odporúčania, týkajúce sa ďalšej implementácie európskej charty a kódexu na Slovensku.

Spolupráca so Slovenskou akademickou asociáciou pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC)

Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu (Slovak Academic Association for International Cooperation – SAAIC) je dobrovoľným združením fyzických a právnických osôb, ktorej cieľom je podporovať a koordinovať programy medzinárodnej spolupráce slovenských vysokých škôl a iných inštitúcií, najmä s krajinami Európskeho spoločenstva v rámci vzdelávacích a iných programov. Od roku 1992 koordinovala niekoľko európskych programov na národnej úrovni ako napr. program TEMPUS na podporu rozvoja spolupráce slovenských vysokých škôl s vysokými školami v krajinách Európskej únie. V roku 1995 boli zriadené v SAAIC dve národné agentúry na administráciu programov Európskej únie – Národná agentúra pre program SOCRATES a Národná agentúra pre program LEONARDO DA VINCI. Od roku 2004 pribudla na národnej úrovni koordinácia programu Európskej únie Erasmus Mundus a ďalej sa stáva aj národným kontaktným bodom pre program TEMPUS. Od roku 2007 bol SAAIC poverený Ministerstvom školstva SR koordinovať nový program Európskej únie – Program celoživotného vzdelávania, do ktorého patrí aj program ERASMUS.

Spolupráca SAIA so SAAIC začala ešte v dobe, keď existovala len Kancelária TEMPUS, ktorej vedúcou bola PhDr. Viera Farkašová, CSc. SAIA sa venovala najmä informáciám o možnostiach štúdia v zahraničí a bilaterálnym štipendiami (s výnimkou multilaterálneho programu CEEPUS) a Kancelária TEMPUS sa venovala len programom Európskej únie. SAAIC bola zaregistrovaná v roku 1992 ako občianske združenie. SAIA so SAAIC, podobne ako aj so Slovenskou rektorskou konferenciou, úzko spolupracovala pri presadzovaní nových politík v oblasti vzdelávania, či už išlo o novely zákonov pre pobyt cudzincov na Slovensku, ako aj presadzovanie nových úloh v oblasti internacionalizácie vzdelávania a vedy na Slovensku, ako aj pri propagácii slovenského vysokého školstva v zahraničí. SAIA a SAAIC spoločne propagovali slovenské vysoké školstvo na 28. medzinárodnom vzdelávacom veľtrhu v Moskve v novembri 2008, v špeciálnej časti „Štúdium v Európe“. Na otvorení tejto časti vystavy sa zúčastnil aj európsky komisár pre vzdelávanie Ján Figel’.

V roku 2007, keď bola spolupráca s ministerstvom veľmi vyhrtená, SAIA a SAAIC rozmyšľali o zlúčení svojich organizácií, aby mohli byť spoločne silnejším partnerom pre ministerstvo školstva ako aj pre vysoké školy. Boli vypracované návrhy, ako by mohla takáto zlúčená organizácia vyzeráť. Na jej štruktúre, programoch, možnostiach financovania pracovali Katarína Košťálová a Oľga Šubeníková a zo SAAIC Ing. Irena Fonodová, výkonná riaditeľka.

Myšlienka na vytvorenie jednej silnej organizácie je stále žiadať, určite by bola prospešná pre obe organizácie, ako aj pre jej klientov.

V súčasnosti jednou z kľúčových úloh aj v oblasti medzinárodnej spolupráce je zefektívnenie administrácie a prepojenie jednotlivých programov. Je dôležité, aby sa Slovensko aj v oblasti mobilít a medzinárodnej spolupráce naďalej aktívne zapájalo do Bolonského procesu a prispôbilo existujúcu infraštruktúru tak, aby bola schopná efektívne reagovať na riešenie otázok súvisiacich s mobilitami. Aj podľa Komuniké z výročného stretnutia 47 ministrov vysokého školstva v Budapešti a vo Viedni v marci 2010 zostáva mobilita študentov hybnou silou bolonského procesu. Ministri prijali záväzok vytvárať inštitucionálne a finančné podmienky na podporu mobilít študentov, doktorandov a vysokoškolských učiteľov.

Tieto očakávania by mohla splňať inštitúcia, ktorá by čerpala z dlhoročných skúseností pri realizácii a administrácii rôznych programov zameraných na mobilitu a medzinárodnú spoluprácu. SAIA a SAAIC si za 20 rokov svojej existencie vďaka svojim službám a aktivitám vybudovali veľmi dobrú pozíciu tak smerom k slovenským vysokým a stredným školám, ako aj voči partnerom v zahraničí. Boli prvými organizáciami zo strednej a východnej Európy, ktoré sa spoločne už v roku 1994 stali na základe pozvania členom medzinárodnej Asociácie pre akademickú spoluprácu (ACA – Academic Cooperation Association) so sídlom v Bruseli, ktorá združuje podobné organizácie z celej Európy.

Vytvorenie inštitúcie, ktorá by prepojila programy organizácií SAIA a SAAIC, by znamenalo sprehľadnenie administrácie medzinárodných programov, možnosť poskytovať komplexné poradenstvo a informácie na jednom mieste (v Bratislave aj v regiónoch) tak, aby sa zvyšovali šance slovenských záujemcov zapojiť sa do mobilít a projektov medzinárodnej spolupráce. Na základe ešte bližšieho kontaktu so zahraničnými oddeleniami vysokých škôl a koordinátormi projektov by bolo možné identifikovať prípadné prekážky, ktoré stoja v ceste hladkej realizácii mobilít a medzinárodných programov. Posilnila by sa aj možnosť propagovať slovenské vysoké školy v zahraničí a zvýšila by sa atraktivnosť slovenských akademických inštitúcií pre záujemcov zo zahraničia.

Vytvorenie takéhoto spoločného pracoviska bolo konzultované aj so Slovenskou rektorskou konferenciou, Radou vysokých škôl, Študentskou radou vysokých škôl, ktoré návrh podporili. Návrh zostal zatiaľ len návrhom, možno, že niekedy sa stane aj realitou.

Spolupráca s Nadáciou Michala Kováča a Václava Havla a Nadáciou Václava Havla a Michala Kováča

Nadáciu Michala Kováča a Václava Havla so sídlom v Slovenskej republike a Nadáciu Václava Havla a Michala Kováča so sídlom v Českej republike založili v decembri 1994 Michal Kováč, prezident Slovenskej republiky a Václav Havel, prezident Českej republiky. Účelom nadácií bolo zachovanie a rozvoj vzájomných slovensko-českých vzťahov, najmä v oblasti vysokoškolského vzdelávania. Nadácia finančne podporovala štúdium slovenských občanov v Českej republike a českých občanov v Slovenskej republike v rokoch 1995 až 1999. Obe nadácie mali spoločnú správnu radu a spoločnú riaditeľku nadácie. Členmi správnej rady boli významné osobnosti z oblasti kultúry a vedy ako napr. prof. Rudolf Zahradník, DrSc., predseda Akadémie vied Českej republiky, prof. Božidara Turzonovová, VŠMU a členka SND, Juraj Jakubisko, režisér, prof. Lev Bukovský, DrSc., rektor Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, prof. Libor Ebringer, DrSc., Prírodovedecká fakulta UK Bratislava, prof. JUDr. Karel

Malý, DrSc., rektor Karlovej univerzity v Prahe, prof. Josef Jařab, CSc., rektor Stredoeurópskej univerzity v Budapešti, prof. Jozef Mlacek, CSc., Filozofická fakulta UK Bratislava, a prof. Alexander Stich, DrSc., Filozofická fakulta Karlovej univerzity. Riaditeľkou nadácie v rokoch 1995 až 1998 bola Oľga Šubeníková.

SAIA na základe dohody s Nadáciou Michala Kováča a Václava Havla poskytovala v rokoch 1995 až 1998 informácie o programe nadácie, propagovala štipendia nadácie vo svojom Bulletin SAIA a na seminároch pre vysoké školy, zhromažďovala a kontrolovala žiadosti študentov a doktorandov o finančný príspevok na štúdium v Českej republike. Spolupracovala s členmi správnej rady nadácie. Išlo o prirodzenú spoluprácu, lebo správkynou nadácie bola Oľga Šubeníková až do roku 1998, keď SAIA tento program ukončila. Poradenstvo pre uchádzačov a kontrolu žiadostí o finančný príspevok mala v SAIA na starosti Mária Guregová. V rokoch 1995 až 1998 sa uchádzalo o finančný príspevok 235 študentov, štipendium získalo 33 študentov a doktorandov slovenských vysokých škôl a dve skupiny študentov (28 osôb) v celkovej hodnote 452 400 Kč a 96 200 Sk.

Spolupráca so Vzdelávacou nadáciou Jana Husa

Vzdelávacia nadácia Jana Husa je medzinárodná, nepolitická, nekonesijná, vzdelávacia a kultúrna organizácia. Nadáciu Jana Husa založila v roku 1980 v Oxforde skupina britských vysokoškolských učiteľov a intelektuálov, ktorí sa nezmierili s opätovným zotročením Československa po sovietskej invázii v roku 1968 a rozhodli sa pomáhať svojim priateľom a kolegom v ich boji o záchranu autentickú vzdelanosť a nezávislú kultúru a myslenie. Až do roku 1989 sídlila nadácia len v zahraničí (Veľká Británia, Francúzsko, Kanada, USA, Belgicko, Nemecko) a pomáhala českým a slovenským aktivistom vytvárať sieť utajovaných bytových seminárov „podzemnej univerzity“, prekladať a vydávať najdôležitejšie diela západnej demokratickej literatúry v samizdatových edíciách, organizovať nezávislé kultúrne aktivity. Umožňovala niektorým študentom skladať skúšky na britských univerzitách, udeľovala im štipendia a podporovala samizdatovú činnosť. Z desiatok tajných spolupracovníkov nadácie z Československa uvádzame pre ilustráciu len niektoré mená ako Václav Havel, Václav Malý, Petr Pithart, Ján Čarnogurský, Miroslav Kusý, Ján Langoš, Milan Šimečka a iní. Prvý bytový seminár v Bratislave sa uskutočnil až v roku 1987. Nemožno tiež zabudnúť, že britská nadácia zohrala tiež dôležitú úlohu pri obrane zatknutých slovenských disidentov svojím protestom a pri súdnom procese s tzv. bratislavskou päťkou (Dr. Ján Čarnogurský, prof. Miroslav Kusý, spisovateľka Hana Ponická, Anton Selecký a Dr. Vladimír Maňák), ktorý sa konal 13. novembra 1989. Britská nadácia vyslala na tento proces britských žurnalistov a ako pozorovateľku britskú právničku Christine Stone.

Pred nežnou revolúciou sa nepredpokladalo, že by Vzdelávacia nadácia Jana Husa mohla pôsobiť v Česko-Slovensku. Obidve strany, ako britská, tak aj česko-slovenská sa rozhodli vzhľadom na nástoživé požiadavky vysokých škôl a vedeckých inštitúcií pre založenie stálej Československej kancelárie a sekcie v Brne. V roku 1990 bola založená Československá Vzdelávacia nadace Jana Husa so sídlom v Brne a s pobočkami v Prahe a Bratislave, kde pokračovala v plnení svojho poslania v nových podmienkach prechodu od totality k demokracii. Predsedom sa stal PhDr. Miroslav Pospíšil a britskou tajomníčkou Dr. Barbara Day. Na Slovensku prejavilo veľký záujem o otvorenie kancelárie Vzdelávacej nadácie Jana Husa slovenské ministerstvo školstva. Kancelária nadácie získala priestor v Dome zahraničných stykov Ministerstva školstva SR na Hviezdoslavovom námestí č. 14 v Bratislave. Vedúcim kancelárie v roku 1991 sa stal prof. Chandler Rosenberg.

Od roku 1993 udelila Vzdelávacia nadácia Jana Husa 470 grantov v celkovej výške vyše 1 323 500 EUR (39 874 156 Sk) vzdelávacím inštitúciám, univerzitám, iným školám a neziskovým organizáciám. Vzdelávacia nadácia Jana Husa ukončila činnosť v Slovenskej republike v roku 2009, slovenskí záujemcovia sa môžu o granty tejto nadácie naďalej uchádzať vo Vzdelávacej nadácii Jana Husa v Českej republike.

SAIA spolupracovala s Nadáciou Jana Husa pri organizovaní rôznych konferencií a seminárov. SAIA mala aj veľmi dobré kontakty so Vzdelávací nadácií Jana Husa – Akademickým informačným centrom v Brne. Pracovníci SAIA sa zúčastňovali na seminároch, ktoré organizovala Vzdelávacia nadácia Jana Husa v Brne pre vysoké školy v Českej republike. Obe organizácie si navzájom vymieňali svoje informačné materiály a pracovníci mali výborné pracovné kontakty. Táto spolupráca bola veľmi intenzívna v rokoch 1997 až 1999. V januári 2002 spolupracovala SAIA pri príprave konferencie „Vysokoškolský učiteľ“, ktorú organizovala Vzdelávacia nadácia Jana Husa v Brne. Cieľom konferencie bolo ukázať na príkladoch, ako pracovať s mladým vysokoškolským učiteľom, ako mu pomôcť pri príprave vedenia seminárov, cvičení a vlastných prednášok, dať učiteľovi základné informácie o možnostiach získania finančnej podpory na študijné a výskumné pobyty v zahraničí, ako sa zapájať do medzinárodných vzdelávacích a výskumných projektov, zúčastňovať sa na medzinárodných konferenciách a pod. Na konferencii sa zúčastnili zástupcovia českých a slovenských vysokých škôl. SAIA následne pripravila v spolupráci s Ing. Janou Malovičovou, riaditeľkou Nadáciou Jana Husa v Bratislave, a v spolupráci s vybranými prorektorami slovenských vysokých škôl projekt pre slovenských vysokoškolských učiteľov zameraný na vzdelávanie mladých učiteľov.

Spolupráca s *Academiou Istropolitana*, neskôr *AINova*

Zaujímavá je aj história vzniku *Academie Istropolitany*, ktorá prechádzala rôznymi štádiami vývoja. Začalo to s myšlienkou založenia Stredoeurópskej univerzity, s ktorou prišiel okamžite po novembri 1989 George Soros, ktorý bol aj ochotný financovať všetko okrem budovy. Na Slovensku sa o propagáciu tejto myšlienky veľmi zaslúžil László Szigeti. Prípravný inštitút Stredoeurópskej univerzity vznikol v Bratislave v novembri 1990. Ukázalo sa, že vybudovanie Stredoeurópskej univerzity bolo ťažším problémom, ako si pôvodne zainteresovaní predstavovali. Podstatné rozhodnutie padlo v marci 1991. Výkonný výbor Stredoeurópskej univerzity nakoniec rozhodol, že súčasťou Stredoeurópskej univerzity budú medzitým vybudované pracoviská v Prahe a v Budapešti, Centrum pre pokročilé štúdiá v Bratislave malo zostať len pridruženým pracoviskom s tým, že G. Soros bude podporovať niektoré programy aj v Bratislave. Preto bola v apríli 1991 zriadená *Academia Istropolitana* (AI) ako samostatná inštitúcia, ktorá nebola súčasťou Stredoeurópskej univerzity. Pokus o uzákonnenie AI ako vysokej školy zameranej najmä na doktorandské štúdium s intenzívnou zahraničnou spoluprácou sa nepodaril.

Riaditeľkou AI sa stáva doc. Alenka Brunovská, DrSc., ktorá v roku 1990 pôsobila na ministerstve školstva vo funkcii námestníčky ministra školstva pre oblasť vedy. Po parlamentných voľbách v roku 1994 sa AI vďaka svojej nezávislosti a moderným prístupom k vzdelávaniu stala terčom kritiky novej slovenskej vlády. Z postu riaditeľky bola doc. Alena Brunovská, DrSc., odvolaná. Reakciou na pokusy potlačiť a znemožniť rozvoj AI bolo založenie novej inštitúcie so štatútom nezávislej mimovládnej organizácie. Manažment pôvodnej AI založil v roku 1996 občianske združenie a na rozlíšenie od tej pôvodnej, pripojil k názvu prívlastok NOVA. Hybnou silou a dušou projektu *Academie Istropolitany Nova* bola jej prvá výkonná riaditeľka, doc. Alena Brunovská, DrSc. *AINova* otvorila svoj prvý

akademický rok v roku 1997/98 so štyrmi odbornými programami. V roku 1998 inštitúcia utrpela veľkú stratu, keď jej zakladateľka a riaditeľka Alena Brunovská po ťažkej chorobe zomrela. V januári 1999 vymenovala Správna rada AINova PhDr. Katarínu Vajdovú za novú výkonnú riaditeľku. Od roku 2001 do júla 2008 bola výkonnou riaditeľkou PhDr. Zuzana Štefániková, v súčasnosti je výkonným riaditeľom AINova Ing. arch. Jaroslav Kilián. Od roku 2003 sa vzdelávacie programy AINova začali orientovať predovšetkým na celoživotné vzdelávanie.

Na samom začiatku vzniku AI Nova nemala k dispozícii žiadne priestory. V rokoch 1994 až 1997 bola predsedníčkou Správnej rady Nadácie pre postgraduálne štúdiá Oľga Šubeníková, takže bolo celkom prirodzené, že SAIA vyšla v ústrety AI Nova a uvoľnila jej časť svojich priestorov v podkroví na svojej vtedajšej adrese Na vřšku 8 v Bratislave. Nadácia pre postgraduálne štúdiá získavala finančné prostriedky – predovšetkým na štipendia pre zahraničných študentov Academie Istropolitana, neskôr AINova. V roku 1997 SAIA organizovala stretnutia so študentmi slovenských vysokých škôl pre AINova. Vo svojom Bulletinu zverejňovala informácie o programoch AINova, rovnako aj na vzdelávacích veľtrhoch vytvorila priestor pre špeciálne informácie o programoch AINova.

Spolupráca so Slovenským plynárenským priemyslom (SPP) v rokoch 1999 až 2001

SAIA spolupracovala s SPP pri výbere študentov na štipendia udeľované SPP na semestrálne pobyty v zahraničí. Slovenský plynárenský priemysel vyhlasoval tieto štipendia pri príležitosti Medzinárodného dňa študentov dňa 17. novembra pod záštitou ministra školstva SR. Traja študenti mali možnosť získať finančnú podporu vo výške 100 000 Sk (cca 3 300 EUR) na semestrálny pobyt v zahraničí. Podmienkou pre získanie finančnej podpory bolo predloženie projektu na témy, ktoré stanovilo SPP. V SAIA program koordinovala Mária Guregová a neskôr Marcela Grošeková.

Spolupráca s Francúzskym veľvyslanectvom v Bratislave – francúzski lektori

SAIA v spolupráci so Zahraničným odborom Ministerstva školstva SR už od roku 1991 informovala verejnosť o štipendiách francúzskej vlády pre Slovensko, poskytovala poradenstvo a zabezpečovala výber slovenských uchádzačov o štipendia do Francúzska. Po vypovedaní dohody o spolupráci medzi SAIA a ministerstvom školstva v roku 1995 zabezpečovalo výbery na štipendijné pobyty veľvyslanectvo Francúzskej republiky v Bratislave. Od roku 2000, po tom, čo ministerstvo školstva obnovilo spoluprácu so SAIA, nadviazalo Francúzske veľvyslanectvo na predchádzajúcu spoluprácu so SAIA. SAIA informuje o štipendiách Francúzskej vlády, žiadosti o štipendia naďalej preberá veľvyslanectvo, výberové konania sa konajú v priestoroch SAIA za účasti pracovníka SAIA (Mgr. Veronika Veselá, Mgr. Mária Javorová a Mgr. Jana Rehorovská).

Na základe mnohoročnej dobrej spolupráce SAIA s Francúzskym veľvyslanectvom v Bratislave požiadalo veľvyslanectvo SAIA, aby sa zhostila programu pre francúzskych lektorov, v rámci ktorého SAIA od roku 2007 propaguje program na svojej internetovej stránke, spolupracuje s veľvyslanectvom pri výbere lektorov na slovenské stredné a vysoké školy a vypláca doplnkové štipendia vybraným lektorom. V SAIA majú program na starosti Mgr. Jana Rehorovská a Ing. Alžbeta Žirková.

Spolupráca so Stredoeurópskou univerzitou v Budapešti (CEU)

Stredoeurópska Univerzita so sídlom Budapešti – Central European University in Budapest (CEU) je medzinárodne uznávaná inštitúcia ďalšieho vzdelávania v oblasti spoločenských a humanitných vied. Vyučovacím jazykom je angličtina. CEU je registrovaná v štáte New York a akreditovaná jednou zo šiestich základných regionálnych akreditačných agentúr v USA (Middle States Association of Colleges and Schools). V roku 2005 získala univerzita štátnu akreditáciu a bola uznaná ako súkromná vzdelávacia inštitúcia v Maďarskej republike.

SAIA vystupuje od roku 2004 ako partner Stredoeurópskej univerzity so sídlom v Budapešti (CEU). Poskytuje slovenským záujemcom o štúdium na CEU podrobné informácie a organizuje jazykové a štandardizované testy pre slovenských uchádzačov o štúdium na tejto univerzite. Ako kontaktná osoba pre spoluprácu s CEU bola v rokoch 2004 až 2007 Mgr. Kristína Sallerová, v súčasnosti je to Marcela Grošeková.

Spolupráca s Európskym kolégiom (College of Europe) v Brugách a v Natoline

College of Europe je renomovanou vzdelávacou inštitúciou, ktorá poskytuje ročné postgraduálne štúdium zamerané na európske štúdiá už 59 rokov. College of Europe má dva kampusy – v Brugách v Belgicku od roku 1950 a v Natoline pri Varšave v Poľsku od roku 1993. V Brugách je možné študovať európske právo, európsku ekonomiku, európsku politiku a administratívu, medzinárodné vzťahy Európskej únie a diplomaciu. V Natoline študenti môžu absolvovať európske interdisciplinárne štúdiá. Ročne študuje v Brugách okolo 300 študentov a v Natoline približne 120 študentov zo 45 krajín sveta. Podmienkou prijatia na College of Europe je výborná znalosť angličtiny a francúzštiny a prehľad v oblasti, ktorú uchádzač plánuje študovať.

SAIA spolupracovala s Európskym kolégiom v Brugách a v Natoline v rokoch 1993 – 2009. Prvé výberové konanie na ročný postgraduálny kurz zameraný na európske štúdiá sa uskutočnil v máji 1993. SAIA mala v rokoch 1993 až 2001 k dispozícii 5 štipendií ročne, v prvom roku ale len troch uchádzačov o toto prestížne štipendium. Situácia sa rokmi zmenila, v súčasnosti nie sú k dispozícii žiadne štipendiá na tento ročný postgraduálny kurz zameraný na európske štúdiá, počet uchádzačov stúpol, ročne prejaví záujem o štúdium okolo 12 uchádzačov. V rokoch 2006 až 2008 mohli uchádzači získať štipendium v rámci štipendijného programu M. R. Štefánika. V SAIA mali na starosti spoluprácu s College of Europe RNDr. Henrieta Kajabová-Seidenberg, po jej odchode postupne Mária Guregová, Mgr. Kristína Sallerová a Marcela Grošeková.

Spolupráca so švédskym Národným akademickým mobilným informačným centrom (NAMIC)

V rokoch 1992 až 1994 SAIA úzko spolupracovala so švédskym Národným akademickým mobilným informačným centrom v Štokholme. NAMIC bol v tom čase súčasťou Švédskeho inštitútu.

Anderas Walz, vedúci NAMICu, David P. Daniel a Katarína Košťálová, riaditelia SAIA, v spolupráci s firmou ANASOFT, a. s., (Peter Obert, Eugen Jeckel a Stanislav Čekovský) vytvorili databázu švédskych, slovenských a českých vysokých škôl ako nástroj na podporu mobility študentov a vysokoškolských učiteľov. Databáza mala názov „Medzinárodná výmena vysokoškolských učiteľov“. Pôvodná myšlienka vytvoriť databázu kontaktov vysokých škôl v siedmich krajinách strednej a východnej Európy sa nepodarilo z rôznych dôvodov úplne dotiahnuť. V roku 1994, keď sa rozbiehal nový multilaterálny program CEEPUS (Stredoeurópsky výmenný program univerzitných štúdií), SAIA darovala vytvorenú databázu Centrálnej kancelárii CEEPUSu vo Viedni, tajomníčke Elisabeth Sorantin, ktorá databázu aplikovala pre program CEEPUS.

SAIA a jej členstvo v ACA (Academic Cooperation Association)

ACA (Academic Cooperation Association) je nezisková paneurópska sieť najväčších organizácií zodpovedných vo svojej krajine za propagáciu internacionalizácie vo vzdelávaní a výchove. ACA je dynamicky sa rozvíjajúcou analytickou organizáciou (think tank) v oblasti medzinárodnej spolupráce vysokých škôl. Jej cieľom je propagovať inováciu a internacionalizáciu európskeho vysokého školstva, pričom nezabúda ani na udržiavanie globálnych väzieb.

Asociácia bola založená v roku 1993 ako nezisková medzinárodná asociácia. Sekretariát organizácie sa nachádza v Bruseli, čo umožňuje ľahkú dostupnosť k inštitúciám Európskej únie. ACA má 20 európskych členov a 4 mimoeurópskych (asociovaných) členov. Členské organizácie sú väčšinou národné organizácie zodpovedné za propagáciu a podporu spolupráce v oblasti vzdelávania vo svojich krajinách, ako napr. DAAD v Nemecku, Nuffic v Holandsku, SIU v Nórsku a CIMO vo Fínsku. Organizácie zabezpečujú stovky výmenných programov a programov spolupráce. ACA je aktívna v rôznych oblastiach, ako sú manažment výmenných programov v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, vykonáva výskum zameraný na analýzy všetkých aspektov internacionalizácie vo vzdelávaní. Vypracúva rôzne štúdie, evalúácie, poskytuje konzultačné služby, organizuje semináre, konferencie, vydáva rôzne publikácie a pod.

SAIA a SAIC boli prvými organizáciami zo strednej a východnej Európy, ktoré sa už v roku 1994 stali na základe pozvania ACA jej členmi. ACA združuje podobné organizácie z celej Európy, USA, Austrálie a Japonska, ktoré fungujú na podobnom princípe ako SAIA, t. j. úzko spolupracujú s ministerstvami pre vzdelávanie a sú financované najmä z verejných zdrojov.

SAIA v apríli 1996 v spolupráci s ACA a IREX (International Research & Exchanges Board, USA) pomáhala organizačne zabezpečiť medzinárodnú konferenciu na tému „Efektivita bilaterálnych aktivít vo vysokoškolskej mobilite“. Cieľom seminára bolo vyhodnotiť doterajšie aktivity v oblasti medzinárodnej spolupráce v rokoch 1990 – 1995 a zistiť, akým spôsobom sa mimovládne organizácie v krajinách strednej a východnej Európy podieľajú na zabezpečovaní medzinárodných programov, akým spôsobom dostávajú informácie o existujúcich programoch k študentom na vysokých školách, ako sa v krajinách strednej a východnej Európy využíva internet, aký je prístup k informáciám na internete v jednotlivých krajinách, ako vplýva bilaterálna spolupráca na multilaterálnu a opačne, hovoriť o význame kultúrnych dohôd a bilaterálnych medzivládnych dohôd pre rozvoj a podporu medzinárodných programov v oblasti vedy a vzdelávania, regionálnej spolupráci, financovaní programov a pod.

Na konferencii, na ktorej sa zúčastnili zástupcovia 22 krajín, bola SAIA predstavená ako modelová mimovládna organizácia jedenástim krajinám strednej a východnej Európy, to bolo akurát v období, keď ministerstvo prestalo so SAIA spolupracovať.

Katarína Košťálová, riaditeľka SAIA: „Museli sme sa naučiť improvizovať a tvorivo pracovať. Mnohé sme odpozorovali a naučili sa od organizácií v iných krajinách, takých, ako sú IREX (USA), DAAD (Nemecko), Nuffic (Holandsko), CIMO (Fínsko), ako aj od nášho najbližšieho suseda, Rakúskej výmennej služby vo Viedni... To, že ACA oslovila SAIA, aby sa stala jej prvým členom zo strednej a východnej Európy, je pre nás výsadou, ctôu a zodpovednosťou...“

„Závidíme Slovensku, že má takú organizáciu, ako je SAIA“, viacerí účastníci konferencie zo strednej a východnej Európy.

Medzi významné aktivity patrí aj medzinárodný seminár „Európske a národné programy vo vysokoškolskom vzdelávaní“, ktorý organizovala ACA v spolupráci so SAIA a SAAIC v novembri 2006. Cieľom seminára bola diskusia o vzťahoch medzi európskymi a národnými programami zameranými na podporu mobility a internacionalizáciu vzdelávania.

Seminár otvoril Ján Figel, Európsky komisár pre vzdelávanie, odbornú prípravu, kultúru a viacjazyčnosť. Jeho prednáška „Európske univerzity: výzva modernizácie“ mala zámerne širší záber ako zvyšok seminára. Zamerala sa nielen na medzinárodné programy a mobility, ale aj na reformu vysokoškolského vzdelávania v Európe. Témy seminára uviedol Christian Bode, generálny sekretár DAAD. Účastníkov seminára privítali sir Peter Scott, prezident ACA (prorektor Kingston University v Londýne), Katarína Košťálová, výkonná riaditeľka SAIA, n. o., a Irena Fonodová, výkonná riaditeľka riaditeľka SAAIC.

Takmer 20 rokov zohrávala Európska únia kľúčovú rolu pri podpore medzinárodnej vysokoškolskej spolupráce. Prvé veľké programy boli Comett a Erasmus v druhej polovici osemdesiatych rokov, ktoré sa neskôr integrovali do programov Sokrates a Leonardo da Vinci. Paralelne s týmito vnútroeurópskymi programami začala EÚ po roku 1990 vo veľkej miere podporovať aj spoluprácu s krajinami a regiónmi na celom svete. Prvým takýmto významným programom bol program Tempus (1990). Po ňom nasledovali programy ako ALFA a ALBAN (s Latinskou Amerikou), Asia-Link (s ázijskými krajinami) alebo ATLANTIS (nadväzujúci na spolupráce EÚ a USA). Najdôležitejším príkladom „externej“ spolupráce alebo spolupráce s „tretími krajinami“ je nedávno otvorený program Erasmus Mundus.

V niektorých krajinách boli programy EÚ prvé a jediné nástroje na financovanie spolupráce vysokých škôl vôbec. V týchto krajinách sa medzinárodná vysokoškolská spolupráca založená na programoch rovnala financovaniu EÚ. V mnohých krajinách však existovali pred začatím programov EÚ mnohé národné financované programy, niekedy dosť veľkého rozsahu. Tieto programy neprestali fungovať ani potom, ako na scénu vstúpila EÚ. Naopak, vo viacerých krajinách sa ich počet ešte zvýšil, tak ako sa zvyšoval počet programov EÚ.

Oba typy programov sa tešia značnej pozornosti. Sú predmetom zanietených diskusií a o ich výsledkoch a dosahu hovoria mnohé hodnotenia. Pozornosť sa však väčšinou sústreďuje na jednotlivé programy, vo výnimočných prípadoch na interakciu národných programov ako celku (v danej krajine) na jednej strane a na vzťahy rozličných programov EÚ na strane druhej. Je len málo pokusov vnímať všetky tieto programy ako jeden celok. A to je práve to, o čo sa pokúsi seminár „Európske a národné programy vo vysokoškolskom vzdelávaní“.

SAIA v rokoch 2006 a 2008 spolupracovala s ACA aj v projekte „Programy európskeho vysokého školstva vyučované v cudzích jazykoch“ („Foreign-Language-Taught Programmes in European Higher Education“). Výstupom projektu bola databáza študijných programov v cudzích jazykoch, ktoré ponúkajú vysoké školy v krajinách EÚ a EFTA.

Spolupráca s USA

Spolupráca s USA bola postavená na inom základe než spolupráca s mnohými európskymi krajinami. Prvým výkonným riaditeľom SAIA bol Američan Dr. David D. Daniel, pôvodom Slováč, ktorý pôsobil po novembri 1989 aj ako poradca pre zahraničné styky na slovenskom ministerstve školstva. David P. Daniel učil pracovníkov SAIA projektovo myslieť, vnášal do práce organizácie americký spôsob myslenia, čo bolo v tom čase veľmi potrebné, lebo väčšina vysokoškolákov mala v rokoch 1990 až 1992 záujem o štúdium v USA. Prvých desať štipendií v hodnote 100 000 USD, ktoré priniesla so sebou z USA v apríli 1990 slovenská skupina študentov, vysokoškolských učiteľov pod hlavičkou SAIA, naštartovala výber verejných konkurzov. Medzi prvými desiatimi štipendistami, ktorí získali v akademickom roku 1990/1991 štipendia na ročné študijné pobyty bola Monika Kubicová, ktorá neskôr úspešne absolvovala Harvard Business School, a Dávid Čársky, v súčasnosti vysokoškolský učiteľ na VŠVU v Bratislave. Až potom nasledovali výberové konania do iných krajín sveta. SAIA sa postupne stávala miestom, kam americké vysoké školy posielali informácie o ponúkaných štipendiách. Záujem o štúdium v USA vysoko prevyšoval štipendijné ponuky. V novembri 1991 chargé d'affaires Veľvyslanectva USA v ČSFR John Evans a riaditeľka USIS pri americkom generálnom konzuláte v Bratislave Beth Ritchie odovzdali šek na 25 000 USD Pavlovi Demešovi, ministrovi medzinárodných vzťahov Slovenskej republiky. Peniaze boli určené slovenským študentom, ktorí boli prijatí na štúdium v USA a už získali čiastočnú finančnú pomoc, ale potrebovali ďalší príspevok, aby mohli doštudovať. V roku 1992 SAIA získala štipendia pre troch študentov na ročné pobyty na amerických vysokých školách v akademickom roku 1992/1993, v zimnom semestri 1992/1993 sprostredkovala SAIA v spolupráci s American Council for Collaboration and Language Study vo Washingtone štyri štipendijné pobyty na University of Nevada v Rene. Celková hodnota štipendií bola 20 000 USD. SAIA v rokoch 1991 až 1994 spolupracovala so Slippery Rock University v Pensylvánii, ktorá od roku 1991 poskytovala štipendium na ročný pobyt pre absolventov slovenských vysokých škôl v oblasti histórie, anglickej literatúry a telesnej výchovy. Okrem toho SAIA spolupracovala aj s ďalšími americkými univerzitami: jezuitskou John Carroll University, University Heights, OH (Fr. Gerald J. Sabo), Wilkes University a King's College vo Wilkes-Barre, PA (Philip Tuhy, ktorý pôsobil aj na Slovensku).

V roku 1992 bola SAIA spoluorganizátorom a administratívnym centrom výberového konania na špeciálny dvojmesačný pobyt v USA určený pre celú ČSFR, financovaný neziskovou organizáciou Eisenhowerove štipendia (Eisenhower Fellowships – EF, Philadelphia, PA). EF už viac ako 50 rokov každoročne financuje pobyt dvoch asi 25-členných skupín vynikajúcich odborníkov vo veku 32 – 45 rokov zo 49 krajín sveta v USA, ktorí sa zúčastňujú na intenzívnom programe pripravenom špeciálne pre ich oblasť. Zároveň EF každoročne vysiela asi 12 amerických občanov vo veku 32 – 45 rokov do štátu podľa ich výberu.

V roku 1992 EF v súvislosti s politickými zmenami v strednej Európe vyhlásilo špeciálny program pre Česko a Slovensko. Na tento atraktívny program sa prihlásilo viac ako 400 záujemcov z ČSFR a zo 17 nominovaných česko-slovenskou stranou bolo americkou stranou definitívne potvrdených 10 účastníkov programu.

V roku 1994 prijala SAIA na dvojmesačný pobyt štipendistu EF dr. Johna M. Sumankeho, prezidenta Toshiba America Foundation z New Yorku, odborníka s dlhoročnými

skúsenosťami v oblasti manažmentu a získavania finančných prostriedkov pre neziskové organizácie a vzdelávacie inštitúcie.

V spolupráci s USA zabezpečovala SAIA dva veľké programy – Education for Democracy, v rámci ktorého prišlo na Slovensko v rokoch 1990 až 1995 vyše 1 500 dobrovoľných lektorov anglického jazyka. Na americkej strane koordinovala tento program z Mobile, AL, Ann Gardner a na slovenskej strane Katarína Košťálová, ktorá zastrešovala v tom čase na ministerstve školstva agendu spolupráce s USA. Druhým veľkým programom bol program knižných darov od amerických nadácií Sabre Foundation (Cambridge, MA) a International Book Bank (Baltimore, MD). V SAIA mala na starosti program Marcela Grošeková.

Na základe dlhoročných dobrých kontaktov SAIA s Generálnym konzulátom USA v Bratislave a následne s Veľvyslanectvom USA v Bratislave, veľvyslanectvo požiadalo SAIA v roku 2007 o zmapovanie spolupráce medzi slovenskými vysokými školami a pracoviskami SAV s inštitúciami z USA v rokoch 2000–2006. Výsledky prieskumu, ktorý v SAIA koordinovala Mgr. Monika Brečková, boli zverejnené v samostatnej publikácii. Jej prípravu a vydanie financovalo Veľvyslanectvo USA v Bratislave. V elektronickej verzii je k dispozícii na stránke www.saia.sk. Z prieskumu vyplynulo, že v rokoch 2000 – 2006 spolupracovalo s inštitúciami z USA 18 z oslovených 33 slovenských vysokých škôl. Čo sa týka SAV, prieskum ukázal, že v sledovanom období 24 ústavov spolupracovalo s inštitúciou z USA.

Poradenské centrum pre vysokoškolské štúdium v USA – spolupráca s Inštitútom pre medzinárodné vzdelávanie (IIE) a Education USA

Inštitút medzinárodného vzdelávania (Institute of International Education – IIE) je nezisková organizácia, ktorá vznikla v roku 1919. V spolupráci s vládami, nadáciami a inými sponzormi vytvára programy, ktoré umožňujú štúdium a vzdelávanie študentov, pedagógov a profesionálov zo všetkých sektorov. Medzi významné programy patrí Fulbrightov program a Gilmanovo štipendium, ktoré IIE administruje pre americké ministerstvo zahraničných vecí.

IIE spolupracuje so sponzormi na príprave efektívnych a inovatívnych štipendijných programov, pričom využíva svoje dlhoročné skúsenosti s manažovaním medzinárodných štipendijných programov. IIE má 18 medzinárodných pracovísk na celom svete (v Európe v Budapešti, Kyjeve, Moskve), v ktorých pôsobia experti z oblasti medzinárodného vzdelávania a spolupracujú s akademickou komunitou v danom regióne. Okrem toho IIE manažuje sieť 14 regionálnych koordinátorov v oblasti poradenstva vo vzdelávaní (REAC), ktorí školčia a ďalej pracujú so sieťou poradcov EducationUSA vytvorenou Ministerstvom zahraničných vecí USA.

SAIA už v roku 1991 nadviazala intenzívne kontakty s regionálnym pracoviskom americkej organizácie Institute for International Education (IIE) v Budapešti, ktorú v tom čase zastupovala Elizabeth Daniel. Po jej odchode nastúpila do funkcie riaditeľa IIE v Budapešti Mary Kirk, s ktorou mala SAIA veľmi dobrú spoluprácu. V júli IIE vyškolilo prvých pracovníkov SAIA (Katarínu Košťálovú a Martu Straussovú) pre poradenstvo o štúdiu v USA na špeciálnom seminári pre strednú a východnú Európu v Maďarsku. Vďaka kontaktom SAIA s IIE sa podarilo presadiť, aby sa po prvý raz v histórii počítalo so strednou Európou ako miestom letnej školy učiteľov anglického jazyka TESOL, ktorú v roku 1992 na pôde Univerzity Komenského absolvovalo asi 300 účastníkov. Na slovenskej strane koordinovala zabezpečenie letnej školy prof. Eva Tandlichová, CSc., v úzkej spolupráci s Virgíniou Lo Castro

z USA. SAIA spolupracovala s IIE pri výbere štipendistov na 9-mesačný študijný program v oblasti biznisu v akademickom roku 1994/1995.

SAIA aj v súčasnosti pôsobí ako jedno z oficiálnych poradenských centier na Slovensku, ktoré poskytuje informácie o študijných možnostiach v USA a amerických štandardizovaných testoch. SAIA disponuje publikáciami o štúdiu v USA.

Peter Gušťačík, absolvent americkej Cornell University, Ithaca, NY, v roku 1996 spracoval v slovenčine formou publikácie informácie o možnostiach štúdia v USA a štipendijných programoch pre zahraničných uchádzačov o študijné a výskumné pobyty v USA. Išlo o prvú publikáciu tohto typu na Slovensku. Vydanie publikácie podporila Nadácia otvorenej spoločnosti.

Informáciám o štúdiu v USA sa v SAIA v Bratislave venovali Michelle Sadlier, Peter Gušťačík, Klaudia Gampe, Alena Džuvajková, Mária Guregová, Zuzana Kratochvílová, Kristína Sallerová, Monika Brečková a v súčasnosti Marcela Grošeková a Jorga Hanesová v regionálnom pracovisku v Banskej Bystrici.

Spolupráca s Fulbrightovou komisiou na Slovensku

Povaha a charakter Fulbrightovho programu boli formované v roku 1946 zákonom, ktorý inicioval senátor J. William Fulbright. Jeho cieľom je „zvýšenie vzájomného porozumenia medzi ľuďmi z USA a ľuďmi z ostatných krajín.“ Fulbrightov program je jeden z najväčších a najrôznorodjších výmenných programov na svete a v súčasnosti sa uskutočňuje v 140 krajinách, vrátane 50 krajín, v ktorých existujú bilaterálne Fulbrightove komisie. Približne 6 000 – 7 000 štipendií je každoročne udeľovaných americkým a zahraničným účastníkom. Tí sú vyberaní na základe akademických a profesionálnych kvalít, dosiahnutých úspechov, profesionálneho potenciálu a schopnosti a vôle zdieľať nápady a skúsenosti s ľuďmi z rôznych kultúr.

V Prahe 21. júna 1991 bola podpísaná medzivládna dohoda medzi USA a ČSFR o zriadení Fulbrightovej komisie v ČSFR v Prahe a v Bratislave. Dohodu podpísali Shirley Temple Black, veľvyslankyňa USA, a Jiří Dienstbier, minister zahraničných vecí ČSFR. Prví členovia Rady Fulbrightovej komisie za ČSFR boli: Zdeněk Deyl, riaditeľ Odboru zahraničných stykov Ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy Českej republiky, Ing. Vladislav Hančil, CSc., podpredseda Československej akadémie vied, Petr Pečan, riaditeľ Pražského inštitútu pre pokročilé štúdiá, Oľga Šubeníková, riaditeľka Odboru zahraničných stykov Ministerstva školstva Slovenskej republiky, a prof. MUDr. Juraj Švec, rektor Univerzity Komenského v Bratislave. Za USA boli členmi rady Thomas N. Hull a Mark Wentworth, radcovia Veľvyslanectva USA v Prahe, Paul Hacker, generálny konzul USA v Bratislave, Ernest Tuttle, zástupca firmy U. S. West v Prahe, a William Pendergrast, dekan Bostonskej univerzity. Bratislavskú kanceláriu Fulbrightovej komisie viedla Adriena Richterová. To, že kancelária Fulbrightovej komisie bola vytvorená aj na Slovensku, je osobná zásluha Pavla Demeša, ako aj Paula Hackera, generálneho konzula USA v Bratislave. V žiadnej inej krajine neexistovali súčasne dve kancelárie. Po rozdelení Česko-Slovenska sa ľahšie presadzovalo podpísanie dohody medzi USA a Slovenskom o pokračovaní činnosti už samostatnej slovenskej kancelárie Fulbrightovej komisie v Bratislave. Posledné zasadnutie česko-slovensko-americkéj Rady Fulbrightovej komisie sa uskutočnilo v Prahe 17. marca 1993. Po odchode Adrieny Richterovej do zahraničia sa stala riaditeľkou kancelárie Fulbrightovej komisie v Bratislave Nora Hložeková, ktorá tento post zastáva aj v súčasnosti.

Komisia J. W. Fulbrighta sa zaoberá vzdelávacími výmenami medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými. Aktivity Komisie zahrňujú grantové programy a poradenské a informačné služby. Komisia je autonómna, nezisková, nestranná a bilaterálna inštitúcia. Osem členov, štyria slovenskí a štyria americkí občania, tvoria Radu komisie, ktorá je riadiacim orgánom. Členovia reprezentujú akademické inštitúcie, podnikateľskú sféru, diplomatické a profesionálne oblasti. Menujú ich veľvyslanec USA v SR a minister školstva SR, ktorí sú zároveň čestnými predsedami Rady.

SAIA zverejňuje v Bulletinu SAIA informácie o štipendiách Fulbrightovej komisie pre slovenských občanov, zverejňuje štipendijné ponuky na svojej internetovej stránke, v spolupráci s Fulbrightovou komisiou organizuje rôzne semináre pre vysoké školy zamerané na akademickú mobilitu, internacionalizáciu vzdelávania a propagáciu slovenského vysokého školstva v zahraničí. Na základe dohody o spolupráci zabezpečovala SAIA pre amerických vysokoškolských učiteľov letné odborné dvojtzýdňové pobyty na Slovensku. V rámci pobytov získavali americkí štipendisti Fulbrightovho programu informácie o parlamentnom systéme, politike, vzdelávaní a vede na Slovensku. Prvé pobyty amerických profesorov sa uskutočnili v roku 1991. Tieto letné odborné školy zabezpečovali v SAIA RNDr. Henrieta Kaja-bová-Seidenberg, neskôr Marcela Grošeková. Oľga Šubeníková, mnohoročná členka Správnej rady Fulbrightovho programu na Slovensku (od jeho vzniku v roku 1991 až do roku 2008 len s kratšou prestávkou, keď ministerskou školstva bola Eva Slavkovská), sa pravidelne zúčastňovala výberov slovenských uchádzačov na štipendia ponúkané v rámci Fulbrightovho programu a prijatí amerických štipendistov na Slovensku.

SAIA v roku 1998 v spoluprácu s Fulbrightovou komisiou pripravila spoločnú publikáciu „Štúdium v USA“, ktorej vydanie financovalo Veľvyslanectvo USA v Bratislave.

Spolupráca s American Fund for Czechoslovak Relief so sídlom v New Yorku

American Fund for Czechoslovak Relief (AFCR) so sídlom v New Yorku udeľuje postuniverzitným študentom a doktorandom zo Slovenskej republiky a z Českej republiky doplnkový štipendijný grant vo výške 2000 USD na ich štúdium na amerických univerzitách.

V rokoch 1994 až 2006 SAIA spolupracovala s Americkou nadáciou pre česko-slovenskú pomoc pri propagácii štipendií nadácie a pri výbere slovenských uchádzačov o doplnkové štipendia na študijné postgraduálne pobyty v USA. Žiadosti o štipendia kontrolovala Mária Guregová, po jej odchode do dôchodku prevzala túto agendu Mgr. Kristína Sallerová.

Programy dobrovoľných lektorov anglického jazyka

So štúdiom v zahraničí a odstraňovaním zvyškov železnej opony súviselo aj búranie jazykových bariér. Vznikol prirodzený priestor pre stovky zahraničných dobrovoľných lektorov anglického jazyka, ktorí vďaka odhodlaniu a ochote najmä Johna Haseka v Kanade a Ann Gardner v USA začali prichádzať na Slovensko v rámci programu **Education for Democracy (EfD)**.

Program dobrovoľných lektorov anglického jazyka Education for Democracy vznikol vo februári 1990 v Kanade, v marci vznikla samostatná organizácia EfD aj v USA a v lete 1990 sa pripojila aj Veľká Británia. V USA koordinovala program Ann Gardner z mesta Mobile

v Alabame. Na slovenskej strane organizovala program Katarína Košťálová, ktorá pracovala v tom čase ako odborná referentka pre USA, Kanadu a Veľkú Britániu na odbore zahraničných stykov ministerstva školstva. V prvom roku programu prišlo na Slovensko 430 dobrovoľníkov, z toho z USA 300, z Kanady 105 a z Veľkej Británie 25. Pôsobili v 64 mestách v približne 150 inštitúciách najrôznejšieho typu, z ktorých asi polovica patrila rezortu školstva (všetkých 8 vysokých škôl, 33 gymnázií, 23 stredných škôl a 11 základných škôl). Treba zdôrazniť, že v tom čase nebol k dispozícii e-mail ani internet. Komunikácia prebiehala telefonicky a najmä prostredníctvom faxov. Keď pridáme ešte aj časový rozdiel medzi Slovenskom a Amerikou, tak je jasné, že mnohokrát zvonil telefón Kataríny Košťálovej uprostred noci doma. Zahraničný odbor ministerstva školstva mal v tom čase najväčšiu spotrebu faxového papiera (v tom čase bol faxový papier na kotúčoch, ktorý časom menil svoju farbu z bielej na žltohnedú a písmenká časom z papiera mizli...)

6. – 9. decembra 1990 zorganizovalo slovenské ministerstvo školstva medzinárodné sympóziu „Dobrovoľníci pre vzdelávanie v strednej Európe“, na ktoré prijalo pozvanie 50 účastníkov zo siedmich krajín (USA, Kanady, Veľkej Británie, Maďarska, Lotyšska, Poľska a ČSFR). Na sympóziu mali svoje zastúpenie nasledujúce organizácie: Education for Democracy USA, Kanada a Veľká Británie, Students for Czecho-Slovakia z USA, Peace Corps z USA, Citizens Democracy Corps z USA, Task Force on Central and Eastern Europe Countries z Kanady, Jan Hus Educational Foundation z Veľkej Británie a National Film Board z Kanady. Okrem toho mali svojich zástupcov ministerstvá školstva z Maďarska, Lotyšska, Poľska, Českej republiky a Slovenskej republiky. Organizačný výbor sympózia pracoval v zložení: Dr. Pavol Demeš, Katarína Košťálová a Ing. Emil Helienek, riaditeľ Domu zahraničných stykov ministerstva školstva.

V januári 1991 zriadilo ministerstvo školstva v Dome zahraničných stykov Úrad pre dobrovoľnícke aktivity, súčasťou ktorého bol aj program EFD. Koordinácia programu bola zverená Anne Hruškovičovej, ktorá v spolupráci s Máriou Guregovou manažovala program do novembra 1992. Od januára 1993 prevzala koordinovanie programu na Slovensku už v rámci SAIA Soňa Korbašová (Sulíková). Z americkej strany sa lektorom do konca roku 1992 venovali Chris Kingery, Bobbye Komisar a Rick Estridge. V rokoch 1993 až 1995 to bola Michelle Sadlier, od 1. decembra 1994 do 30. júna 1995 Perry Waddell.

Za päť rokov existencie programu prišlo na Slovensko vyše 1 500 lektorov anglického jazyka. Väčšinou nešlo o profesionálnych učiteľov angličtiny, ale boli to ľudia s vysokoškolským vzdelaním, niektorí aj s pedagogickými skúsenosťami. Dobrovoľníci vyučovali konverzačnú angličtinu, prinášali so sebou inú kultúru.

Program skončil v roku 1995 v súvislosti s prijatím nového zákona o pobyte cudzincov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júna 1995. Ann Gardner na americkej strane mala v júni pripravenú skupinu 50 dobrovoľníkov na vyslanie na Slovensko v septembri 1995. Vyslanie nebolo možné uskutočniť v zmysle nového zákona. Mnohí dobrovoľníci sa preorientovali na iné krajiny a na Slovensko neprišli. O zabezpečenie lektora v akademickom roku 1995/1996 požiadalo SAIA vyše 60 škôl a vzdelávacích inštitúcií z celého Slovenska, pričom mnohé z nich žiadali dvoch až troch lektorov.

K Education for Democracy sa v roku 1992 po rokovaniach so Sirom Nigelom Maynardom, maršálom RAF vo výslužbe, pripojila **britská organizácia GAP** so sídlom v Readingu. Išlo o program pre mladých ľudí, ktorí úspešne ukončili stredoškolské štúdium a pred nástupom na vysokú školu chceli získať skúsenosti z práce a života v inej krajine. Títo mladí Briti (do roku 2000 ich bolo asi 50) prichádzali najmä na základné a stredné školy na celom Slovensku. Išlo o menší program, ktorý umožňoval aj určitú reciprocitu, spočiatku to bolo niekoľko slovenských študentov na polročné až ročné študijno-pracovné pobyty do Veľkej Británie, od roku 1999 pôsobili títo mladí ľudia ako dobrovoľníci v charitatívnych centrách v Norfolku.

Od roku 1993 organizovala SAIA letné kurzy anglického jazyka a prípravy na jazykový test TOEFL v spolupráci s **americkou Foundation for a Civil Society**, ktorú vytvorila hneď v roku 1990 Wendy Luers s cieľom pomáhať vtedy ešte Československu v rôznych oblastiach. Konverzačné jazykové kurzy sa uskutočnili za aktívnej účasti regionálnych pracovísk SAIA, boli určené najmä pre študentov stredných a vysokých škôl a prebiehali súčasne vo viacerých slovenských mestách (v roku 1995 napr. až v 11). Za 4 roky sa na kurzoch zúčastnilo viac ako 1 100 frekventantov, s ktorými pracovalo viac ako 120 amerických a kanadských kvalifikovaných lektorov anglického jazyka.

Program knižných darov z USA

SAIA sa v roku 1991 stala hlavným distribútorom knižných darov z USA pre Slovensko. Prvý knižný dar od Sabre Foundation odovzdala veľvyslankyňa USA v Českej a Slovenskej federatívnej republike Shirley Temple Black riaditeľke SAIA Kataríne Košťálovej v decembri 1991 na stretnutí v Prahe. V roku 1992 pribudol knižný dar od nadácie International Book Bank (IBB) so sídlom v Baltimore. IBB získava knihy od vydavateľov. Distribúciu prvého knižného daru slovenským knižniciam a školám koordinovala v SAIA Mária Guregová, po nej prevzala manažovanie programu PhDr. Hildegard Bunčáková, CSc., až do 30. apríla 1993. Od 1. mája 1993 až do skončenia programu v roku 1999 koordinovala prijatia knižných darov a ich následnú distribúciu spojenú s výstavami kníh v univerzitných mestách Marcela Grošeková.

So skladovaním veľkého počtu kníh od amerických nadácií pomohli SAIA v prvých rokoch dve firmy – farmaceutická firma DRUGIMPEX, s. r. o., ktorú vlastnili manželia Pospíšilovci a ŠEVT (Štatistické a evidenčné vydavateľstvo tlačív). Využitie poskytnutých priestorov v Bratislave, ako aj spolupráca s pobočkami SAIA v regiónoch významne prispeli k úspešnému rozšíreniu programu na celé Slovensko.

Každý knižný dar sprevádzali výstavy organizované v spolupráci s univerzitnými knižnicami, prípadne mestskými knižnicami v univerzitných mestách na Slovensku, počas ktorých si mohli zástupcovia knižníc, vysokoškolskí učitelia, výskumní pracovníci, ako aj študenti knihy prezrieť a pripraviť objednávkové listy.

V rokoch 1991 až 2000 priviezla SAIA na Slovensko skoro 225 000 kníh (odbornú literatúru v angličtine pre rôzne vedné disciplíny a beletriu v anglickom jazyku).

Prehľad knižných darov v rokoch 1991 – 2000 (počty kníh)

Rok	SABRE FOUNDATION	INTERNATIONAL BOOK BANK
1991	18 000	-----
1992	29 000	3 000
1993	23 000	8 000
1994	30 144	25 000
1995	18 144	-----
1996	18 000	19 960
1997	14 844	-----
1998	-----	10 425
1999	-----	-----
2000	7 000	-----
SPOLU	158 132	66 385

Na knižný dar od Sabre Foundation spomína Mária Guregová

„Pri prvom knižnom dare mnoho práce vykonala MUDr. Anna Gombošová, CSc., lekárka, psychiatrička. V SAIA pracovala krátko a po rozdelení prvého knižného daru sa vrátila ku svojej profesii psychiatriu v psychiatrickom ústave v Pezinku. Pri pečiatkovaní kníh nám pomáhala aj jej mamička, pre ktorú bolo potešením otvárať také krásne knihy, ako zvykla hovoriť.“

Celý knižný dar bol jeden mesiac uložený v jednej z výstavných budov Agrokomplexu v Nitre. Tu sa každá kniha opečiatkovala 2 pečiatkami (Sabre Foundation a SAIA) a knihy boli rozdelené presne na dve polovice – pre Slovensko a Česko. Z každého titulu dostala každá krajina po 150 kníh. SAIA v spolupráci so slovenským Domom zahraničných stykov zabezpečila prevoz kníh do Prahy do Domu zahraničných stykov českého ministerstva školstva.

Slávnostne otvorenie spojené s výstavkou sa udialo v Nitre za prítomnosti významných osobností. Hrala aj živá hudba. Ja som v tom čase musela zostať v Bratislave, v SAIA niekto musel poskytovať konzultácie.

Distribúcia kníh prebiehala nasledovne:

- odborné knihy išli do knižníc na vysoké školy a ústavov SAV (nitrianske vysoké školy si prevzali knihy osobne),
- v prípade špeciálnych odborných kníh, napr. u lekárov, sa knihy preberali osobne,
- detské knihy boli poslané do detských domovov, resp. sociálnych zariadení a detských oddelení v nemocniciach,
- všetky okresné knižnice (v tom čase bolo menej okresov) dostali sadu beletrie v anglickom jazyku (presný počet neviem, ale boli to 2 až 3 krabice od banánov pre každú knižnicu),
- špeciálne sady učebníc angličtiny (30 kníh pre jednu triedu) dostali vybrané základné, stredné školy a gymnáziá, prioritne boli oslovené novovzniknuté školy, ktoré sa v tom čase ešte len iba vybavovali učebnicami,

- zvyšná časť kníh sa z Nitry previezla do Bratislavy do Domu zahraničných stykov slovenského ministerstva školstva na Hviezdoslavovom námestí 14, odkiaľ sa postupne rozvážali do škôl a knižníc.“

V roku 1991 bol ešte veľký problém získať adresy knižníc, škôl, výskumných pracovísk, nemocníc a pod., pretože ešte nefungoval internet.

Na rozveselenie uvádzam niekoľko dobre zapamätateľných príhod.

- *Pri knihách pre lekárov.* V tom čase bol ministrom zdravotníctva Alojz Rakús, pre knihy do SAIA na Hviezdoslavovo nám. si prišiel osobne, v kancelárii bola iba Anka Gombošová. A. Rakús sa predstavil, som lekár – psychiater a rád by som si pozrel knihy z medicínskeho a psychiatrického odboru. Anka Gombošová ho nepoznala a zareagovala. Vy ste skutočne psychiater? Ja Vás nepoznám. On sa predstavil, ja som doktor Alojz Rakús, psychiater a minister. Anka Gombošová zareagovala. Ak ste skutočne psychiater, tak prečo robíte ministra (trochu parafrázujem). Na druhý deň prišiel ďalší lekár z Trenčína, na moju otázku, ako sa dozvedel o knihách, mi povedal, že ich osobne telefonicky informoval pán minister. Medzi iným sa zmienil, že pán Rakús im povedal, že SAIA knihy rozdeľuje dobre, že knihy idú do správnych rúk – čo nás potešilo.
- *Veľkú zásluhu na tom, že knihy pre deti sa dostali do všetkých detských ústavov, vrátane telesne a mentálne postihnutých, má Anka Gombošová, ktorá na ministerstve musela doslova dolovať adresár takých detských zariadení, a nebolo to ľahké (častá otázka, s ktorou sme sa stretávali: načo to potrebujete?).* Vysvetlenie prišlo až neskôr, keď sme dostali odpoveď z jedného takéhto zariadenia, v ktorej bolo okrem pekného poďakovania aj konštatovanie, že za existencie ich ústavu (30 rokov) sa im nestalo, aby si na nich niekto spomenul. Uvažovali sme – veď knihám s krásnymi obrázkami sa potešia všetky deti (aj s mentálnym postihom). Takže sme sa s Ankou potešili – ako je dobre, že ich dostali aj tieto deti.
- *Knihy pre Prahu.* Pri pečiatkovaní každého titulu sa hneď vytvárali dva rovnaké stĺpy vedľa seba po 150 kníh, prepočítali sa a ešte pravítkom sa skontrolovalo, či sú rovnako vysoké. Pri vytváraní stĺpcov sa neoznačovalo, ktorý je pre Prahu a ktorý pre Bratislavu, a až pri nakladaní do auta sa zobrali knihy z jedného stĺpca pre daný titul. Po niekoľkých dňoch sa ohlásil zodpovedný pracovník z Prahy, telefonicky potvrdil, že dostali knihy, bol očarený knihami, rozplýval sa a krasorečnil o nich, nakoniec poznamenal, že z každého titulu dostali 149 kusov a nie 150. Nuž, s Ankou Gombošovou sme sa iba pousmiali a mysleli si svoje.
- *Okresným knižniciam sa – pre krátkosť času – knihy neposielali poštou, ale boli do jednotlivých miest rozvezené autom DZS (za 2 dni šofér rozviezol knihy do okresných knižníc po celom Slovensku). Knižnice boli oslovené dopredu telefonicky, pracovník čakal na príchod auta (niekedy) aj po pracovnej dobe, prevzal zoznam i darované knihy, ktoré boli v otvorených (nezabalených) krabiciach, resp. prevzal (a mal odovzdať) aj pre susednú okresnú vzdialenejšiu knižnicu (na Orave, Kysuciach).*

Koncom roka 1995 získala SAIA od Veľvyslanectva USA v Bratislave 10 paliet amerických učebníc, ktoré v spolupráci s Asociáciou učiteľov angličtiny a americkými Mierovými zbormi (Peace Corps) rozdelila 32 vybraným slovenským základným a stredným školám a dvom materským školám s rozšíreným vyučovaním anglického jazyka začiatkom roku 1996 ako bezplatný dar.

Spolupráca s Rakúskom

Rakúsko patrilo medzi krajiny, ktoré sa najviac zaslúžili o rozvoj stykov v oblasti vzdelávania a vedy so Slovenskou republikou po otvorení hraníc po novembri 1989. Rakúska vláda ponúkla svoju pomoc Slovensku okamžite. Myšlienka využiť blízkosť Bratislavy a Viedne sa zrodila vo Viedni v zasadačke rakúskeho spolkového ministerstva pre vedu a výskum v januári 1990 (rokovanie začalo po piatej hodine popoludní). Slovenskú delegáciu viedol slovenský minister prof. Ladislav Kováč, v delegácii bol okrem iných aj jeho námestník prof. Ján Pišút a Oľga Šubeníková, v tom čase vedúca oddelenia pre bilaterálnu spoluprácu zahraničného odboru ministerstva školstva. Slovenských hostí privítal osobne vicekancelár a spolkový minister pre vedu a výskum Dr. Erhard Busek. Za rakúske ministerstvo boli ďalej prítomní Dr. Othmar Huber, ktorý mal na starosti medzinárodnú spoluprácu univerzít, doc. Arnold Suppan, riaditeľ Ústavu pre východnú a juhovýchodnú Európu, Florián Gerhardus, teritoriálny referent pre Českú a Slovenskú federatívnu republiku, Josef Leidenfrost z kancelárie ministra a ďalší. Toto stretnutie zostane všetkým prítomným natrvalo v pamäti, lebo na každú požiadavku zo strany slovenskej delegácie nasledovalo „áno“ vicekancelára a spolkového ministra pre vedu a vzdelávanie Erharda Buseka a smerom k rakúskym spolupracovníkom dôvetok „okamžite vybaviť“.

V roku 1990 sa v spolupráci, lepšie vyjadrenie by snád' mohlo byť, s pomocou (ľudskou ako aj finančnou) s Rakúskom rozbehli úplne nové programy:

- marec – jún 1990 – kyvadlový autobus pre slovenských vysokoškolských študentov navštevujúcich prednášky a semináre na viedenských univerzitách (symbol vzdelávania bez hraníc), slovenské ministerstvo školstva hradilo náklady spojené s autobusom, rakúska strana umožnila bezplatné štúdium slovenským študentom na vybraných viedenských univerzitách, poskytla slovenským študentom lístky na mestskú hromadnú dopravu, ako aj denný voucher, ktorý im umožnil stravovať sa v študentských menzách. Prvý deň príchodu autobusu so slovenskými študentmi do Viedne bol naozaj slávnostný. Študentov privítal Dr. Erhard Busek, vtedajší vicekancelár a spolkový minister pre vedu a výskum. Jemu patrí vďaka za okamžitú pomoc a podporu. 144 slovenských študentov prakticky z každej vysokej školy na Slovensku malo možnosť od 19. marca 1990 absolvovať celý letný semester na vybranej vysokej škole vo Viedni.
- september 1990 – zriadenie pobočky Rakúskeho ústavu pre východnú a juhovýchodnú Európu pri Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Od jej vzniku, až do ukončenia činnosti pobočky v roku 2003, viedol pracovisko prof. Florin Žigrai. Pobočka sprostredkovávala nadväzovanie kontaktov s rakúskymi výskumnými pracoviskami, pozývala prednášateľov z Rakúska, podporovala medzinárodné výskumné programy a projekty. Poskytovala aj štipendiá na jednomesačné výskumné pobyty slovenských vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov z rôznych vedných oblastí z celého Slovenska.
- september 1990 – zriadenie bilingválnej slovensko-nemeckej sekcie pri Gymnázium na Bilíkovej ul. v Bratislave,
- september 1990 – vytvorenie triedy pre študentov zo Slovenska na Obchodnej akadémii vo Viedni (slovenskí študenti denne dochádzali autobusom do Viedne, štúdium a učebnice poskytla rakúska strana bezplatne),

- od septembra 1990 – pôsobenie rakúskych lektorov nemeckého jazyka a rakúskej literatúry na slovenských vysokých školách, počnúc školským rokom 1990/91 priemerne 19 až 20 lektorov ročne (rakúsky vklad pre pôsobenie ich lektorov na Slovensku ročne činil 5,3 mil. šilingov)
- 1990 – financovanie pobytov rakúskych hosťujúcich profesorov na prednáškové pobyty na základe vyžiadania slovenskými vysokými školami (1990–1993 prednášalo na slovenských vysokých školách 46 rakúskych hosťujúcich profesorov, rakúska strana financovala tento program ročne vo výške 517 000 šilingov),
- od roku 1990 – odpustenie poplatkov za štúdium na rakúskych vysokých školách pre občanov Slovenskej republiky.

Prehľad poskytnutých štipendií Spolkovým ministerstvom pre vedu a výskum Rakúskej republiky slovenským študentom a doktorandom na študijné pobyty na rakúskych vysokých školách v rokoch 1990 až 1993:

- 1990/1991   189 osôb (4 – 9-mesačné študijné pobyty)
- 1991/1992   208 osôb (4 – 9-mesačné študijné pobyty)
- 1992/1993   127 osôb (4 – 9-mesačné študijné pobyty)
- 1993/1994   270 štipendijných mesiacov (69 osôb)

V roku 1990 zabezpečil výber uchádzačov o štipendia do Rakúska zahraničný odbor slovenského ministerstva školstva. Referentkou pre nemecky hovoriace krajiny bola v rokoch 1990 až 1993 PhDr. Zuzana Mravíková.

SAIA zabezpečovala výberové konania na štipendia poskytované rakúskou stranou od roku 1991. Prvé výberové konanie uchádzačov na semestrálne a ročné pobyty pre študentov a doktorandov v akademickom roku 1991/1992 sa konalo v SAIA 25. marca 1991. O štipendia sa uchádzalo 110 slovenských študentov a doktorandov, štipendium získalo 41 osôb.

Prvá výberová slovensko-rakúska štipendijná komisia zvolaná SAIA pracovala v zložení:

- doc. Juraj Sinay, DrSc., prorektor Vysokej školy technickej v Košiciach (Technická univerzita v Košiciach) – predseda komisie
- Ing. J. Horváth, Fakulta ekonomiky riadenia Vysokej školy ekonomickej v Bratislave (Ekonomická univerzita v Bratislave)
- H. Lackner, zástupca rakúskeho Ministerstva pre vedu a výskum, Viedeň
- doc. Eva Szehérová, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave (germanistika)
- Oľga Šubeníková, riaditeľka zahraničného odboru slovenského ministerstva školstva
- Stella Avallone, kultúrna ataše Generálneho konzulátu Rakúskej republiky v Bratislave
- Dr. David D. Daniel, riaditeľ SAIA

V roku 1991 sa uskutočnili na štipendijné pobyty do Rakúska ešte ďalšie dve výberové konania (letné jazykové kurzy a štipendijné pobyty pre medikov). Treba pripomenúť, že v tom čase ministerstvo školstva ešte nepracovalo s počítačmi a všetky údaje o uchádzačoch boli spracovávané mechanicky na písacích strojoch. Od roku 1991 boli mená vybraných štipen-

distov zverejňované v Bulletin SAIA. Okrem uvedených štipendií rakúska strana poskytovala štipendiá na letné odborné školy, exkurzie študentov, letné odborné praxe (v Rakúskom rozhlase, Siemens, v Prvej rakúskej sporiteľni a pod.)

Spoluprácu s Rakúskom uvádzame podrobnejšie, lebo SAIA pokračovala v rozbehnutých aktivitách s Rakúskom v oblasti vysokoškolského vzdelávania a vedy od roku 1993, keď bola poverená ministerstvom školstva koordinovaním bilaterálneho programu Akcia Rakúsko – Slovensko. Výborná spolupráca pretrváva až podnes. Dokonca môžeme povedať, že spolupráca SAIA s rakúskym ministerstvom pre vedu a výskum (v kompetencii rakúskeho ministerstva sú vysoké školy a veda) je v porovnaní so spolupracou so slovenským ministerstvom školstva oveľa tvorivejšia a akčnejšia. Osobitné poďakovanie za rozvoj spolupráce patrí Dr. Othmarovi Huberovi, ministerskému radcovi Spolkového ministerstva pre vedu a výskum, rodákovi z Košíc, ktorý mal k Slovensku nielen pracovný, ale aj osobný vzťah. Dr. Huber bol partnerom na rakúskej strane, keď sa naštartovali programy ako napr. „kyvadlový autobus“ so slovenskými študentmi v letnom semestri 1989/1990, štipendijné programy pre Slovákov v rokoch 1990 až 1993, rakúski lektori nemeckého jazyka vysielaní na slovenské vysoké školy, myšlienka na vytvorenie bilaterálnych Akcií s Maďarskom, Českou republikou a Slovenskom podľa vzoru Fulbrightovho programu a pod. Málokto vie, že prezident Rakúskej republiky udelil v septembri 1993 profesorovi Jánovi Pišútovi Rakúsky čestný kríž a Oľge Šubeníkovej Veľkú čestnú medailu za rozvoj spolupráce v oblasti vzdelávania a vedy medzi Rakúskom a Slovenskom. Medaily odovzdal obom menovaným Dr. Erhard Busek, vicekancelár a spolkový minister pre vedu a výskum. Po odchode Dr. Hubera do dôchodku v roku 1998 nastúpil na jeho miesto Dr. Christoph Ramoser, ktorý je od roku 2001 na rakúskom ministerstve pre vedu a výskum riaditeľom Odboru internacionalizácie vysokých škôl a podpory mladých vedeckých pracovníkov. Do jeho kompetencie patrí financovanie väčšiny štipendijných programov spolkového ministerstva pre vedu a výskum vrátane programov Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní, CEEPUS a pod.

Dr. Ramoser zohral dôležitú úlohu aj pri otvárani Rakúskych informačných centier pre vedeckú spoluprácu (ASO) na Slovensku. Rakúske informačné centrá vznikli z iniciatívy Spolkového ministerstva pre vedu a výskum Rakúskej republiky. Na Slovensku pôsobili ako súčasť SAIA v dvoch mestách, v Bratislave a v Košiciach. Svoju činnosť vykonávali od 1. septembra 2004 do 31. decembra 2007. Ich úlohou bola podpora trvalej spolupráce medzi výskumníkmi na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni. Centrá ako aj projekty boli financované len rakúskou stranou.

Ako výsledok dobrej spolupráce SAIA s rakúskym spolkovým ministerstvom pre vedu a výskum bola účasť rakúskeho ministerstva v projekte „Uľahčenie vstupu doktorandom a mladým výskumným pracovníkom do praxe“ v rámci INTERREG III A Rakúsko – Slovensko. Projekt viedla SAIA, n. o., v rokoch 2006 a 2007. Do projektu bolo zapojené aj slovenské ministerstvo školstva. Počas projektového obdobia sa uskutočnili tri cykly školení, pričom každý cyklus obsahoval 4 dvojdnové školenia pre 60 účastníkov z Bratislavského a Viedenského kraja. Cieľom školení bolo pomôcť účastníkom získať informácie o možnostiach financovania vedy a výskumu, ako i lepšiu orientáciu v oblasti prípravy a manažovania projektov. Časť školení sa venovala legislatíve pre vedu a výskum na Slovensku. Praktickým cvičením účastníci získali vedomosti a zručnosti z manažovania práce vo výskumných organizáciách a práce v tíme. Prednášky a praktické cvičenia prebiehali v Bratislave, časť z nich v anglickom jazyku pod vedením rakúskych a slovenských školiteľov.

Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní

Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní, je bilaterálny program na podporu spolupráce medzi Rakúskom a Slovenskom v oblasti vysokého školstva, vedy a výskumu. Správnym orgánom Akcie je 10-členné grémium – päť členov grémia menuje minister školstva Slovenskej republiky a päť členov spolkový minister pre vedu a výskum Rakúskej republiky.

V máji 1992 podpísali vo Viedni profesor Ján Pišút, slovenský minister školstva a Dr. Erhard Busek, rakúsky vicekancelár a spolkový minister pre vedu a výskum, medzivládny protokol o programe Akcia Rakúsko – Slovenská republika, spolupráca vo vede a vzdelávaní, s cieľom zintenzívniť spoluprácu v oblasti vysokého školstva, vzdelávania a vedy medzi Rakúskom a Slovenskom. Akcia bola v rokoch 1992 – 1996 financovaná Rakúskom a Slovenskou republikou v pomere 3 : 1. Ročne 4,8 mil. šilingov z rakúskej strany a cca 4 mil. korún zo slovenskej strany. Ministerstvo školstva poverilo SAIA administratívnym a organizačným zabezpečením programu.

Členovia prvého riadiaceho grémia Akcie Rakúsko – Slovensko (rok 1993) za rakúsku stranu:

- Dr. Othmar Huber, ministerský radca, Spolkové ministerstvo pre vedu a výskum, Viedeň
- Mag. Ingeborg Häupler, Rakúska akadémia vied
- prof. Mikuláš Luptáčik, Technická univerzita Viedeň
- Dr. Philipp Marboe, obchodný radca, Rakúske obchodné zastupiteľstvo v Bratislave
- Dr. Gerhard Reiner, vyslanec, Spolkové ministerstvo zahraničných vecí, Viedeň

za slovenskú stranu:

- prof. Ing. Juraj Sinay, DrSc., prorektor pre zahraničné styky Technickej univerzity v Košiciach, predseda grémia od 19. októbra 1993
- Oľga Šubeníková, riaditeľka odboru medzinárodnej spolupráce slovenského ministerstva školstva, predsedníčka riadiaceho grémia do 23. septembra 1993
- Dr. Ing. Dušan Berek, Predsedníctvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava
- doc. PhDr. Igor Brezina, CSc., prorektor pre zahraničné styky Univerzity Komenského v Bratislave
- Ing. Peter Kollárik, chargé d'affaires, Veľvyslanectvo Slovenskej republiky vo Viedni
- Ing. Zuzana Hlaváčiková, Odbor medzinárodnej spolupráce Ministerstva školstva SR od 23. septembra 1993 (po prepustení Oľgy Šubeníkovej z ministerstva)

V dňoch 19. a 21. mája 1996 sa konala v Banskej Bystrici konferencia „Kritický pohľad na uplynulé roky – stanovenie cieľov do budúcnosti“. Cieľom seminára bolo na základe vyhodnotenia doterajšej spolupráce v oblasti vedy a vzdelávania medzi Rakúskom a Slovenskom vypracovať odporúčania, akým spôsobom a s akým zameraním by sa mala rozvíjať spolupráca v rokoch 1997 – 2001. Doc. Ľubomír Harach, CSc., a Mária Hrabinská z Ústavu informácií a prognóz školstva pripravili pre účastníkov konferencie v slovenskej a nemeckej verzii „Vyhodnotenie programu Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní.“ Výsledky prieskumu jednoznačne ukázali, že program má svoju opodstatnenosť a významne prispieva nielen k rozvoju výskumnej činnosti na Slovensku, ale je aj obohatením a jedným z impulzov rozvoja výskumnej činnosti v Rakúsku.

„Pre mladé demokracie, ako je to v prípade Slovenska, má spolupráca nielen odborný charakter, ale prináša so sebou aj iný spôsob myslenia. Preto spoluprácu potrebujeme, preto ešte stále potrebujeme aj pomoc“.

doc. Ing. Juraj Stern, CSc., rektor Ekonomickej univerzity v Bratislave

---

Na základe dosiahnutých výsledkov a obojstrannej spokojnosti rozhodli obe strany o pokračovaní v spolupráci v oblasti vzdelávania a vedy. Protokol o pokračovaní programu v rokoch 1997 až 2001 podpísali dňa 9. decembra 1996 vo Viedni Dr. Rudolf Scholten, rakúsky spolkový minister pre vzdelanie, vedu a kultúru, a Eva Slavkovská, slovenská ministerka školstva. Od roku 1997 sa Rakúsko na financovaní programu podieľalo dvoma tretinami a Slovensko jednou tretinou. Dňa 22. novembra 2001 štátny tajomník Ministerstva školstva SR Martin Fronc a rakúska veľvyslankyňa na Slovensku Gabriele Matznerová-Holzerová podpísali v Bratislave Protokol o pokračovaní Akcie Rakúsko – Slovensko na roky 2002 až 2007. V júni 2008 bolo v rámci 3. zasadnutia Zmiešanej rakúsko-slovenskej komisie vo Viedni rozhodnuté o predĺžení trvania programu do konca roku 2013. Od roku 2008 je financovanie programu jedna ku jednej, rovnaký vklad z oboch strán (za každú stranu 100 000 EUR).

V rokoch 1995 až 2001 sa mohli o finančné prostriedky uchádzať aj stredné školy, prípadne výskumné ústavy zamerané na základné a stredné školstvo. Na rakúskej strane v programe finančne participoval KulturKontakt so sídlom vo Viedni. KulturKontakt mal v riadiacom grémiu aj svojho zástupcu.

SAIA zabezpečuje tento program od roku 1993, prakticky od jeho vzniku, s výnimkou núteného prerušenia v rokoch 1997 až 1999, keď ministerka školstva Eva Slavkovská rozhodla presunúť tento program pod SAAIC.

Prvou koordinátorkou programu v SAIA bola RNDr. Henrieta Kajabová-Seidenberg, ktorá so svojím rakúskym kolegom Karlom Koppensteinerom boli garanciou pre dobré poradenstvo o programe, pomáhali vysokým školám pri písaní prvých projektov, radili vysokoškolákovi, ako čo najlepšie napísať žiadosť o štipendium. S členmi riadiaceho grémiu programu mali veľmi úzku spoluprácu. V prvom roku spolupráce bola predsedom riadiaceho grémiu Oľga Šubeníková, v tom čase vo funkcii riaditeľky zahraničného odboru ministerstva školstva. Účtovníkom programu bola Ing. Iveta Holá zo SAIA. V rokoch 1995 až 1996 koordinovala program Mgr. Anikó Zsemleyová. Po obnovení spolupráce s ministerstvom školstva v roku 2000 bola prijatá pre tento program do funkcie asistentky Ing. Ingrid Vernerová, v účtovníctve po trojročnom prerušení pokračovala Ing. Iveta Holá. Riaditeľkou programu bola Oľga Šubeníková až do 31. júla 2009. Po odchode Ing. Vernerovej v roku 2004 sa stala asistentkou programu Ing. Kristína Sallerová. Kristína Sallerová bola späť s programom až do mája 2006. V máji 2006 bola poverená koordinovaním nového programu v SAIA a do funkcie asistentky programu bola prijatá Mgr. Monika Brečková. V roku 2004 odchádza zo SAIA Ing. Holá a účtovníctvo programu preberá Ing. Mária Sýkorová, ktorá vedie účtovníctvo programu až do odchodu na materskú dovolenku v septembri 2006. Účtovníctvo programu je zverené Ing. Alžbete Žirkovej. V súvislosti s novou štruktúrou SAIA program Akcia dostáva vo februári 2008 nového asistenta Mgr. Michala Fedáka, ktorý sa od 1. augusta 2009

stáva novým riaditeľom programu po odchode Olgy Šubeníkovej do dôchodku. Na rakúskej strane bolo menej zmien, od roku 2000 až do roku 2009 bol hlavným partnerom programu Dr. Christoph Ramoser, riaditeľ Odboru internacionalizácie vysokých škôl a podpory mladých vedeckých pracovníkov. Do jeho kompetencie patrí financovanie väčšiny štipendijných programov spolkového ministerstva pre vedu a výskum vrátane programov „Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní“, CEEPUS a pod. Po administratívnej stránke zabezpečovala program v Rakúsku Dr. Lydia Skarits, vedúca Centra pre medzinárodnú spoluprácu a mobility Rakúskej výmennej služby (ÖAD) vo Viedni. Od roku 2010 zastupuje rakúske ministerstvo v Riadiacom grémiu Akcie Rakúsko – Slovensko Mag. Christoph Hahn a SAIA má v programe aj nového partnera zo strany ÖAD v osobe Tibora Szabó.

Zoznam ľudí, ktorí mali vplyv na vznik a rozvoj programu Akcia Rakúsko – Slovensko:

Dr. Erhard Busek

V roku 1992 vicekancelár a spolkový minister pre vedu a výskum Rakúskej republiky, podpísal v máji 1992 spoločne s prof. Jánom Pišútom, DrSc., ktorý bol v tom čase slovenský minister školstva, protokol o programe „Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní“. Dr. Erhard Busek je v súčasnosti predsedom Predstavenstva Ústavu pre dunajský priestor (Institut für den Donauraum) so sídlom vo Viedni.

prof. Ján Pišút, DrSc.

Je v súčasnosti profesorom na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave. V rokoch 1990 až 1992 bol ministrom školstva. On podpísal za Slovensko v máji protokol o programe „Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní“. Prof. Ján Pišút je aj členom Správnej rady SAIA, n. o., od roku 2005.

Dr. Othmar Huber

Ministerský radca, bol v rokoch 1990 až 1997 na rakúskom spolkovom ministerstve pre vedu a výskum vo funkcii riaditeľa odboru pre medzinárodné vzťahy univerzít. On prišiel s myšlienkou vytvoriť osobitný program pre rozvoj spolupráce v oblasti vysokého školstva a vedy medzi Rakúskom, Českou republikou a Slovenskom podobný Fulbrightovmu programu v USA. V rokoch 1993 až 1997 bol členom riadiaceho grémia Akcie Slovensko – Rakúsko, spolupráca v oblasti vedy a vzdelávania. V rokoch 1996 a 1997 bol predsedom riadiaceho grémia. Od roku 1998 je Dr. Huber na dôchodku, naďalej pracuje ako konzultant v Predstavenstve Ústavu pre dunajský priestor (Institut für den Donauraum) vo Viedni.

prof. Ing. Juraj Sinay, DrSc.

Bývalý rektor Technickej univerzity v Košiciach a bývalý prezident Slovenskej rektorskej konferencie. V rokoch 1993, 1994 a 1995 bol predsedom riadiaceho grémia Akcie Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní. Prof. Sinay je aj členom Správnej rady SAIA od roku 1992, v rokoch 1992 až 1997 bol jej predsedom. V súčasnosti je prorektorom pre vonkajšie vzťahy a marketing Technickej univerzity v Košiciach.

doc. Ing. Karol Jelemenský, CSc.

doc. Jelemenský sa stal členom riadiaceho grémia Akcie Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní, v roku 1996. V rokoch 1998, 1999, 2000 a 2009 bol predsedom riadiaceho grémia. Jeho fakulta (Strojnícka fakulta Slovenskej technickej univerzity v Bratislave) má dlhoročnú spoluprácu s Technickou univerzitou vo Viedni, Technickou univerzitou v Grazi a Ekonomickou univerzitou vo Viedni. Pôsobí aj ako hosťujúci profesor na Technickej univerzite vo Viedni.

Ol'ga Šubeníková

Ako vedúca Oddelenia pre bilaterálnu spoluprácu a neskôr ako riaditeľka Odboru zahraničných stykov slovenského ministerstva školstva v rokoch 1990 až 1993 veľmi úzko spolupracovala s kolegami Spolkového ministerstva pre vedu a výskum Rakúskej republiky a Spolkovým ministerstvom pre vyučovanie Rakúskej republiky (kyvadlové autobusy so slovenskými študentmi v letnom semestri 1989/1990, vytvorenie pobočky rakúskeho Ústavu pre juhovýchodnú Európu pri Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, vytvorenie bilingválnej slovensko-nemeckej sekcie pri Gymnáziu na Bilíkovej ul. v Bratislave, vytvorenie bilingválnej slovensko-nemeckej sekcie pri Obchodnej akadémii na Hrobákovej ulici v Bratislave, zorganizovanie pôsobenia rakúskych hosťujúcich profesorov na slovenských vysokých školách na základe požiadaviek slovenských vysokých škôl atď.). S programom Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní bola spojená od jeho vzniku. V roku 1993 bola zvolená za prvú predsedníčku riadiaceho grémia, v tejto funkcii bola len do 23. septembra 1993, lebo na základe politického rozhodnutia bola odvolaná z funkcie riaditeľky zahraničného odboru ministerstva školstva. Členkou riadiaceho grémia sa stala opäť v roku 1994, keď bola vo funkcii poradkyne ministra školstva pre medzinárodné vzťahy. V rokoch 1995 až 2009 bola riaditeľkou programu. V tomto čase pôsobila v SAIA ako zástupkyňa výkonného riaditeľa. Od augusta 2009 je na dôchodku. Od augusta 2009 je členkou Správnej rady SAIA, n. o.

Dr. Christoph Ramoser

Dr. Ramoser, riaditeľ Odboru internacionalizácie vysokých škôl a podpory mladých vedeckých pracovníkov rakúskeho spolkového ministerstva pre vedu a výskum, bol v rokoch 1998 až 2009 členom Riadiaceho grémia bilaterálneho programu Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní, funkciu predsedu riadiaceho grémia vykonával osem rokov (2001, 2002, 2003, 2004, 2006, 2007 a 2008). Dr. Ramoser sa za 12 rokov pôsobenia v riadiacom grémiu prejavil ako veľký stratég s mimoriadnymi schopnosťami viesť spoločný rakúsko-slovenský program aj v komplikovaných situáciách, nachádzať kompromisné riešenia a narábať s finančnými prostriedkami pre rozvoj spolupráce v oblasti vzdelávania a vedy medzi Rakúskom a Slovenskom tak, aby vždy profitovali slovenské a rakúske vysoké školy a výskumné pracoviská akadémii vied na oboch stranách, ako aj individuálni študenti a doktorandi, vysokoškolskí učitelia a výskumní pracovníci.

Univ.-prof. Dr. Mikuláš Luptáčik

Členom riadiaceho grémia je nepretržite od samého začiatku. Prof. Luptáčik je pôvodom Slovak, dlhé roky už žije vo Viedni. Je profesorom na Ekonomickej univerzite vo Viedni, má dlhoročnú spoluprácu s Ekonomickou univerzitou v Bratislave. V rokoch 1994 až 1996 organizoval v rámci programu Akcia Rakúsko – Slovensko letné odborné školy na rôzne aktuálne problémy ekonomiky v spolupráci s Academiou Istropolitana s doc. Ing. Alenou Brunovskou, DrSc. V rokoch 1997 až 1999 pokračoval v organizovaní týchto úspešných letných odborných škôl v spolupráci s Ekonomickým ústavom Slovenskej akadémie vied. Prof. Luptáčik bol v rokoch 1993 až 2004 aj členom zmiešanej slovensko-rakúskej štipendijnej komisie, ktorá schvalovala štipendia na študijné a výskumné pobyty uchádzačom zo Slovenska, ako aj z Rakúska. Prednáša aj v študijnom programe „Ekonomická a finančná matematika“ v rámci študijného odboru Aplikovaná matematika na Fakulte Matematiky, fyziky a informatiky UK, ktorý založil prof. Pavol Brunovský, DrSc., na základe kontaktov Alenky Brunovskej s ekonómami z Pittsburgu.

ao. Univ.-prof. DDr. Christian Stadler

Členom riadiaceho grémia je od roku 2004. Pôsobí na Právnickej fakulte Viedenskej univerzity, bol hosťujúcim profesorom na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, ako aj na Bratislavskej vysokej škole práva.

Mag. Stella Avallone, Mag. Gabriel Kramarics, Mag. Walter Persché a Mag. Susanne Ranetzky

Všetci štyria zástupcovia Veľvyslanectva Rakúskej republiky v Bratislave sa počas svojho pôsobenia na Slovensku zaslúžili o rozvoj spolupráce medzi slovenskými a rakúskymi školami (základnými, strednými a vysokými).

- Mag. Stella Avallone, kultúrna atašé v rokoch 1991 až 1996
- Mag. Gabriel Kramarics, vyslanec, člen riadiaceho grémia Akcie v rokoch 1994 až 1999
- Mag. Walter Persché, vyslanec, člen riadiaceho grémia Akcie v rokoch 2000 a 2001
- Mag. Susanne Ranetzky, riaditeľka Kultúrneho fóra Veľvyslanectva Rakúskej republiky v rokoch 2002 až 2009

S výnimkou Mag. Stelly Avallone, ktorá pôsobila v Bratislave ako kultúrna atašé v rokoch 1991 až 1996, sa ostatní traja zástupcovia rakúskeho veľvyslanectva pravidelne zúčastňovali zasadnutí riadiaceho grémia, hodnotili žiadosti o finančnú podporu v rámci projektovej spolupráce. Mag. Stella Avallone organizovala na rakúskom veľvyslanectve informačné dni o možnostiach štúdia v Rakúsku pre slovenských študentov aj v spolupráci so SAIA.

Program prešiel vývojom od podávania žiadostí o štipendiá, resp. o finančnú podporu na projekty v papierovej podobe na podávanie žiadostí (štipendiá, projekty) on-line. V súčasnosti má program Akcia svoju vlastnú stránku www.aktion.saia.sk.

V roku 2003 oslávil program Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní 10 rokov svojej existencie. Pri príležitosti 10. výročia organizovala SAIA v úzkej spolupráci s rakúskym spolkovým ministerstvom pre vedu a výskum, slovenským ministerstvom školstva, Slovenskou rektorskou konferenciou a Rakúskou rektorskou konferenciou bilaterálnu konferenciu „Dvojité diplomy – prečo?“ (Pohľad hospodárstva a vysokých škôl) 15. mája v Bratislave. Na konferencii sa zúčastnilo 99 zástupcov slovenských a rakúskych vysokých škôl, ako aj zástupcovia slovenskej a rakúskej obchodnej komory. SAIA pripravila pri príležitosti 10. výročia publikáciu, v ktorej zmapovala **výsledky programu za 10 rokov**.

Z príspevkov v rámci konferencie k 10. výročiu Akcie Rakúsko – Slovensko:

prof. Juraj Sinay, DrSc., rektor Technickej univerzity v Košiciach a prezident Slovenskej rektorskej konferencie

„Akcia Rakúsko – Slovensko počas 10 rokov činnosti dokázala svoje opodstatnenie. Od pomoci, ktorú slovenské vysoké školy získali, sa program pretransformoval na partnerskú spoluprácu. Snahou do ďalších rokov je prehĺbiť túto spoluprácu a osloviť vysoké školy s inými formami medzinárodnej spolupráce. Jednou z týchto foriem sú dvojité, resp. spoločné diplomy. Ide o študijný program dvoch a viac vysokých škôl z najmenej dvoch krajín, ktorého výsledkom je udelenie dvojitého alebo spoločného diplomu. Programy nie sú len absolvovaním výmenného pobytu na zahraničnej vysokej škole. Základom je spoločne vypracované kurikulum, účasť vyučujúcich v komisiách na prijímanie študentov, na skúšky a na štátnu skúšku, vyučovanie prednášateľov doma a na zahraničnej vysokej škole, pobyt študenta na obdobie aspoň 1 roka, automatické uznanie skúšok a dĺžky pobytu. Ide teda o komplexný program, ktorý musí byť aj legislatívne ošetrený a akreditovaný.

Rakúsko a Slovensko pre svoju teritoriálnu blízkosť a dlhoročnú spoluprácu majú najlepšie predpoklady pre zavedenie tejto formy spolupráce. Cieľom odbornej konferencie, ktorú organizovali ministerstvá zodpovedné za vysoké školstvo, národné rektorské konferencie a obchodné, priemyselné

komory oboch krajín a SAIA, bolo predstaviť možnosti dvojitých diplomov, nadviazať predmetnú spoluprácu a spozať názor zamestnávateľov.“

prof. Peter Plavčan, CSC., riaditeľ Odboru vysokých škôl Ministerstva školstva SR

„Dovoľte mi v mene svojom, ako i v mene Ministerstva školstva Slovenskej republiky, vysloviť srdečnú vďaku priamym aktérom podpisu tohto historického protokolu spolupráce a to ex-vice-kancelárovi páňovi Dr. Erhardovi Busekovi a ex-ministrovi páňovi profesorovi Jánovi Pišútovi. Súčasne chcem poďakovať i páňovi Dr. Otmarovi Hubertovi a pani Olĝe Šubeníkovej, koordinátorm programu „Akcja Rakúsko-Slovensko“, ktorí celých desať rokov bdeli nad všetkými aktivitami súvisiacimi s programom spolupráce medzi našimi krajinami. A nebolo ich málo, štipendijné pobyty v Rakúsku absolvovalo 527 slovenských študentov, doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov, čo predstavuje spolu 1958 štipendijných mesiacov.“

Táto aktivita symbolizuje veľmi dobré susedské vzťahy aj v otázkach vzdelávania a vedy, čo sú oblasti nesmierne dôležité aj v prístupovom procese Slovenskej republiky do Európskej únie. Aj Rada Európy na svojom zasadnutí v Lisabone v roku 2002 po prvýkrát v histórii Európskej únie označila tieto dve oblasti za kľúčové faktory rozvoja ekonomiky.“

Barbara Weitgruber, Spolkové ministerstvo pre vedu a výskum Rakúskej republiky

„Táto kooperácia však vytvára aj vynikajúci základ pre spoluprácu v multilaterálnych programoch – Slovensko je v rámci programu Central European Exchange Program for University Studies (CEEPUS) už tradične najdôležitejším partnerom rakúskych vysokých škôl.“

Tradičné formy spolupráce však už nestačia. Vo formujúcom sa Európskom vysokoškolskom a výskumnom priestore čelíme novým výzvam. V Prahe roku 2001 európski ministri zodpovední za vysoké školy zdôraznili vo svojom komuniké „Na ceste do Európskeho vysokoškolského priestoru“ veľký význam modulov, kurzov a diplomov, ktoré na partnerskej báze ponúkajú inštitúcie z rôznych krajín a ktoré vedú k uznávanému spoločnému diplomu. Svojou konferenciou na tému „Dvojité diplomy – prečo?“ konanou pri príležitosti 10. výročia Akcie Rakúsko – Slovensko v predpolí rokovania Európskej asociácie univerzít v Grazi koncom mája v dôležitej miere prispieva k diskusi o realizácii cieľov bolonského procesu. Zástupcovia univerzít a hospodárskej sféry sa dnes budú zaoberať otázkou, akú nadhodnotu majú pre absolventov tieto nové cezhraničné študijné formy z vedeckého a hospodárskeho hľadiska.“

Dr. Christoph Ramoser, predseda Riadiaceho grémia Akcie Rakúsko – Slovensko

„Dvojité diplomy sú pokusom o prekonanie hraníc. Samozrejme si to vyžaduje veľá úsilia, dvojité diplomy napokon spochybňujú obmedzenia zo strany trhu práce, národných právnych systémov a tradície. Predpokladom zriadenia dvojitých diplomov je dobré zabezpečenie kvality a úzka spolupráca medzi vysokými školami a hospodárskou sférou.“

V konečnom dôsledku bude rozhodujúci výsledok. Kvalitní absolventi stoja za úsilie, ktoré si zriadenie dvojitých diplomov vyžaduje. Kvalita absolventov a iba kvalita absolventov môže byť a bude kritériom, podľa ktorého sa budú merať vysoké školy. Dvojitý diplom musí preto poskytnúť viac ako len súčet oboch zúčastnených vysokých škôl.“

Hospodárstvo si želá vzdelaných absolventov s jazykovými, odbornými a sociálnymi schopnosťami. Vzdelanie absolventov by sa malo vzťahovať na prax a cielene sa orientovať v zmysle regionálnej

špecializácie (del'by práce). Vysoké školy by pritom nemali zabúdať na vzdelanie tých, ktorí už vstúpili do pracovného života. Oblasť vzdelania popri zamestnaní a diaľkové vzdelávanie by sa takisto mali patrične zintenzívniť.

Vysoké školy požadujú pružný právny rámec, aby mohli dať vzdelaniu prostredníctvom del'by práce medzi vysokými školami nové formy, pretože iba tak možno splniť požiadavky hospodárskej sféry. Ako protislužbu si však vysoké školy želajú finančnú podporu zo strany podnikateľskej sféry, ktorá profituje z kvalitnejšie vzdelaných absolventov.

Akcia Rakúsko–Slovensko rada poskytne podporu pri príprave a zavedení dvojitych diplomov. Vyzývame preto vysoké školy, aby nám predostreli svoje želania. Týmto spôsobom by chcela Akcia Rakúsko–Slovensko znovu prevziať priekopnícku úlohu tak, ako pri svojom založení v roku 1993.“

Michael P. Walter, Inštitút pre hospodársku podporu Hospodárskej komory Rakúska, Viedeň

„Nástroj dvojitych diplomov pritom patrí zrejme k najnáročnejším, keď ide o zdokumentovanie dobre fungujúcej spolupráce medzi vysokými školami rôznych krajín voči „svetu mimo univerzít“. Podobné iniciatívy sú vítané, pretože ich chápeme ako prejav prispôsobenia študijných ponúk vysokých škôl rôznych krajín potrebám trhu práce v hospodársky sa zrastajúcej Európe.

Dvojité diplomy sú však zároveň prejavom ochoty vysokých škôl k cezhraničnej spolupráci vo všetkých ostatných oblastiach vysokého školstva a táto zintenzívnená spolupráca je nevyhnutným predpokladom zabezpečenia potrebného svetového uplatnenia európskeho vysokoškolského priestoru v budúcnosti.

Dovoľte mi na záver – po vízií štruktúry študijných ponúk súvisiacich s hospodárstvom a mojich predstavách o Európskom vysokoškolskom priestore – rozvinúť ešte tretiu víziu, konkrétne o Podunajskej oblasti s regiónmi južnej Moravy, západného Slovenska, západného Maďarska a východného Rakúska. Vidím región v srdci Európy čerpajúci zo sily svojich rôznych kultúr, ktorý túto rozmanitosť vníma ako regionálnu jednotu, v ktorej sú prekonané historické, politické, hospodárske a sociálne hranice a v ktorej sa všetky spoločenské sily – teda sociálni partneri, inštitúcie verejnej správy, kultúrne zariadenia a v neposlednom rade inštitúcie vedeckého výskumu a výučby – spoločne snažia o to, aby patril medzi najatraktívnejšie regióny Európy.“

Ďalším medzníkom programu bol záver roka 2006, keď SAIA na základe rozhodnutia riadiaceho grémia zorganizovala okrúhly stôl na tému „Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní – stratégia a program spolupráce na obdobie rokov 2008 – 2013“. Za okrúhlym stolom sa stretli zástupcovia oboch ministerstiev, zástupcovia oboch rektorských konferencií, akademií vied, rady vysokých škôl a študentskej rady vysokých škôl. Diskusiu viedol predseda riadiaceho grémia Dr. Christoph Ramoser spoločne s prof. Jurajom Sinayom za Slovenskú rektorskú konferenciu. Prof. Juraj Sinay bol v rokoch 1993 až 1995 predsedom riadiaceho grémia. Okrúhly stôl potvrdil, že záujem o akademickú mobilitu pretrváva a bilaterálny program Akcia Rakúsko – Slovensko má opodstatnenie aj v ďalších rokoch. Na základe výsledkov diskusie boli vypracovaná stratégia a priority programu pre roky 2008 až 2013.

Počas existencie programu od roku 1993 bolo schválených 778 projektov a udelených 746 individuálnych štipendií slovenským a 150 štipendií rakúskym žiadateľom (študentom, doktorandom, vysokoškolským učiteľom a výskumným pracovníkom.

ASO – Rakúske informačné centrá pre vedeckú spoluprácu v rokoch 2004 až 2007

Rakúsko od roku 1990 financovalo svoju pobočku Rakúskeho inštitútu pre východnú a strednú Európu pri Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Takéto pobočky malo zriadené aj v ďalších krajinách. V roku 2003 na základe urobenej analýzy sa rozhodlo zatvoriť existujúce pobočky Rakúskeho inštitútu pre východnú a juhovýchodnú Európu a rozhodlo sa otvoriť nové informačné centrá pre posilnenie vedeckej spolupráce (Austrian Science and Research Liaison Offices – ASOs). Centrá ASO pôsobili v Bulharsku, Českej republike, Maďarsku a Slovinsku. Všetky náklady spojené s činnosťou centier, ako aj financovanie schválených projektov hradilo Spolkové ministerstvo pre vedu a výskum Rakúskej republiky.

Rakúske ministerstvo na základe dlhoročnej spolupráce v programe Akcia Rakúsko – Slovensko oslovilo SAIA s návrhom, či by tieto centrá mohli byť koordinované priamo v SAIA. Na základe odporúčania Riadiaceho grémia Akcie Rakúsko – Slovensko bolo na Slovensku otvorené Rakúske informačné centrum pre vedeckú spoluprácu aj v košickom pracovisku SAIA. Takže na Slovensku od roku 2004 pôsobili dve centrá – v SAIA v Bratislave a v košickej SAIA. Rakúske informačné centrá podporovali projekty na posilnenie výskumnej spolupráce. Projekty mohli byť zamerané na organizovanie konferencií, seminárov a workshopov s cieľom nadviazať kontakty s novými potenciálnymi projektovými partnermi z Albánska, Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Českej republiky, Čiernej Hory, Chorvátska, Macedónska, Maďarska, Rakúska, Rumunska, Slovinska, Srbska a Ukrajiny.

Rakúske informačné centrá na Slovensku organizovali každý rok vedecké dni pre rakúske a slovenské výskumne organizácie s cieľom napomáhať vytváraniu nových partnerstiev. Počas trvania projektu v rokoch 2005 – 2007 bolo podaných 72 projektov, z nich bolo 42 schválených. Projekty posudzovala zmiešaná slovensko-rakúska komisia, ktorej členkou bola aj Oľga Šubeníková. Viac ako 120 partnerských tímov z rôznych krajín malo prostredníctvom tohto programu možnosť spoznať pracoviská, prácu a jej výsledky u svojich partnerov, bližšie sa spoznať osobne a naplánovať vzájomnú výskumnú spoluprácu v budúcnosti. Výsledkom viacerých projektov boli konkrétne plány na ďalšiu spoluprácu, v niektorých prípadoch boli priamo podané aj výskumné projekty na európskej úrovni. Celkovo boli na projekty schválené prostriedky vo výške 203 040 eur.

Vedúcim ASO v SAIA v Bratislave sa stal Mgr. Michal Fedák, koordinátorom projektu v košickej SAIA bol Ing. Jozef Glova. Mgr. Fedák viedol ASO na mimoriadne vysokej profesionálnej úrovni. Správy o činnosti ASO predkladal Riadiacemu grémiu Akcie Rakúsko – Slovensko, na zasadnutia ktorého bol pravidelne prizývaný. Grémium bolo pravidelne informované aj o výberovom konaní žiadostí o finančnú podporu na predložené projekty v jednotlivých výzvach. Na rakúskej strane bola za celú sieť ASO vo všetkých krajinách zodpovedná Mag. Gisela Zieger, vedúca referátu mnohostrannej spolupráce Spolkového ministerstva pre vedu a výskum. S Mag. Zieger bola za celé obdobie trvania programu vynikajúca spolupráca.

Po skončení tohto projektu SAIA bola vyhodnotená rakúskym ministerstvom ako najaktívnejšia organizácia zo všetkých zúčastnených krajín.

SAIA v rokoch 2005 až 2007 zorganizovala nasledujúce rakúske vedecké dni v spolupráci s rakúskym ministerstvom pre vedu a výskum:

- v apríli 2005 – na tému spolupráca s Karpatským regiónom,
  - v decembri 2005 – na tému spolupráca v rámcových programoch EU,
  - v decembri 2006 – na tému výskum zmien v spoločnosti,
  - v novembri 2007 – na prezentáciu rakúskeho medicínskeho výskumu.
-

Spolupráca s Nemeckom

Napriek mnohým vlastným problémom, ktoré po páde berlínskeho múru súviseli so zjednotením Nemecka, patrila Nemecká spolková republika k tým krajinám, ktoré hneď v roku 1990 prejavili ochotu pomôcť pri rozvoji školstva a vedy na Slovensku. Týkalo sa to všetkých oblastí – prípravy nového vysokoškolského zákona, riadenia vedy, spôsobu vyučovania cudzích jazykov, ekonomických a spoločenských disciplín, prípravy učiteľov pre všetky stupne škôl, diverzifikácie vysokoškolského vzdelávania, financovania vysokých škôl a vedy, uznávania dokladov o vzdelaní, dištančného vzdelávania, mobility študentov, prípravy učebníc pre všetky typy škôl, otázok odborného vzdelávania, učňovského školstva atď.

Na základe odporúčaní skupiny expertov OECD v roku 1992, ktorá sa zaoberala problémami česko-slovenského vysokého školstva, boli rozpracované postupy na jeho diverzifikáciu. Patrilo k nim aj zriadenie vyšších odborných škôl neuniverzitného typu. V spolupráci s Nemeckom bol na Slovensku použitý vzor „Fachhochschulen“ – vyšších odborných škôl. Tento typ štúdia bol otvorený pri vybraných slovenských univerzitách technického zamerania (napr. v Trnave a Prešove). Na našu škodu experiment vyšších odborných škôl nedostal zákonnú podobu, neobjavil sa ani v novele zákona o vysokých školách v roku 1996, čo v praxi znamenalo zánik tohto typu vysokoškolského vzdelávania na Slovensku a koniec nemeckého experimentu.

Pre stovky študentov, mladých vedeckých pracovníkov a vedcov zo Slovenska vytvorilo Nemecko priestor na absolvovanie študijných alebo výskumných pobytov na nemeckých vysokých školách a vo výskumných ústavoch. Stovky študentov získali finančnú podporu na zlepšenie nemeckého jazyka počas letných jazykových kurzov v Nemecku. Väčšinu týchto pobytov pokrývali štipendiá a granty nemeckých štátnych inštitúcií ako aj mimovládnych organizácií so zameraním na podporu vedy a vzdelávania, ako sú napríklad Nemecká akadémická výmenná služba (DAAD), Nadácia Alexandra von Humboldta, Nadácia Konrada Adenauera, Nadácia Friedricha Eberta, Nadácia Volkswagenu a pod.

Prostredníctvom spoločnosti „Deutsche Forschungsgemeinschaft“ dostali slovenské knižnice bezplatne množstvo odbornej literatúry. S finančnou podporou Nemecka sa od roku 1998 realizoval projekt v Univerzitnej knižnici Univerzity Komenského v Bratislave a v Knižnici Technickej univerzity v Košiciach, v rámci ktorého bola vytvorená možnosť prostredníctvom dvoch serverov počas troch rokov vstupovať bezplatne do nemeckých knižníc a bezplatne získavať elektronickou poštou potrebnú odbornú literatúru.

V septembri 1991 bola v spolupráci s Nemeckom otvorená slovensko-nemecká bilingválna sekcia pri Gymnáziu v Poprade.

Od roku 1998 uznáva Nemecko slovenské maturitné vysvedčenia absolventov gymnázií, čím umožnilo slovenským študentom bezproblémový priamy prístup na nemecké vysoké školy.

Veľkú pozornosť venovalo a venuje Nemecko vyučovaniu nemeckého jazyka na Slovensku. Na posilnenie vyučovania nemeckého jazyka vysielalo Nemecko svojich učiteľov nemeckého jazyka na slovenské základné a stredné školy a na vysoké školy lektorov nemeckého jazyka. V roku 1991 bola vytvorená expertná skupina slovenských učiteľov nemeckého

jazyka pod vedením odborného poradcu z Goetheho inštitútu v Bratislave. Na spolupráci participovala aj Vysoká škola v Kasseli. Nebyť tejto skupiny, tak by sa asi nikdy neboli objavili nové učebnice nemčiny pre základný stupeň „Hallo, da bin ich“, ako aj učebnica nemčiny pre pokročilých „Schau mal!“.

Ako príklad dobrej spolupráce slovenských vysokých škôl s partnerskými školami v Nemecku môžeme uviesť Ekonomickú univerzitu v Bratislave, ktorá od akademického roku 1998/1999 otvorila germanofónne štúdium ako výsledok dlhoročnej spolupráce s Univerzitou Martina Luthera v Halle-Wittenberg a Univerzitou Johanna Keplera v Linci.

Od akademického roku 2003/2004 Ekonomická univerzita ponúka svojim študentom študijný program v nemeckom jazyku Medzinárodný finančný manažment pre magisterské štúdium. Absolventi programu po ukončení štúdia dostávajú dvojitého diplomu Ekonomickej univerzity v Bratislave a Univerzity Martina Luthera v Halle-Wittenberg. Tento program od samého začiatku finančne podporuje DAAD.

Treba spomenúť, že v rokoch 1990 až 1993 Generálny konzulát SRN v Bratislave aktívne pomáhal pri nadväzovaní spolupráce s Nemeckom. Generálny konzul Dr. Dietrich Bricke sa osobne staral o to, aby informácie o nových programoch na podporu rozvoja vzdelávania a vedy nezostávali len v Česku, ale aby sa dostávali aj na Slovensko.

SAIA a Nemecká akademická výmenná služba (DAAD)

Nemecká akademická výmenná služba – Deutscher Akademischer Austausch Dienst (DAAD) patrí k najväčším organizáciám na svete so zameraním na podporu medzinárodnej výmeny študentov a vedcov. Od svojho vzniku v roku 1925 finančne podporila DAAD skoro 1,5 milióna nemeckých a zahraničných akademikov. DAAD je spoločné zariadenie nemeckých vysokých škôl. V súčasnosti DAAD zastrešuje 229 vysokoškolských inštitúcií a 125 študentských organizácií nemeckých vysokých škôl.

Úlohou DAAD je podporovať rozvoj spolupráce so zahraničím v oblasti vysokého školstva, predovšetkým formou výmeny študentov a vedeckých pracovníkov, posilňovať rozvoj germanistiky a nemeckého jazyka v zahraničí, podporovať rozvojové krajiny pri budovaní výkonných vysokých škôl. Finančné prostriedky na programy a činnosť dostáva predovšetkým z Ministerstva zahraničných vecí SRN, Európskej komisie, rôznych podnikov, organizácií a zahraničných vlád. V Bonne sa nachádza centrála DAAD, v Berlíne má DAAD svoju kanceláriu pre priamy kontakt s ministerstvami a parlamentom. Okrem toho si DAAD vybudovalo sieť 14 pobočiek a 50 informačných centier v partnerských krajinách.

Prostredníctvom viac ako 250 programov ročne podporí vyše 55 000 nemeckých a zahraničných študentov, doktorandov, vysokoškolských pracovníkov, výskumníkov a pod.

Začiatok spolupráce SAIA a DAAD sa datuje od roku 1992. V dňoch 18. a 19. júna 1992 mal rokovania v Bratislave Hans Golombek, vedúci oddelenia DAAD pre Českú a Slovenskú federatívnu republiku (ČSFR), Poľsko a Maďarsko. Hans Golombek pricestoval na Slovensko na pozvanie Ministerstva školstva SR. Okrem ministerstva navštívil aj Predsedníctvo Slovenskej akadémie vied, Vysokú školu ekonomickú (dnešnú Ekonomickú univerzitu) a Slovenskú technickú univerzitu. Oľga Šubeníková, riaditeľka zahraničného odboru ministerstva, predstavila Hansovi Golombekovi mimovládnu organizáciu SAIA. Na stretnutí s Hansom

---

Golombekom sa riešil aj problém, ako dosiahnuť, aby sa informácie o poskytovaných štipendiách DAAD dostali aj na Slovensko, lebo napr. na zozname štipendistov na letné jazykové kurzy pre rok 1992 boli zo 114 schválených štipendistov len 4 Slováci, ostatní boli Česi. Informácia o štipendiách na letné jazykové kurzy sa na Slovensko jednoducho nedostala, bola k dispozícii len obyvateľom Českej republiky, lebo Veľvyslanectvo SRN bolo v tom čase v Prahe, na Slovensku bol len Generálny konzulát SRN v Bratislave. Na rokovaní bola prítomná aj Katarína Košťálová, riaditeľka SAIA, a bolo dohodnuté, že SAIA začne informovať slovenskú verejnosť o štipendiách DAAD pre Slovákov, ako aj o rôznych programoch DAAD na podporu rozvoja spolupráce v oblasti vzdelávania a vedy medzi Nemeckom a Slovenskom. DAAD bude posielat' informácie priamo SAIA a na slovenské ministerstvo školstva prostredníctvom Generálneho konzulátu SRN v Bratislave. SAIA bude zabezpečovať aj výberové konanie slovenských uchádzačov o štipendiá DAAD (v roku 1990 a 1991 výber uchádzačov prebiehal na Veľvyslanectve SRN v Prahe, za Slovensko sa na výberovom konaní zúčastňovala Oľga Šubeníková za Ministerstvo školstva SR). Od tohto júnového stretnutia sa datuje mimoriadne prospešná spolupráca pre obe inštitúcie, ktorá pretrváva až dodnes. V tom čase pracovala v SAIA RNDr. Henrieta Kajabová-Seidenberg, ktorú DAAD následne pozvalo na dvojtýždňový pobyt do Nemecka, aby sa zoznámila s programami DAAD, aby spoznala vysoké školy v Nemecku, ako aj organizácie, ktoré poskytujú rôzne štipendiá a granty. RNDr. Kajabová-Seidenberg po návrate z Nemecka naštartovala tradíciu profesionálneho poradenstva o možnostiach štúdia v Nemecku a štipendiách do Nemecka, ktoré ponúkajú rôzne nemecké inštitúcie aj pre slovenských občanov. V dňoch 3. a 4. decembra 1992 sa uskutočnilo prvé výberové konanie na štipendiá DAAD pre akademický rok 1993/1994 v SAIA. Na otvorení zasadnutia štipendijnej komisie sa zúčastnil za nemeckú stranu Hans Golombek z DAAD, Dieter Bricke, generálny konzul SRN v Bratislave, Peter Hubrich, riaditeľ Goetheho inštitútu v Bratislave. Za slovenskú stranu boli prítomní Oľga Šubeníková, riaditeľka odboru medzinárodnej spolupráce slovenského ministerstva školstva, Dr. Pavol Demeš, predseda Správnej rady SAIA, a členovia výberovej komisie.

Zasadnutie výberovej komisie viedol prof. Ing. Pavol Kabina, prorektor nitrianskej Vysokej školy poľnohospodárskej. Členmi komisie boli: Hans Golombek, DAAD, Michaela Ehrgangová a Júlia Lauková za Generálny konzulát SRN v Bratislave, Rolf Stehle, Goetheho inštitút v Bratislave, PhDr. Zuzana Mravíková, referentka pre nemecky hovoriace krajiny odboru medzinárodnej spolupráce slovenského ministerstva školstva, Emil Rajčan, Technická univerzita vo Zvolene, Juraj Slovák, Vysoká škola dopravy a spojov v Žiline, Juraj Bukoweczky, Strojnícka fakulta Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, Oľga Seglová, Filozofická fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Ladislav Pešek, Technická univerzita v Košiciach, Heda Hansenová, Ekonomická univerzita v Bratislave, Peter Osuský, Lekárska fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Jana Rakšányová, Ingeborg Štáhlková a Jozef Pallay za germanistov Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Roman Trošok, Pedagogická fakulta v Nitre, Rudolf Demovič, Humboldtov klub v Bratislave, a lektori DAAD Anke Stahl, Uwe Wenzel a Siegfried Gehrman.

Prvé zasadnutie komisie pripravila RNDr. Henrieta Kajabová-Seidenberg a Mária Guregová, ktoré skontrolovali žiadosti 185 uchádzačov o ročné študijné pobyty absolventov vysokých škôl, semestrálne pobyty pre germanistov, výskumné pobyty pre vedeckých pracovníkov a jazykové kurzy. Výberová komisia odporučila 114 uchádzačov do druhého kola výberového konania v Bonne. V tom čase Slovenská akadémia vied veľmi ťažko znášala, že o výbere štipendistov nerozhoduje priamo, ale že aj výskumní pracovníci SAV musia prejsť verejným výberovým konaním a žiadosti o štipendium musia predkladať SAIA.

„Angažovaná informačná a poradenská práca Slovenskej akademickej informačnej agentúry prispela k tomu, že žiadosti slovenských uchádzačov patria k najlepším, ktoré prichádzajú na DAAD z krajín strednej a východnej Európy...“

zo správy DAAD, 28. 9. 1995

„Ako pre prezidenta Nemeckej akademickej výmennej služby je pre mňa potešením, že môžem hovoriť o mimoriadne plodných vzťahoch, ktoré spájajú našu organizáciu s jej slovenskými partnermi. Na tomto mieste by som obzvlášť rád spomenul Slovenskú akademickej informačnú agentúru a poďakoval jej zástupcom za úspešnú spoluprácu v posledných rokoch. Aj do budúcnosti sa s dôverou pozeráme na spoluprácu s takýmto kompetentným partnerom. A ešte viac: želáme si, aby si čo najviac štátov strednej a východnej Európy zobralo príklad z takéhoto usporiadania, ktoré by mohlo slúžiť ako modelový príklad i pre ďalšie výmenné organizácie...“

prof. dr. Theodor Berchem, prezident DAAD (citát z prejavu pri príležitosti udelenia čestnej vedeckej hodnosti Predsedníctvom SAV v Smoleniciach, 1997)

Hans Golombek bol v roku 1997 poverený vedením pobočky DAAD vo Varšave. Na jeho miesto v Bonne nastúpil Dr. Thomas Prahel vo funkcii vedúceho referátu DAAD pre strednú a východnú Európu. Dr. Prahel sa intenzívne zaujímal o spoluprácu so Slovenskom. V roku 2002 v priebehu dvoch týždňov osobne navštívil väčšinu slovenských vysokých škôl, mal rokovania s rektormi a prorektormi slovenských vysokých škôl, ako aj stretnutia so študentmi v Bratislave, Trnave, Trenčíne, Žiline, Prešove, Košiciach, Banskej Bystrici, Zvolene a Nitre. Na návrh Dr. Prahela bola v roku 2003 vytvorená zmiešaná nemecko-slovenská štipendijná komisia pre výber slovenských uchádzačov o štipendiá DAAD. Do roku 2003 prebiehal výber slovenských štipendistov v dvoch kolách. Prvý výber urobila štipendijná komisia na Slovensku a navrhla odporúčaných kandidátov na štipendiá DAAD, konečný výber štipendistov uskutočňovalo DAAD v Bonne. Od roku 2003 prebieha výber štipendistov na Slovensku. Výber robí zmiešaná nemecko-slovenská štipendijná komisia, ktorá zasadá v SAIA v Bratislave.

V roku 2003 pracovala prvá zmiešaná nemecko-slovenská štipendijná komisia v Bratislave v zložení:

Dr. Thomas Prahľ, DAAD, predseda komisie, Ol'ga Šubeníková, SAIA, podpredsedníčka komisie.

Slovenskí členovia: prof. Ing. Karol Flórián, DrSc., prorektor Technickej univerzity v Košiciach, prof. Zlatica Ivaničová, CSc., Ekonomická univerzita v Bratislave, Dr. Karol Karovič, Predsedníctvo SAV, prof. Miroslav Marcelli, Filozofická fakulta UK Bratislava, doc. Mária Papsonová, CSc., Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, PhDr. Roman Trošok, CSc., Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Nemeckí členovia: prof. Dr. Ludwig Eichinger, Universität Mannheim, prof. Dr. Volker Mertens, Freie Universität Berlin, prof. Dr. Hans-Joachim Paffenholz, Universität Duisburg, prof. Dr. Gesa Schwanitz, Universität Bonn, prof. Dr. Gert Winkler, Technische Universität Ilmenau

---

V roku 2004 bol Dr. Thomas Prahľ poverený vedením pobočky DAAD v Moskve a na jeho miesto v DAAD sa vracia Hans Golombek vo funkcii vedúceho referátu DAAD pre baltské štáty, Poľsko, Slovensko, Českú republiku a programu „Go East“. Hans Golombek pokračuje v spolupráci so SAIA, pozná mnohých ľudí ešte z predchádzajúceho postu na DAAD (Katarínu Košťálovú, Ol'gu Šubeníkovú, mnohých funkcionárov na slovenských vysokých školách, ako napr. prof. Juraja Sinaya, DrSc., rektora Technickej univerzity v Košiciach, prof. Milana Dada, CSc., rektora Žilinskej univerzity, prof. Ferdinanda Devínskeho, rektora Univerzity Komenského v Bratislave a pod.)

DAAD aj po skončení spolupráce Ministerstva školstva SR so SAIA v roku 1995 naďalej pokračovala v spolupráci so SAIA a nepodriadilo sa rozhodnutiu slovenského ministerstva spolupracovať s Domom zahraničných stykov MŠ SR.

Veľmi úspešnou spoločnou akciou bol v októbri v roku 2007 seminár pre bývalých štipendistov DAAD, pod názvom „Nemecko a Slovensko v európskom vedeckom a hospodárskom priestore“, ktorý organizovalo DAAD spolu so SAIA, n. o. Išlo o prvé podujatie tohto druhu od roku 1963, keď sa začali realizovať slovensko-nemecké akademické výmeny. Seminár sa konal v sobotu 13. októbra na pôde Univerzity Komenského v Bratislave a otvorili ho prorektor pre zahraničné veci Univerzity Komenského doc. MUDr. Peter Osuský, CSc., a prezident DAAD prof. Theodor Berchem. Semináru sa zúčastnili taktiež dr. h.c. Ján Figeľ, eurokomisár pre vzdelávanie, odbornú prípravu, kultúru a mládež, Jochen Trebesch, veľvyslanec SRN na Slovensku, Bartholomäus Kalb, poslanec nemeckého Bundestagu, prof. Štefan Luby, predseda SAV, a iní.

Konferencia sa orientovala na témy ako „Spoločne sa učiť a skúmať v Európe – nemecko-slovenská vysokoškolská spolupráca“, „Kultúrno-politická spolupráca“, „Stav nemeckého jazyka na Slovensku“ a „Nemci a Slováci – partneri pre Európu v hospodárstve a politike“. Diskutujúci a moderátori pochádzali z rôznych vysokých škôl, výskumných ústavov, nadácií a médií zo Slovenska a Nemecka.

„Slovensko je dôležitým partnerom DAAD. Štatistiky ukazujú, že prostredníctvom DAAD absolvovalo študijný, resp. výskumný pobyt vyše 6 800 Slovákov v Nemecku. Počet Nemcov, ktorí vycestovali na Slovensko cez DAAD, je približne 2 550. DAAD vynaložilo na slovensko-nemeckú akademickú výmenu približne 15 mil. eur.“

Zo správy DAAD na seminári.

V SAIA sa venovali a venujú programom DAAD špeciálne vyškolení pracovníci v Nemecku: po RNDr. Henriete Kajabovej-Seidenberg, ktorá sa neskôr v SAIA začala viacej venovať programom pre tretí sektor, nasledovala Mgr. Anikó Zsemeyová, Mgr. Kristína Sallerová, Mgr. Monika Brečková. Databázu uchádzačov o štipendiá až do roku 2003 spracovávala Mária Guregová. Kontaktnou osobou pre DAAD bola v období 1990 až 2008 Oľga Šubeníková (v rokoch 1990 až 1993 z pozície svojej funkcie na Ministerstve školstva SR). V súčasnosti je v SAIA kontaktnou osobou pre DAAD Mgr. Monika Brečková.

Programy a projekty SAIA na podporu mobilit

1. Informácie o možnostiach štúdia v zahraničí, štipendiách, medzinárodných programoch na podporu mobilit

Jednou z dôležitých úloh SAIA, ktorými bola poverená v rámci programov schválených ministerstvom školstva na základe verejného obstarávania a ktorú nenaplnia v tejto oblasti žiadna iná organizácia na Slovensku, je poskytovať služby akademickej verejnosti vo všetkých regiónoch Slovenska. Tieto sa týkajú informácií a poradenstva zameraných na mobility a medzinárodnú spoluprácu, a to priamo formou osobných konzultácií na všetkých v súčasnosti šiestich pracoviskách, prostredníctvom webových stránok, ale aj seminárov, informačných dní a konferencií, organizovaných podľa zamerania v spolupráci s Ministerstvom školstva SR, Ministerstvom zahraničných vecí SR, cudzineckou políciou, Slovenskou rektorskou konferenciou, Radou vysokých škôl SR, Študentskou radou vysokých SR, Slovenskou akademickou asociáciou pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC), veľvyslanectvami, zahraničnými oddeleniami a oddeleniami pre výskum vysokých škôl, výskumnými ústavmi a ďalšími partnermi. Dôležitou súčasťou tejto úlohy je aj vydávanie mesačníka Bulletin SAIA a rôznych informačných materiálov a publikácií.

Akademické informačné centrum v SAIA, ktoré od roku 1998 vedie Marcela Grošeková, má za úlohu, aby informácie na internetovej stránke boli pravidelne aktualizované, organizuje informačné semináre a informačné dni na vysokých školách v Bratislave, ako aj v regiónoch v spolupráci s regionálnymi pracoviskami SAIA. AIC má pre verejnosť k dispozícii informácie o štúdiu v zahraničí, katalógy zahraničných vysokých škôl, CD nosiče s databázou zahraničných univerzít. Začiatky Akademického informačného centra SAIA sú spojené s Petrom Gušťačíkom, absolventom americkej Cornell University, Ithaca, NY, ktorý vykonával v SAIA civilnú vojenskú službu od augusta 1995 do konca marca 1997. Akademické informačné centrum začalo svoju činnosť od 1. januára 1996, keď sa SAIA musela presťahovať z priestorov na Hviezdoslavovom námestí 14 do budovy na Vríšku 8. Akademické informačné centrum dostalo pre svoju činnosť priestory v krásnej historickej budove na 1. poschodí, neskôr v Ružovej doline č. 6 a v súčasnosti na piatom poschodí na Námestí slobody 23 v Bratislave.

2. Informácie prostredníctvom internetu

SAIA má mnohoročné skúsenosti s poskytovaním informácií a služieb **prostredníctvom vlastnej webovej stránky**. Od roku 1996 poskytovala informácie na svojej internetovej stránke (www.savba.sk/logos/ngo/saia/saia.html) a od roku 1997 na stránke www.saia.sk.

V rokoch 1996 až 2002 vkladali informácie na stránku SAIA správcovia stránky, od roku 2003 aktualizovali informácie na svojej stránke pracovníci SAIA vďaka publikačnému softvéru firmy DotNet.

V 2. polovici roku 2010 dochádza opäť k zásadnej zmene stránky: v spolupráci s firmou Maxmedia sa implementuje nový publikačný systém webstránky a vytvára sa jej nový dizajn. V tom istom čase sa obnovuje spolupráca s firmou Anasoft, s ktorou SAIA spolupracovala v prvých rokoch svojej existencie. ANASOFT APR sponzorsky v spolupráci s pracov-

níkmi SAIA vytvára databázu štipendií s on-line podávaním žiadostí, ktorá sa stáva súčasťou stránky SAIA.

SAIA okrem webovej stránky www.saia.sk prináša od októbra 2004 informácie týkajúce sa mobilít výskumných pracovníkov **na národnom mobilnom portáli** www.eracareers.sk, ktorý bol v roku 2008 v súlade s projektom Európskej komisie premenovaný na www.euraxess.sk. Národný portál EURAXESS má dve verzie – anglickú pre prichádzajúcich výskumných pracovníkov a slovenskú pre odchádzajúcich výskumníkov. Je prepojený s Európskym mobilným portálom pre výskumných pracovníkov (<http://ec.europa.eu/euraxess>), ako aj ďalšími národnými mobilnými portálmi.

V januári 2007 bol verejnosti sprístupnený **portál Národného štipendijného programu** v dvoch verziách pre slovenských (www.stipendia.sk) a zahraničných záujemcov (www.scholarships.sk). Portál umožňuje elektronické podávanie žiadostí o štipendiá. Časť pre zahraničných záujemcov je v 4 jazykových mutáciách.

Vo februári 2009 sprístupnila SAIA **špeciálnu stránku** zameranú na **program Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní**, v slovenskej a nemeckej verzii (www.aktion.saia.sk) a v júli 2010 **stránku nového programu Sciex-NMS^{ch} – Švajčiarsko-slovenský štipendijný fond** (www.sciex.sk).

3. Výber slovenských štipendistov na zahraničné študijné, výskumné pobyty a jazykové kurzy v súlade s medzivládnyimi bilaterálnymi dohodami a ponukami zahraničných vlád

Tomuto programu sa SAIA venuje od roku 1990. Začiatok programu sa datuje od výberu uchádzačov na prvých dvanást štipendií na ročné študijné pobyty do USA. Informácie o štipendiách boli zverejňované v médiách, na vysoké školy sa aktuálne ponuky posielali faxom, v tom čase to bol popri telefóne najrýchlejší spôsob ako poslať informáciu na rôzne miesta (v tom čase na Slovensku bol internet neznámy pojem) – Oľga Packová zozbierala žiadosti študentov o štipendiá do USA, Mária Guregová urobila databázu uchádzačov, potom sa zišla prvá štipendijná komisia a uskutočnil sa prvý konkurz na štipendiá. V auguste vycestovali prví slovenskí štipendisti do USA. V roku 1991 SAIA už organizovala verejné konkurzy na štipendijné pobyty do 10 krajín sveta. Vychádza prvý Bulletin SAIA s ponukami na štipendijné pobyty do zahraničia. Od roku 1992 už SAIA organizuje výberové konania do všetkých krajín, s ktorými má Slovensko bilaterálne dohody o spolupráci v oblasti vzdelávania a do krajín, ktoré poskytli Slovensku štipendiá v rámci neinvestičnej pomoci. V roku 1992 to už bolo 28 krajín.

Na dvadsať rokov bolo spracovaných vyše 16 600 žiadostí uchádzačov o rôzne štipendijné pobyty (študijné, výskumné, resp. jazykové kurzy), z ktorých bolo navrhnutých na štipendium viac ako 9 500 osôb do 31 krajín sveta na základe bilaterálnych dohôd o spolupráci medzi ministerstvom školstva a jeho zahraničnými partnermi, resp. na základe štipendijných ponúk rôznych zahraničných vlád.

SAIA od roku 2003 upozorňuje na potrebu zmeniť systém výmeny študentov, doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov na študijné a výskumné pobyty na základe stanovených kvót v medzivládnych bilaterálnych dohodách o spolupráci v oblasti vzdelávania. Tieto sú v súčasnosti už prežitú, príliš komplikované a neprehľadne zabezpečené. Do zabezpečovania takýchto pobytov je zapojená celá reťaz organizácií a inštitúcií (servisné organizácie v oboch zmluvných krajinách, ministerstvá školstva, ministerstvá zahraničných vecí a zastupiteľské úrady). Podkladové materiály uchádzačov sa posúvajú po uvedenej byrokratickej reťazi veľmi pomaly, mnohokrát sa stáva, že k cieľovej skupine (študentovi, doktorandovi) sa informácia o udelení štipendia dostane až po termíne a štipendium prepadne. Medzivládne dohody v minulosti vytvorili dôležitý základ pre rozvoj spolupráce vysokých škôl. Dnes sa už situácia zmenila (priama spolupráca univerzít, administratíva akademických mobilit veľmi jednoduchá, existencia programov ako Erasmus, CEEPUS, bilaterálne „Akcie“ a pod.). Už dávno dozrel čas na prehodnotenie medzivládnych bilaterálnych dohôd v oblasti vzdelávania a vytvorenie moderných nástrojov na vytváranie podmienok pre akademickú mobilitu. V krajinách Európskej únie už mnohé krajiny odstupujú od rozdeľovania štipendií na základe presných kvót stanovených v bilaterálnych dohodách a vytvárajú podmienky pre záujemcov z celého sveta o uchádzanie sa o štipendia priamo prostredníctvom organizácií, ktoré spravujú národné štipendijné fondy (Fínsko, Holandsko, Nórsko, Portugalsko, Rakúsko, Španielsko, Švédsko atď.)

Ročne len niečo vyššie jedného percenta študentov slovenských vysokých škôl využíva možnosť štipendijných pobytov na časť vysokoškolského štúdia v zahraničí. Ak vychádzame z dostupných informácií o štipendistoch v rámci programov Erasmus, CEEPUS, Národného štipendijného programu na podporu mobilit, štipendií na základe bilaterálnych dohôd MŠ SR so zahraničnými partnermi, ako aj štipendijných ponúk zahraničných vlád, je to niečo medzi 2 200 až 2 500 študentov a doktorandov ročne. Najväčší záujem o štipendijné pobyty prejavujú študenti spoločenských a humanitných vied, menej je technikov.

Na tomto mieste treba spomenúť vysoký počet Slovákov študujúcich v zahraničí celé bakalárske a magisterské štúdium. V súčasnosti študuje v zahraničí vyše 26 000 študentov, čo predstavuje vyše desať percent študentov slovenských vysokých škôl. Čísla nie sú presné, lebo neexistuje oficiálna štatistika, z ktorej by sa dalo vychádzať. Ako zdroj informácií sú štatistické údaje zo zahraničných ministerstiev pre vysoké školstvo, resp. organizácií v zahraničí, ktoré sa zaoberajú zahraničnými študentmi.

---

4. Prijatia štipendistov ministerstva školstva na študijné a výskumné pobyty na slovenských vysokých školách a pracoviskách SAV

SAIA od roku 2000 zabezpečuje prijatia zahraničných štipendistov ministerstva školstva, ktorí prichádzajú na Slovensko na základe medzivládnych bilaterálnych dohôd o spolupráci v oblasti vzdelávania a vedy. Od roku 2000 zabezpečila prijatie vyše tisíc zahraničných študentov, doktorandov, vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov na slovenských vysokých školách, ako aj pracoviskách SAV. SAIA zabezpečuje prijatia, dohodne podmienky pre prijatie so slovenskými vysokými školami a pracoviskami SAV, oznámi výsledok slovenskému ministerstvu školstva, ktoré následne informuje o potvrdení prijatia svojho zahra-

ničného partnera – zahraničné ministerstvo školstva, resp. ministerstvo zahraničných vecí v danej krajine. Tu sa úloha SAIA končí, po príchode už preberá starostlivosť o zahraničného študentistu slovenské ministerstvo školstva. Prijatia zahraničných študentov zabezpečujú v SAIA programoví manažéri.

5. Publikačná činnosť zameraná na podporu akademických mobilít

SAIA okrem mesačníka Bulletin SAIA vydáva aj publikácie, ktoré približujú štúdiu v zahraničí a možnosti finančnej podpory na študijné a výskumné pobyty. Pre ilustráciu uvádzame len vybrané publikácie:

Prvá publikácia o možnostiach štúdia v zahraničí, ktorú vydala SAIA, bola venovaná štúdiu v USA. Spracoval ju Peter Gušťačík v roku 1996. Išlo o prvú publikáciu tohto typu na Slovensku. Vydanie publikácie podporila Nadácia otvorenej spoločnosti. V roku 1999 „Možnosti vzdelávania v USA“ vydali spoločne SAIA s Fulbrightovou komisiou. Publikácia mala 80 strán a spracovali ju: Nora Hložeková a Mária Paniaková (Fulbrightova komisia) a Oľga Šubeníková za SAIA. Vydanie publikácie finančne podporilo Veľvyslanectvo USA v Bratislave.

V roku 1997 vydala SAIA „Mimovládne neziskové organizácie na Slovensku – štipendiá, granty, vzdelávacie programy“. Táto publikácia prvýkrát obsahovala súborné informácie o organizáciách, ktoré poskytovali štipendiá a granty pre slovenských občanov na študijné alebo výskumné pobyty v zahraničí, ako aj prehľad medzinárodných profesijných študentských organizácií, ktoré umožňovali výmenné pobyty na odbornú prax. Publikácia mala 96 strán, zostavili ju: Mária Guregová, Stella Hanzelová a Oľga Šubeníková. Publikácia vyšla vďaka finančnej podpore Nadácie otvorenej spoločnosti.

V roku 1999 SAIA vydala prvý slovensko–anglický adresár „Vysoké školy v Slovenskej republike“. Publikácia obsahovala základné informácie o príslušnej vysokej škole, jej histórii, štatutárnom zástupcovi vysokej školy/fakulty, akademických funkcionároch, ktorí bol zodpovední za pedagogickú činnosť, vedu a zahraničné styky. Ďalej v nej čitateľ mohol nájsť informácie o študijných odboroch, počtoch študentov vrátane zahraničných študentov. Okrem toho publikácia predstavila Slovenskú rektorskú konferenciu, Radu vysokých škôl Slovenskej republiky a Akreditačnú komisiu vlády SR. Publikácia mala 244 strán (autori: Daniela Drobná, Mária Guregová a Oľga Šubeníková). Publikácia vyšla s finančnou podporou Nadácie otvorenej spoločnosti.

V roku 2003 vydala SAIA informačnú brožúru „EUROŠtúdium“. Publikácia priblížila možnosti štúdia v 26 krajinách Európy so základnými informáciami o vysokoškolskom vzdelávaní. Čitatelia sa mohli zoznámiť s Bolonskou deklaráciou a krajinami, ktoré pristúpili k Bolonskej deklarácii, dostali k dispozícii informácie o uznávaní dokladov o vzdelaní, štipendiách, medzinárodných mobilných programoch ap. Publikácia mala 144 strán, zostavili ju: Marcela Grošeková, Ján Chlup, Kristína Pažitná (Sallerová), Mária Lenczová a Oľga Šubeníková.

SAIA postupne vydala informačné brožúry o možnostiach štúdia a existujúcich štipendiách a grantoch do nasledujúcich krajín: Austrália, Belgicko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Island, Japonsko, Kanada, Kazachstan (len on-line), Lichtenštajnsko, Luxembursko, Maďarsko, Nemecko, Nórsko, Nový Zéland, Štúdium v Pobaltských krajinách – Estónsko, Litva, Lotyšsko (len on-line), Poľsko, Portugalsko (len on-line), Rakúsko,

Ruská federácia, Španielsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko, Ukrajina, Veľká Británia. Publikácie zostavili pracovníci SAIA, ktorí mali v agende danú krajinu. Publikácie sú pravidelne aktualizované a sú k dispozícii aj na internetovej stránke SAIA.

V roku 2003 spolupracovala SAIA so Slovenskou rektorskou konferenciou, Fulbrightovou komisiou na Slovensku a SAAIC na zostavení informačnej brožúry pre zahraničných študentov „*International Student's Guide to Slovakia*“ o možnostiach štúdia na slovenských vysokých školách. Na publikácii pracovali Mária Čikešová (SRK), Viera Farkašová a Denisa Filkornová (SAAIC) Nora Hložeková (Fulbrightova komisia) a Kristína Pažitná a Oľga Šubeníková (SAIA). Brožúrka mala 120 strán, vydanie v náklade 20 000 kusov finančne podporilo Ministerstvo školstva SR. Aktualizované vydanie pripravila SAIA v spolupráci so SAAIC, vyšlo v roku 2007 aj na CD nosiči, ktoré finančne podporila SRK.

6. Bulletin SAIA

SAIA vydáva mesačník *Bulletin SAIA* od roku 1991. Každý rok vychádzalo v papierovej podobe 11 pravidelných čísel a jedno mimoriadne číslo. Časopis vychádzal do júla 2009 aj v papierovej podobe a bol k dispozícii aj na webovej stránke SAIA www.saia.sk. Od augusta 2009 si ho záujemcovia môžu prečítať len v elektronickej forme, pretože ministerstvo školstva znížilo na program „akademické mobility“ v roku 2009 rozpočet a SAIA musela prijať šetriace opatrenia.

Mesačník prináša aktuálne ponuky na štipendiá do zahraničia, informácie o štúdiu v jednotlivých krajinách sveta, informácie o aktuálnom dianí v oblasti vysokého školstva, nových programoch zameraných na podporu internacionalizácie vzdelávania, výsledky výberových konaní na štipendijné pobyty v zahraničí (zoznamy štipendistov, resp. odporúčaných kandidátov). Mimoriadne číslo je vlastne katalóg štipendií a grantov na nasledujúci akademický rok. V mimoriadnom čísle pod názvom „*Štipendiá a granty*“ sú prehľadne spracované informácie o štipendijných ponukách skoro do 50 krajín sveta, informácie o tom, ako sa uchádzať o štipendium, informácie o dôležitých webových stránkach a pod.

Bulletin SAIA sa postupne profesionalizoval. Prvé číslo, ktoré vyšlo v marci 1991, malo štyri strany, o rok neskôr, marcové číslo 1992 malo už šesť strán, postupne sa ustálil počet strán od 16 do 20 strán mesačne, mimoriadne číslo malo v roku 2009 až 71 strán. Od septembra 1993 až do júna 1995 mal svoju prvú redaktorku Adrianu Komorníkovú, v septembri 1995 prevzala redakciu časopisu Stella Hanzelová, ktorá zmenila dizajn časopisu, text bol sprevádzaný fotografiami z rôznych akcií, nevychádzal už len v čierno-bielej farbe, ale každé číslo malo svoju vlastnú farbu. Posledné číslo v redakcii Stelly Hanzelovej vyšlo v júni 1996, až do januára 1997 redakciu časopisu zabezpečovali pracovníci akademických programov SAIA, vo februári 1997 nastúpil ako redaktor Bulletinu SAIA Richard Menczer, ktorý začal písať úvodníky, s bulletinom sa jeho meno spája len do júna 1997, potom sa vrátila opäť Stella Hanzelová od júla do novembra 1997, v decembri 1997 a v januári 1998 mal na starosti redakciu časopisu Michal Šimko a od februára až po súčasnosť je šéfredaktorom *Bulletinu SAIA* PhDr. Ján Chlup, bývalý redaktor SME.

Až do roku 1995 *Bulletin SAIA* balili do obálok a lepili adresy pracovníci akademických programov na Hviezdoslavovom nám. 14, balenie prebiehalo v milej atmosfére pri šálke kávy a koláčikoch. Bola to taká špeciálna „pracovná porada“, lebo počas prípravy bulletinov na poštu sa prediskutovali rôzne problémy a hľadali sa riešenia. Proces balenia „riadila“ Mária Guregová a „tvorivo“ jej pomáhali Anikó Zsemlye a Oľga Šubeníková.

V rokoch 1991 až 1995 bulletin vychádzal s finančnou podporou ministerstva školstva, v roku 1996 jeho vydanie financoval britský „Know How Fund“. V rokoch 1997 až 1999 vychádzal časopis vďaka finančnému grantu Nadácie otvorenej spoločnosti – OSF. Od roku 2000 vydávanie bulletinu financuje ministerstvo školstva v rámci zmluvy o programe Akademické mobility.

7. Zahraniché odborné praxe študentov a doktorandov slovenských vysokých škôl

Tento projekt zabezpečovala SAIA od decembra 2005 do júna 2007 v rámci programu Leonardo da Vinci. Na projekt SAIA získala 196 169 eur a zapojila do neho 49 partnerov z 15 krajín Európskej únie. 75 študentov a doktorandov slovenských vysokých škôl získalo finančný grant na absolvovanie odbornej praxe v zahraničí. Najviac študentov praxovalo vo Veľkej Británii (16), Nemecku (12), Grécku, Rakúsku a Španielsku (v každej krajine bolo 7 študentov). Z celkového počtu študentov a doktorandov, ktorí absolvovali odbornú prax, bolo najviac z Ekonomickej univerzity v Bratislave (24 %), Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (19 %) a zo Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre (11 %). Projekt v SAIA koordinovala Ing. Zuzana Gregorová, PhD., štipendiá mala na starosti Ing. Zuzana Vargaová.

8. Školenie doktorandov z Bratislavy a Viedne

Projekt „Uľahčenie vstupu doktorandom a mladým vedeckým pracovníkom do praxe“ prebiehal v rokoch 2006 a 2007. SAIA ho uskutočňovala v partnerstve so Spolkovým ministerstvom pre vedu a výskum Rakúskej republiky a Ministerstvom školstva SR. Finančne bol podporovaný v rámci programu Iniciatíva Spoločenstva INTERREG IIIA. Na celé trvanie projektu (20 mesiacov) bola schválená suma 75 340 EUR. SAIA pripravila a uskutočnila tri cykly školení, pričom každý cyklus obsahoval 4 dvojdnové školenia pre 60 účastníkov z Bratislavského a Viedenského kraja. Cieľom školení bolo pomôcť účastníkom získať informácie o možnostiach financovania vedy a výskumu, ako i lepšiu orientáciu v oblasti prípravy a manažovania projektov. Časť školení sa venovala legislatíve pre vedu a výskum na Slovensku. Praktickým cvičením účastníci získali vedomosti a zručnosti z manažovania práce vo výskumných organizáciách a práce v tíme. Prednášky a praktické cvičenia prebiehali v Bratislave, časť z nich v anglickom jazyku pod vedením rakúskych a slovenských školiateľov. V rámci tohto projektu bola pripravená a vydaná aj „Praktická príručka pre doktorandov a mladých výskumníkov“, ktorú zostavili Mgr. Michal Fedák, PhDr. Ján Chlup a PaedDr. Karla Zimanová, PhD. Príručka ponúkala jednak prehľad o daňovom, sociálnom a zdravotnom zabezpečení v súvislosti s mobilitou a jednak praktické rady pre prípravu projektov a štipendijných žiadostí. Koordinátorom projektu v SAIA bola Mgr. Dana Pekariková, po jej odchode Mgr. Michal Fedák.

9. Propagácia vysokého školstva v zahraničí

Byť súčasťou európskeho vysokoškolského priestoru znamená pre slovenské vysoké školstvo byť rovnakou mierou prístupné pre domácich, ako aj zahraničných študentov. Podľa vyjadrenia 40 ministrov školstva na stretnutí v Berlíne už v septembri 2003 atraktivita a otvorenosť európskych vysokých škôl by mala byť posilnená a európske vysoké školy by mali byť pripravené ponúkať štipendijné programy aj pre študentov z tretích krajín. Ministri sa v Berlíne zaoberali aj mobilitami študentov, ktoré považujú za základ vytvorenia európskeho vysokoškolského priestoru. Pre zlepšenie študentských mobilit sa zaviazali podniknúť kroky, ktoré umožnia prenos národných pôžičiek a grantov. Tento postoj ministrov k mobilitám sa nezmenil ani v súčasnosti. 47 ministrov školstva na výročnom stretnutí v Budapešti a vo Viedni v marci 2010 potvrdili, že mobility zostávajú hybnou silou Bolonského procesu, budú vytvárať inštitucionálne a finančné podmienky na podporu mobilit študentov, doktorandov a vysokoškolských učiteľov. Ministri zdôrazňujú podporovať mobility, ale nepodporovať brain drain vysokokvalifikovaných odborníkov predovšetkým z východných častí Európy do západnej Európy.

Každá vysoká škola má možnosť vlastného individuálneho presadzovania sa v medzinárodnej konkurencii, ale oveľa väčší efekt by sa dosiahol, keby Slovensko malo spoločnú koncepciu internacionalizácie vzdelávania, spoločnú propagáciu slovenského vysokého školstva, vlastný štipendijný fond a pod. Slovensko po vstupe do EÚ má možnosť participovať v programe Európskej únie „Erasmus Mundus“, ktorého cieľom je prilákať čo najväčší počet študentov z tretích krajín na vysokoškolské štúdium do Európy. Štipendista v rámci tohto programu môže získať štipendium až vo výške 1 600 eur na mesiac na zaplatenie školeného a pokrytie životných nákladov. O týchto študentov je veľký záujem.

Ako prilákať zahraničných študentov na Slovensko? Určite by pomohlo zavedenie študijných odborov v anglickom jazyku aspoň na druhom stupni (magisterskom) vysokoškolského vzdelávania. Chýbajú kvalitné informačné materiály o vysokoškolskom štúdiu na Slovensku, štipendijných programoch atď. Účasť Slovenska na veľtrhoch o vzdelávaní nie je koordinovaná, je náhodná. Bolo by potrebné pripraviť spoločnú stratégiu, na ktorých veľtrhoch o vzdelávaní sa Slovensko zúčastní a kto bude Slovensko reprezentovať (v Ruskej federácii, na Ukrajine, v Ázii, Latinskej Amerike a pod.) ako aj na medzinárodných konferenciách a veľtrhoch typu EAIE, NAFSA. Nevyhnutnou podmienkou pre prilákanie zahraničných študentov je dobrá legislatíva pre zahraničných uchádzačov o študijné, výskumné pobyty na Slovensku.

SAIA sa na základe záujmu a súhlasu slovenských vysokých škôl usiluje o propagáciu ich programov v zahraničí a spolupracuje so zahraničnými partnermi (napr. prostredníctvom členstva v ACA so sídlom v Bruseli, alebo s DAAD) tak, aby sa zvýšilo zapojenie slovenských vysokých škôl do rôznych mobilitných programov a zvýšil záujem aj zahraničných študentov, doktorandov, učiteľov a výskumných pracovníkov o slovenské vysoké školy a výskumné organizácie. SAIA bola jedným z hlavných iniciátorov zlepšenia marketingu slovenských vysokých škôl. V spolupráci so Slovenskou rektorskou konferenciou, Kanceláriou Socrates a Fulbrightovou komisiou vydala v októbri 2003 publikáciu pre zahraničných študentov

„*International Student's Guide to the Slovak Republic*“ v náklade 20 000 kusov. Tlač publikácie bola financovaná MŠ SR. Publikáciu dostali k dispozícii slovenské zastupiteľské úrady v zahraničí, slovenské vysoké školy, organizácie v zahraničí, ktoré sa venujú akademickým mobilitám a iní. Tretie aktualizované vydanie pripravila SAIA v spolupráci so SAAIC v roku 2007. Publikácia bola vydaná aj v elektronickej podobe na CD nosiči, vydanie CD financovala Slovenská rektorská konferencia.

V spolupráci s Fulbrightovou komisiou SAIA pripravila a viedla seminár „Multimediálna prezentácia slovenského vysokého školstva“ pre prorektorov a prodekanov zahraničných stykov slovenských vysokých škôl v decembri 2004.

V rokoch 2006 až 2008 bola SAIA zapojená do aktivít zameraných na propagáciu slovenského vysokého školstva v rámci Veľtrhov európskeho vysokoškolského vzdelávania v Ázii (EHEF) v Thajsku, Indii, Číne, Indonézii a Vietname. Tento projekt bol financovaný Európskou komisiou. SAIA v projekte reprezentovala Slovensko. V rámci ďalších projektov sa zúčastnila sa aj na vzdelávacích veľtrhoch v Argentíne, Moskve a na Ukrajine.

V súvislosti s účasťou na veľtrhoch a propagáciou slovenských vysokých škôl SAIA vydala okrem iných propagačných materiálov aj informačný leták o študijných programoch poskytovaných v angličtine slovenskými vysokými školami vo všetkých troch stupňoch štúdia (vydaný v roku 2008 a pre veľký záujem zo strany zahraničných uchádzačov o pobyty a štúdium na Slovensku, ako aj zo strany veľvyslanectiev aktualizovaný koncom roku 2009).

SAIA bola v rokoch 2007 až 2009 partnerom v projekte „*Budovanie kapacít národných agentúr v strednej a východnej Európe*“ s cieľom propagovať vysokoškolské vzdelávanie mimo Európskej únie v rámci programu EÚ Erasmus Mundus koordinovaného spočiatku Maďarskou štipendijnou radou, neskôr Balassioho ústavom v Budapešti. Partnermi v projekte boli ďalej NAEP (Národná agentúra pre európske vzdelávacie programy) so sídlom v Prahe, CampusFrance (Francúzsko) a DAAD (Nemecko). V rámci tohto projektu sa konalo niekoľko seminárov vo všetkých zúčastnených krajinách. Na záverečnej konferencii v Budapešti sa za Slovensko zúčastnili zástupcovia ministerstva školstva, mnohí prorektori slovenských vysokých škôl a zástupcovia SAIA. Mgr. Jana Rehorovská prezentovala výsledky projektu na 21. konferencii EAIE (Európska asociácia pre medzinárodné vzdelávanie) v Madride v septembri 2009.

10. Projekt PHARE – postgraduálne štipendijné študijné pobyty v zahraničí

Tento pilotný ročný projekt riešila SAIA pre Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR od 1. augusta 1995 do 31. júla 1996. Na projekt bolo vyčlenených 44 000 ECU. Cieľom projektu bolo navrhnuť, odsúdiť a vyhodnotiť systém vysielania odborníkov z praxe s vysokoškolským vzdelaním na 3-mesačné študijné pobyty do krajín Európskej únie. Na základe konkurzu v decembri 1995 boli vybraní piati štipendisti, ktorí absolvovali študijné pobyty v zahraničí v prvej polovici roka 1996. Návrh projektu vypracoval a po schválení MPSVaR aj koordinoval RNDr. Štefan Cimbák, CSc., ktorý po nástupe ministerky školstva Evy Slavkovskej musel zo zahraničného odboru ministerstva odísť.

11. Projekt TEMPUS – ORBIS

SAIA spolupracovala pri príprave projektu ORBIS v rámci programu TEMPUS so Stavebnou fakultou Technickej univerzity v Bratislave. RNDr. Hyacinta Draganovská, CSc., ktorá pracovala v SAIA od januára 1998 do konca marca 1999, pomáhala pri spracovaní finálneho textu projektu. Koordinátorkou schváleného projektu bola Ing. arch. Jana Tomková zo Stavebnej fakulty STU. Do projektu boli ďalej zapojené nasledujúce slovenské vysoké školy: Žilinská univerzita, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Prešovská univerzita. Zo zahraničia boli partnermi vysoké školy z Francúzska, Veľkej Británie, Nemecka, Fínska a Rakúska. Cieľom projektu bolo vytvoriť informačný systém o existujúcich štipendiách na internete (www.stipendia-projekty.sk) a vypracovať a vydať pomôcku pre pracovníkov zahraničných oddelení rektorátov a dekanátov všetkých slovenských vysokých škôl „Manuál pracovníka zahraničného oddelenia“. Manuál bol vydaný v roku 2001 a dostali ho k dispozícii všetky zahraničné oddelenia rektorátov a dekanátov slovenských vysokých škôl. V rámci projektu absolvovali všetci pracovníci akademických programov SAIA veľmi užitočné stáže a školenia v zahraničí v partnerských inštitúciách zapojených do projektu, absolvovali počítačové školenia pre pokročilých užívateľov a školenia zamerané na rôzne techniky poskytovania konzultácií a poradenstva ako aj komunikácie so zahraničnými partnermi. V rámci projektu mala SAIA na starosti napísať a aktualizovať stránku www.stipendia-projekty.sk, touto úlohou bola poverená Mgr. Veronika Veselá. Projekt prebiehal v rokoch 1999 až 2001. Škoda len, že po skončení projektu sa nenašli finančné prostriedky na pokračovanie v tejto činnosti a stránka postupne „odumrela“. SAIA využila skúsenosti z tohto projektu pri modernizácii svojej internetovej stránky.

12. Programy pre stredoškóľákov

SAIA sa v prvých rokoch existencie (1993 až 1997) venovala aj mobilitám stredoškóľákov. Vysielala stredoškóľských študentov na ročné študijné pobyty na americké stredné školy na vlastné náklady v rámci programu International Educational Forum, ako aj na výmenné recipročné pobyty v rámci programu World Experience, ktorý z Kalifornie riadila jeho prezidentka – Bobby Fraker. Postupne na Slovensku vznikali profesionálne organizácie, ktoré sa venovali len vysielaniu stredoškóľákov na študijné pobyty do zahraničia a tak SAIA v roku 1997 program pre stredoškóľákov ukončila. V týchto programoch sa vystriedalo niekoľko pracovníkov. Ing. Soňa Korbašová-Sulíková, Eleonóra Kubíčková a Klaudia Gampe.

13. Britský knižný program Low Priced British Books (LPBB)

Vďaka skúsenostiam s distribúciou kníh od amerických nadácií sa SAIA zapojila aj do ďalších programov spojených s možnosťou získať chýbajúcu literatúru v anglickom jazyku za prijateľnú cenu. V roku 1994 začala SAIA fungovať ako distribútor v rámci britského programu Low Priced British Books (LPBB), podporovaného britskou inštitúciou **Know How Fund**. Tento 4-ročný program sprístupňoval vybrané tituly britských vydavateľov z oblasti biznisu a výučby anglického jazyka za značne znížené ceny. SAIA sa čoskoro stala najväčším distribútorom týchto kníh v strednej a východnej Európe. Program mala počas celého jeho existencie na starosti Marcela Grošeková.

Stredoeurópsky výmenný program pre univerzitné štúdiá – CEEPUS

Ministri krajín strednej a východnej Európy – Českej republiky, Bulharska, Maďarska, Poľska, Slovenska a Talianska – na stretnutí ministrov v rakúskom Grazi 7. novembra 1992 podporili návrh Dr. Erharda Buseka, rakúskeho vicekancelára a spolkového ministra pre vedu a výskum, vytvoriť nový multilaterálny program na podporu rozvoja spolupráce vysokých škôl s dôrazom na podporu mobilit študentov, doktorandov a vysokoškolských učiteľov pre vysoké školy v krajinách strednej a východnej Európy vrátane Rakúska v „Deklarácii z Grazu“. Tento nový program mal vytvoriť podmienky, aby spolupráca medzi vysokými školami, prospešná do roku 1989, mohla pokračovať aj po zmene spoločenského a politického systému po novembri 1989, aby sa nepretrhli kontakty odborníkov v rôznych oblastiach a aby sa využili blízke kultúrne hodnoty v tomto priestore. Následne 12. novembra 1992 boli pozvaní do Viedne zástupcovia ministerstiev pre vysoké školstvo krajín strednej a východnej Európy, aby im bol bližšie predstavený návrh nového multilaterálneho programu „Stredoeurópsky výmenný programy pre univerzitné štúdiá“ (CEEPUS). Za Slovensko boli prítomní prof. Juraj Sinay, DrSc., prorektor pre zahraničné styky Technickej univerzity v Košiciach, a Oľga Šubeníková za slovenské ministerstvo školstva. Účastníci sa dozvedeli, že nový program by mal vytvoriť finančné zabezpečenie na národnej úrovni podporujúce mobility študentov, doktorandov a vysokoškolských pracovníkov na základe predložených projektov, ktoré bude schvaľovať zmiešaná komisia vytvorená zo zástupcov všetkých zúčastnených štátov na základe menovania svojim ministrom pre vysoké školstvo.

V júni 1993 sa uskutočnilo prvé koordinačné stretnutie zástupcov ministerstiev krajín, ktoré prejavili záujem byť súčasťou tohto nového programu. Stretnutie sa konalo na pozvanie slovenského ministerstva školstva v Bratislave, v zasadačke zariadenia ministerstva školstva na Levickej ul. č. 3. Rokovanie viedla Oľga Šubeníková, riaditeľka zahraničného odboru slovenského ministerstva, rakúsku delegáciu viedol Dr. Othmar Huber, riaditeľ odboru pre medzinárodné vzťahy univerzít spolkového ministerstva pre vedu a výskum. Dr. Huber podrobne predstavil nový program, prítomná za rakúsku stranu bola aj Mag. Elisabeth Sorantin, ktorá je od roku 1994 generálnou sekretárkou programu a od samého začiatku až po súčasnosť vedie Centrálnu kanceláriu pre CEEPUS vo Viedni. Na tomto stretnutí sa podrobne prediskutovali praktické stránky programu – činnosť Centrálnej kancelárie CEEPUSu vo Viedni, národných kancelárií v účastníckych krajinách, financovanie programu, výber projektov na národnej úrovni, výber projektov na medzinárodnej úrovni, propagácia programu a pod. Na stretnutí boli prítomní aj zástupcovia českého ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy. Česká republika však nevstúpila do programu už od roku 1994, svoju účasť potvrdila až o dva roky neskôr.

V decembri 1993 podpísali šiesti ministri školstva Bulharska, Maďarska, Poľska, Slovenska, Slovinska a Rakúska v Budapešti dohodu o spolupráci, na základe ktorej vznikol program CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies). SAIA na základe poverenia ministerstvom školstva sa stala Národnou kanceláriou CEEPUSu. SAIA darovala Centrálnej kancelárii CEEPUSu vo Viedni hotovú databázu slovenských a českých vysokých škôl, ktorú vytvorila v spolupráci so švédskym NAMICom a slovenskou firmou ANASOFT, a. s., v rokoch 1992 až 1994 ako podklad pre vytvorenie databázy spolupracujúcich univerzít

pre účastnícke krajiny CEEPUSu. Prvou národnou koordinátorkou programu CEEPUS na Slovensku bola Mgr. Anikó Zsemlye.

Kvôli zdĺhavému procesu ratifikácie multilaterálnej dohody sa pôvodne plánovaný začiatok programu zo septembra 1994 presunul až na december 1994. 10. decembra 1994 dostala SAIA prvých 13 žiadostí slovenských vysokých škôl o finančnú podporu v rámci tohto programu. Prvá medzinárodná komisia zasadala 16. a 17. januára 1995 v Budapešti a schválila financovanie prvých projektov CEEPUSu v letnom semestri 1994/1995. Prvým národným expertom pre program CEEPUS, ktorý zastupoval Slovensko na prvom medzinárodnom výberovom konaní spolupracujúcich sietí 16. a 17. januára 1995 v Budapešti, bol prof. Milan Dado, CSc., v tom čase prorektor pre zahraničné styky Vysokej školy dopravy a spojov v Žiline (Žilinská univerzita). Za SAIA sa zúčastnili na medzinárodnom výberovom konaní Oľga Šubeníková a národná koordinátorka Anikó Zsemlye. Medzinárodná komisia posudzovala 25 projektov, ktoré predložili vysoké školy z Maďarska, Rakúska a Slovenska. V pilotnej fáze nepredložili projekty ako koordinátori vysoké školy z Bulharska, Poľska a Slovinska, čo však neznamená, že vysoké školy týchto krajín neboli zapojené do spolupráce. V tomto prvom výberovom konaní sa na prvom mieste umiestnil projekt Ekonomickej univerzity v Bratislave, partnermi v projekte boli Univerzita Linz v Rakúsku, Ekonomická univerzita v Budapešti a Ekonomická univerzita vo Varšave.

SAIA zabezpečovala program do 30. júna 1996, potom ho ministerstvo školstva presunulo pod svoju priamoriadenú organizáciu IUVENTA. Mgr. Zsemlye získala v roku 1997 štipendium na celé doktorandské štúdium na Viedenskej univerzite. Po ukončení doktorandského štúdia pracovala dva roky v Centrálnej kancelárii CEEPUSu vo Viedni.

Program sa opäť vrátil do SAIA od 1. januára 2000, na základe novej zmluvy so slovenským ministerstvom školstva. Od januára 2000 do konca septembra 2004 bola národnou koordinátorkou Ing. Ingrid Vernerová. V roku 2000 už bolo do programu zapojených deväť krajín, pribudlo Česko, Chorvátsko a Rumunsko. Od októbra 2004 sa stala národnou koordinátorkou CEEPUSu Ing. Zuzana Gregorová, PhD. Dr. Gregorová sa zúčastňovala na rokovaniach o pokračovaní programu CEEPUS II v rokoch 2005–2009, ktorého trvanie bolo predĺžené až do roku 2011. Program CEEPUS II kladie veľký dôraz na spoločné študijné programy spolupracujúcich vysokých škôl a spoločné diplomy. V roku 2009 sa začalo pripravovať ďalšie pokračovanie programu CEEPUS III, ktorý sa bude usilovať o prepojenie vzdelávania a výskumu. Na prípravných rokovaniach sa aktívne zúčastňovala Mgr. Monika Brečková, ktorá je od januára 2008 národnou koordinátorkou programu. V lete 2010 sa do programu v SAIA zapojila aj Júlia Karabová, ktorá má na starosti zahraničných štipendistov prichádzajúcich na Slovensko.

Milan Ftáčnik, minister školstva, menoval v roku 2001 prof. Mariána Dzimka za národného experta programu CEEPUS a členov **Národnej výberovej komisie pre program CEEPUS**, ktorá pracuje v rovnakom zložení až po súčasnosť:

- prof. Ing. Marián Dzimko, CSc., národný expert pre program CEEPUS, prorektor pre zahraničné styky a styk s verejnosťou Žilinskej univerzity, predseda národnej výberovej komisie
- doc. Theodor Hrehovčík, CSc., prorektor pre zahraničné styky Prešovskej univerzity (2001), v súčasnosti riaditeľ vedecko-pedagogického pracoviska Inštitútu anglistiky a amerikanistiky Prešovskej univerzity

- *prof. Ing. Zlatica Ivaničová, CSc., prorektorka pre zahraničné vzťahy Ekonomickej univerzity v Bratislave (2001), v súčasnosti profesorka na Fakulte hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity a Ústave medzinárodných vzťahov a aproximácie práva Univerzity Komenského v Bratislave*
- *PhDr. Ľubica Škvarková, Sekcia vysokých škôl Ministerstva školstva SR*
- *doc. Ing. Marián Veselý, CSc., prorektor pre zahraničné styky Slovenskej technickej univerzity (2000), v súčasnosti docent na Fakulte elektrotechniky a informatiky STU v Bratislave*
- *prof. RNDr. Libor Vozár, CSc., prorektor pre zahraničné vzťahy Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (do roku 2002), v súčasnosti rektor Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre*

Slovenské ministerstvo školstva vložilo do programu v rokoch 1995 až 2000 ročne po 2 mil. Sk (cca 66 388 EUR) určených na pokrytie 300 štipendijných mesiacov pre prichádzajúcich štipendistov na Slovensko, na preplatenie prípadného zdravotného poistenia zahraničným štipendistom, ako aj na preplatenie cestovného slovenským štipendistom a na pokrytie nákladov Národnej kancelárie programu CEEPUS. V akademických rokoch 2000/2001 až 2006/2007 slovenské ministerstvo vkladalo do programu 320 štipendijných mesiacov ročne a na ministerskej konferencii v Ľubľane vo februári 2006 sa Ministerstvo školstva SR zaviazalo financovať 600 štipendijných mesiacov od akademického roka 2006/2007. Ministerstvo sa síce oficiálne zaviazalo financovať 600 štipendijných mesiacov, ale v skutočnosti na pokrytie záväzku nevyčlenilo potrebné finančné prostriedky. Na ministerských konferenciách v Sofii v roku 2008 a v Bukurešti v roku 2009 generálna tajomníčka upozornila slovenskú delegáciu, že Slovensko nedodržiava plnenie svojho záväzku financovať 600 štipendijných mesiacov. Ministerstvo síce postupne každý rok zvýši o nejakú sumu rozpočet, ale ten ešte stále nestačí na plné pokrytie záväzku, ktorý finančne predstavuje cca 275 000 EUR (v roku 2010 vyčlenilo ministerstvo školstva na pokrytie 600 štipendijných mesiacov a cestovné výdavky, vrátane nákladov na administráciu programu, celkom 250 000 EUR).

Slovenské vysoké školy majú o program záujem, čo potvrdzujú čísla. Napr. medzinárodná komisia, ktorá zasadala v marci 2009 v slovinskom Maribore, hodnotila 61 žiadostí spolupracujúcich sietí na akademický rok 2009/2010, slovenské školy boli zastúpené v 48 sieťach, 79-krát figurovali ako partneri. Slovensko s Poľskom zaznamenali najvyšší počet partnerov spomedzi všetkých 14 členských krajín. Komisia schválila 54 sietí, Slovensko je v 42 sieťach (68-krát ako partner). Vychádzajúc z konečného zoznamu schválených sietí, zahraničné univerzity prejavili záujem vyslať na slovenské vysoké školy študentov, doktorandov a učiteľov na 2 464 štipendijných mesiacov, Slovensko však môže prijať štipendistov len v rozsahu 600 štipendijných mesiacov.

Za 15 rokov absolvovalo študijné pobyty v členských krajinách CEEPUS vyše 2 800 slovenských študentov a doktorandov a na študijné pobyty na Slovensko prišlo skoro 1 900 študentov zo 14 krajín. V rámci programu vycestovalo na prednáškové pobyty skoro 2 000 slovenských vysokoškolských učiteľov a na Slovensko prišlo v rámci programu skoro 1 300 učiteľov.

Národný štipendijný program (NŠP)

Niekoľko riadkov k vzniku Národného štipendijného programu na podporu mobilít študentov, doktorandov, vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov a čo tomu predchádzalo. Vo februári 2005 bol vládou Slovenskej republiky schválený oficiálny vládný program rozvoja znalostnej ekonomiky na Slovensku – MINERVA. Program pripravil podpredseda vlády SR a minister financií Ivan Mikloš. Cieľom Minervy bolo vyvíjať aktivity na podporu znalostnej ekonomiky na Slovensku. Na internetovej stránke ministerstva financií sa po schválení programu objavila výzva na predkladanie návrhov a odporúčaní do štyroch základných akčných plánov:

- Akčný plán pre vzdelávanie a zamestnanosť
- Akčný plán pre vedu, výskum a inovácie
- Akčný plán pre informačnú spoločnosť
- Akčný plán pre podnikateľské prostredie

Po dlhých diskusiách v SAIA sa nakoniec Katarína Košťálová a Oľga Šubeníková rozhodli, že zareagujú na výzvu a pripravili niekoľko odporúčaní a návrhov na zlepšenie akademických mobilit a mobilit výskumných pracovníkov. Na veľké prekvapenie oboch autoriek návrhov – v akčných plánoch, ktoré vláda SR schválila 13. júla 2005, bol schválený návrh SAIA na vytvorenie Národného štipendijného programu na podporu mobilit študentov, doktorandov a pedagogicko-vedeckých pracovníkov. Niektoré návrhy SAIA boli zapracované aj do akčných plánov zameraných na mobility a ľudské zdroje v časti veda a výskum. Každý akčný plán malo pod svojou gesciou vládou určené ministerstvo. Národný štipendijný program (NŠP) bol v akčnom pláne pre vzdelávanie a zamestnanosť pod gesciou ministerstva školstva. Ministerstvá, ktoré mali gesciu nad akčnými plánmi, dostali za úlohu rozpracovanie jednotlivých úloh v akčných plánoch a určiť koordinátorov schválených úloh. Ministerstvo školstva v marci 2006 zverejnilo výzvu na predkladanie návrhov na zabezpečenie Národného štipendijného programu. SAIA celkom prirodzene pripravila návrh projektu na zabezpečenie NŠP a žiadosť doručila v stanovenom termíne na ministerstvo školstva. SAIA si vôbec nebola istá, že tento jej návrh bude schválený. Avšak 18. apríla 2006 podpísal zmluvu László Szigeti za ministerstvo školstva a Katarína Košťálová za SAIA na obdobie necelých päť rokov, do 31. decembra 2010.

Prvá výzva na predkladanie žiadostí o štipendium bola vyhlásená ani nie mesiac po podpísaní zmluvy s ministerstvom školstva v máji 2006. Najťažšie mesiace boli pre SAIA máj, jún a júl 2006, pretože nemala dostatok vlastných pracovníkov na zabezpečenie programu. Pred podpisom zmluvy pre tento program s ministerstvom školstva nemohla zverejniť oznam, že potrebuje finančných manažérov a manažérov programu. Koordinátorkou programu sa stala Mgr. Kristína Sallerová, ktorá už mala niekoľkoročné skúsenosti s manažovaním programu Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní, so zabezpečovaním výberových konaní do nemecky hovoriacich krajín, Talianska, ako aj skúsenosti s organizovaním seminárov a informačných dní pre vysoké školy. Mgr. Sallerová aktívne ovládala nemčinu, angličtinu, taliančinu a maďarčinu a mala na starosti program ako celok. Nová pracovníčka Mgr. Adela Poláčková mala vo svojej kompetencii celú časť týkajúcu sa štipendií pre zahraničných študentov, doktorandov, vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov. Mgr. Poláčková aktívne ovládala ruštinu, nemčinu, angličtinu

a prejavila veľkú trpezlivosť pri komunikácii s uchádzačmi o štipendium zo zahraničia. Obe programové manažérky zvládli výborne rozbehnutie programu a výber prvých štipendistov programu. Nemalú zásluhu na zabezpečení programu mala Ing. Alžbeta Žirková, finančná manažérka programu, ktorá mala na starosti finančnú stránku programu. Mgr. Salterová odišla na materskú dovolenku v decembri 2007, program po nej prebral Mgr. Michal Fedák a Mgr. Poláčková odišla na materskú dovolenku v apríli 2008, zahraničných štipendistov prevzala Mgr. Silvia Kotuličová.

Program má svoj vlastný portál. Súčasťou portálu je elektronický systém podávania a hodnotenia žiadostí o štipendium. Portál NŠP má dve verzie – jedna pre slovenských záujemcov (www.stipendia.sk) a druhá pre zahraničných záujemcov (www.scholarships.sk) v 4 jazykových mutáciách – angličtina, francúzština, ruština a španielčina. Portál navrhla a vytvorila firma DotNet.

Štipendijné komisie menované ministrom školstva pre výber slovenských a zahraničných štipendistov

Štipendijná komisia pre výber slovenských štipendistov:

- prof. Ing. Marián Dzimko, CSc., prorektor pre zahraničné vzťahy a styk s verejnosťou, Žilinská univerzita v Žiline,
- doc. RNDr. Oto Hudec, CSc., Inštitút regionálneho a komunálneho rozvoja Technickej univerzity v Košiciach,
- PhDr. Zuzana Kusá, PhD., Sociologický ústav SAV v Bratislave,
- Ing. Mária Omastová, DrSc., Ústav polymérov SAV v Bratislave,
- doc. Milan Rašla, akademický maliar, prorektor pre rozvoj, Vysoká škola múzických umení v Bratislave,
- prof. Ing. Zdenka Rózová, CSc., prodekanka pre vedecko-výskumnú činnosť, Fakulta prírodných vied UKF v Nitre,
- prof. RNDr. Juraj Slabeycius, PhD., Trenčianska univerzita A. Dubčeka v Trenčíne,
- prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc., prorektor pre vedecké bádanie a umeleckú činnosť, Trnavská univerzita v Trnave,
- PhDr. Ľubica Škvarková, Sekcia vysokých škôl Ministerstva školstva SR, Bratislava,
- Oľga Šubeníková, zástupkyňa výkonnej riaditeľky SAIA, n. o., Bratislava.

Štipendijná komisia pre výber štipendistov zo zahraničia:

- RNDr. Tatiana Bužeková, PhD., Ústav etnológie SAV, Bratislava,
- prof. Ing. Milan Dado, CSc., Žilinská univerzita v Žiline,
- Katarína Košťálová, výkonná riaditeľka SAIA, n. o., Bratislava,
- doc. PhDr. Jana Lenghardtová, CSc., prorektorka pre zahraničné vzťahy, Ekonomická univerzita v Bratislave,
- RNDr. Mária Slugeňová, riaditeľka odboru bilaterálnej a multilaterálnej spolupráce a programov, Sekcia medzinárodnej spolupráce MŠ SR, Bratislava
- Mgr. Jozef Ukropec, PhD., Ústav experimentálnej endokrinológie SAV Bratislava,
- doc. Anna Daučíková, akad. soch., prorektorka, Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave,
- doc. PhDr. Klára Kuzmová, CSc., Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave.

Za päť rokov existencie programu boli schválené štipendijné pobyty do zahraničia 765 uchádzačom zo slovenských vysokých škôl a pracovísk Slovenskej akadémie vied (364 študentov na časť magisterského štúdia a 401 doktorandom na jedno- až dvanásťmesačné pobyty). Štipendijné komisie schválili štipendium 700 uchádzačom zo zahraničia (125 študentom, 167 doktorandom a 408 vysokoškolským učiteľom a výskumným pracovníkom) na študijné, výskumné alebo prednáškové pobyty na slovenských vysokých školách, resp. na pracoviskách SAV, prípadne v mimovládnych organizáciách.

Štipendijný program M. R. Štefánika

Vytvorenie štipendijného programu na získanie absolventov najlepších svetových univerzít pre prácu vo verejnej správe schválila vláda Slovenskej republiky v roku 2005. SAIA bola v roku 2006 na základe výsledkov verejného obstarávania poverená administráciou programu a bola uzavretá zmluva medzi SAIA a MŠ SR, ktorá mala zabezpečiť existenciu a financovanie programu v rokoch 2006 – 2009. Program bol v priebehu svojej existencie financovaný Ministerstvom školstva SR.

Pri vzniku programu sa vychádzalo z myšlienky, že vynikajúco vzdelaní zamestnanci na kľúčových miestach v štátnej správe môžu výrazne zlepšiť jej fungovanie. Na Slovensku je problém získať takýchto ľudí pre prácu v štátnej správe. Navyše vzdelávanie na najlepších svetových univerzitách je finančne také nákladné, že takmer žiaden mladý občan SR si ho nemôže dovoliť. Špeciálny štipendijný program z verejných zdrojov mal umožniť každý rok na základe konkurzu vybraným občanom SR prijatým na postgraduálne štúdium v oblasti manažmentu, ekonómie, sociológie, verejnej správy a práva absolvovať štúdium na niektorých z najlepších svetových univerzít v daných odboroch.

Celkovo sa uskutočnili v priebehu existencie programu 3 výberové konania na výber štipendistov, pričom bolo podaných 59 žiadostí. Predpokladom pre zaradenie do výberu bola skutočnosť, že štipendista bol prijatý na niektorú z najlepších svetových univerzít (pričom kvalita musela byť doložená buď rankingovým umiestnením školy, alebo iným hodnoverným spôsobom spolu so zdôvodnením výberu danej univerzity). Trvanie pobytov štipendistov v rokoch 2006 – 2009 predstavovalo financovanie 284 štipendijných mesiacov.

O výbere štipendistov rozhodovala výberová komisia menovaná ministrom školstva SR. Členov komisie navrhovala Slovenská rektorská konferencia a rovnako ministerstvá (resp. Úrad vlády SR), ktoré v danom roku prejavili záujem vybrať si kandidátov pre budúce zamestnanie. Členom výberovej komisie bol rovnako aj zástupca SAIA.

Do programu sa počas jeho existencie zapojilo celkom 5 ministerstiev a v jednom prípade aj Úrad vlády SR. Vzhľadom na to, že ku koncu roka 2009 ešte 7 z 22 štipendistov neukončilo štúdium (pokračujú v 2. roku štúdia alebo očakávajú vydanie diplomu), je predčasné hodnotiť úspešnosť programu z pohľadu prijímania štipendistov do pracovného pomeru na ministerstvá, ktoré s nimi uzavreli Zmluvu o spolupráci.

Financovanie programu v rokoch 2006 – 2009

Počas existencie programu bolo na zabezpečenie pobytu 22 štipendistov vynaložených 943 264,89 €, pričom išlo o pokrytie mesačných životných nákladov, úhradu školného, zdravotné poistenie a jednorazový príspevok na nákup študijnej literatúry.

Vláda SR sa nezaoberala možnosťou pokračovania tohto programu v budúcnosti. Ak by sa však diskutovalo o tejto možnosti, navrhovali by sme zahrnúť medzi inštitúcie, pre ktoré by bol tento program prínosom, aj verejné, resp. štátne vysoké školy, ktoré by tak získali

kvalitných výskumníkov a pedagógov vyškolených najlepšimi zahraničnými pracoviskami s najnovšími poznatkami v príslušnej vednej oblasti. To by napomohlo zvyšovaniu kvality vysokých škôl a prinieslo by to aj cenné kontakty so svetovými centrami výskumu, ktoré by doniesli ich absolventi. Na zváženie môže byť aj zapojenie krajskej samosprávy ako zamestnávateľa absolventov špičkového štúdia v zahraničí. Tieto návrhy vyplývajú z neformálnych diskusií, ktoré mali pracovníci SAIA so zástupcami týchto typov inštitúcií počas trvania programu.

Štipendisti vybraní v rokoch 2006 – 2008 podľa vysokej školy

Univerzita	Počet štípendistov
Columbia University, School of Public and International Affairs (USA)	1
European Inter-university Centre for Human Rights, CA Foscari University of Venice (Taliansko)	1
Harvard University (USA)	1
London School of Economics and Political Science (Veľká Británia)	3
Sciences Po (Francúzsko)/London School of Economics (Veľká Británia)	1
Sciences Po – Institut d'Etudes Politiques de Paris (Francúzsko)	1
Stanford Law School (USA)	1
University of Manchester, Manchester Business School (Veľká Británia)	1
University of Sussex (Veľká Británia)	1
University of Westminster (Veľká Británia)	1
European University Institute, Florencia (Taliansko)	1
College of Europe, Campus Brugges (Belgicko)	3
SDA Bocconi, Milan (Taliansko)	1
University of Aberdeen (Veľká Británia)	1
Johns Hopkins University, Nitze School of Advanced International Studies (1. rok Taliansko, 2. rok USA)	4
Celkom	22

Umiestnenie štipendistov na ministerstvách

Ministerstvo/Úrad vlády SR	Počet štipendistov, ktorí boli po skončení štúdia prijatí do pracovného pomeru	Počet štipendistov, ktorým nebola ponúknutá pracovná pozícia po skončení štúdia	Počet štipendistov, ktorí ešte riadne neukončili štúdium	Celkový súčet
Ministerstvo financií SR	4			4
Ministerstvo hospodárstva SR		4	4	8
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR		2		2
Ministerstvo školstva SR	1	2	2	5
Ministerstvo vnútra SR	1	1		2
Úrad vlády SR			1	1
Celkový súčet	6	9	7	22

Servisné centrá EURAXESS pre výskumných pracovníkov

Mobilitné centrá pre výskumných pracovníkov začali vznikať v roku 2004 z iniciatívy Európskej komisie, ktorá v rámci špecifického výskumného a technologického rozvojového programu „Tvorba Európskeho výskumného priestoru“, prioritá „Ľudské zdroje a mobilita“ zriadila Európsku sieť mobilitných centier pre výskumných pracovníkov ERA-MORE a vytvorila európsky mobilitný portál pre výskumných pracovníkov postupne prepojený s národnými mobilitnými portálmi pre výskumných pracovníkov, spravovanými národnými mobilitnými centrami pre výskumných pracovníkov v jednotlivých členských a asociovaných krajinách Európskej únie. Jednotlivé členské a asociované krajiny EÚ sa mohli o finančnú podporu pre vytvorenie svojho národného mobilitného portálu a národných mobilitných centier uchádzať zo 6. rámcového programu Európskeho spoločenstva pre výskum, technický rozvoj a demonštračné aktivity (ďalej 6. RP).

Sekcia vedy a techniky Ministerstva školstva Slovenskej republiky, v tom čase bol generálnym riaditeľom sekcie RNDr. Dušan Valachovič, CSC., v tejto súvislosti oslovila a poverila SAIA, aby vypracovala projekt pre vytvorenie slovenských mobilitných centier a slovenského mobilitného portálu a uchádzala sa o túto podporu zo 6. RP. Katarína Košťálová v spolupráci s Oľgou Šubeníkovou vypracovali návrh projektu, ktorý prerokovali aj s prof. Jurajom Sinayom, v tom čase rektorom Technickej univerzity v Košiciach. Dohodli sa, že Technická univerzita bude v projekte partnerom, kontaktnou osobou za košickú univerzitu sa stala Ing. Marcela Groholová, PhD. SAIA zaslala návrh projektu do Bruselu v júni 2003 a bola úspešná. Európska komisia so SAIA podpísala trojročný kontrakt (1. 3. 2004 – 28. 2. 2007), v ktorom bola uvedená podmienka, že aj prostriedky štátneho rozpočtu Slovenskej republiky sa musia podieľať na financovaní vytvorenia a prevádzkovaní národného mobilitného centra a národného mobilitného portálu. Na základe toho sa každá krajina, ktorá získala podporu na takýto projekt, stala automaticky členom európskej siete mobilitných centier a mobilitných portálov s názvom ERA-MORE.

Základný servis začali slovenské mobilitné centrá v SAIA a na Technickej univerzite v Košiciach poskytovať verejnosti od apríla 2004. Koordinátorkou centra v SAIA sa stala Mgr. Silvia Kotuličová, na Technickej univerzite v Košiciach sa venovali úlohám centra Ing. Zuzana Lavrinová-Kravecová a Ing. Andrea Kalafúsová. Oficiálne otvorenie centier, spojené so začatím prevádzky slovenského mobilitného portálu (pôvodný názov www.eracareers.sk, v súčasnosti premenovaný na základe žiadosti Európskej komisie na www.euraxess.sk), sa uskutočnilo v septembri 2004. SAIA pri tejto príležitosti zorganizovala úvodné konferencie „Európsky výskumný priestor a mobility vedecko-výskumných pracovníkov“ v Bratislave a aj v Košiciach. V Bratislave konferenciu otvoril štátny tajomník ministerstva školstva František Tóth za prítomnosti zástupkyne Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre výskum Stefanie Bettini.

Technicky spravoval mobilitný portál pre výskumných pracovníkov Ing. Marian Orosz na Technickej univerzite v Košiciach, kde bol umiestnený server. Po odchode Silvie Kotuličovej do Japonska prevzala od 1. augusta 2005 vedenie mobilitného centra v SAIA PaedDr. Karla Zimanová, PhD.

V roku 2007 SAIA prevzala od mobilného centra na Technickej univerzite v Košiciach technickú administráciu národného mobilného portálu pre výskumných pracovníkov (www.eracareers.sk). Prevzatie technickej administrácie predstavovalo postupnú migráciu mobilného portálu na server SAIA, zavedenie publikačného systému NetPublisher a implementáciu nového dizajnu mobilného portálu podľa usmernenia Európskej komisie.

20. februára 2007 sa uskutočnil v Bratislave záverečný okrúhly stôl projektu financovaného z prostriedkov EK a spolufinancovaného MŠ SR. Na tomto stretnutí na tému „*Výsledky mobilných centier pre výskumných pracovníkov na Slovensku v rokoch 2004–2006 a ďalšia perspektíva ich činnosti*“ sa zúčastnili zástupcovia Ministerstva školstva SR, Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, Ministerstva zahraničných vecí SR, Ministerstva pôdohospodárstva SR, Slovenskej akadémie vied, Slovenskej rektorskej konferencie, Agentúry na podporu výskumu a vývoja, Zväzu priemyselných výskumných a vývojových organizácií, Technickej univerzity v Košiciach, Žilinskej univerzity a SAIA, n. o. Účastníci stretnutia prijali závery, v ktorých najmä odporúčajú, aby a) mobilné centrá pre výskumných pracovníkov na Slovensku aj po ukončení financovania projektu z Európskej komisie pokračovali v aktivitách zameraných na poskytovanie služieb slovenským a zahraničným výskumníkom v súlade s aktivitami európskej siete mobilných centier ERA-MORE; b) sa zachovala existencia národného mobilného portálu pre výskumných pracovníkov ako súčasť Európskeho mobilného portálu pre výskumných pracovníkov; c) mobilné centrá požiadali Sekciu vedy a techniky Ministerstva školstva SR o hľadanie riešenia ako financovať mobilné centrá pre výskumných pracovníkov a národný mobilný portál od marca 2007.

V rámci projektu SAIA vydala niekoľko úspešných publikácií pre slovenských doktorandov, vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov („*Mobility, štipendiá, granty*“, „*Európska charta výskumných pracovníkov a Kódex správania pre nábor výskumných pracovníkov*“), ako aj pre zahraničných výskumníkov „*The international researcher's guide to Slovakia*“ v papierovej podobe ako aj na CD. Servisné centrá zorganizovali pre vysoké školy a výskumné pracoviská desiatky seminárov a školení. V spolupráci so Slovenskou rektorskou konferenciou a Ministerstvom školstva SR zorganizovala SAIA 10. novembra 2005 odborný seminár „*Európska charta výskumných pracovníkov a Kódex správania pre nábor výskumných pracovníkov*“ za účasti zástupcov Európskej komisie. Rektori slovenských vysokých škôl sa na záver semináru slávnostne prihlásili k princípom Európskej charty a kódexu.

V roku 2008 EK vyzvala štáty zapojené do európskej siete ERA-MORE, aby sa rozhodli, či budú naďalej udržiavať činnosť národných servisných centier a národných mobilných portálov pre výskumných pracovníkov a či majú záujem vstúpiť do iniciatívy EURAXESS – Výskumníci v pohybe (EURAXESS – Researchers in Motion), ktorá je pokračovaním viacerých iniciatív EK týkajúcich sa mobilít výskumných pracovníkov a rozvoja ich kariéry, vrátane európskej siete servisných centier EURAXESS (dovtedy sieť mobilných centier ERA-MORE). Slovenské servisné centrá potvrdili záujem byť členmi európskej siete EURAXESS Services Network podpisom „*Vyhlasenia o záväzku členov Servisnej siete EURAXESS*“ (Declaration of Commitment by the Members of the EURAXESS Services Network/former ERA-MORE Network), Toto vyhlásenie za SAIA ako koordinujúcu organizáciu siete na Slovensku podpísala v júni 2008 Katarína Košťálová a za ministerstvo školstva podpredseda vlády a minister školstva Slovenskej republiky Ján Mikoš, čím sa ministerstvo prihlásilo aj k záväzkom súvisiacim s ďalšou činnosťou centier. Napriek tomuto podpisu sa však na Slovensku

nepodarilo nadviazať na financovanie servisných centier a mobiliteho portálu po ukončení projektu podporeného EK.

Po ukončení spolufinancovania projektu podporeného Európskou komisiou začiatkom roku 2007 RNDr. Marta Cimbáková, riaditeľka Odboru štátnej a európskej politiky vo vede ministerstva školstva, hľadala spôsob ako dlhodobu projekt finančne podporiť tak, aby nedošlo k prerušeniu aktivít. Servisné centrá a portál boli nakoniec finančne podporené dotáciou ministerstva školstva na prelome rokov 2007 a 2008, vďaka čomu mohol tento projekt za dosť komplikovaných podmienok aspoň čiastočne naplňať svoje ciele. RNDr. Marta Cimbáková pripravila v auguste 2008 návrh zmluvy medzi ministerstvom školstva a SAIA o spolupráci na obdobie desiatich rokov, minister však zmluvu nepodpísal napriek tomu, že v júni 2008 podpísal záväzok Slovenskej republiky podporovať centrá na Slovensku.

Európska komisia naďalej financuje aktivity Servisnej siete EURAXESS na európskej úrovni (v súčasnosti v 37 štátoch asi 200 servisných centier), najmä organizované školenia pracovníkov národných servisných centier, spoločné výročné konferencie, semináre, koordináciu práce súvisiacu s európskym mobilným portálom, vydávanie nadnárodných propagačných materiálov súvisiacich s touto sieťou a európskymi iniciatívami týkajúcimi sa práce národných servisných centier. V rámci 7. rámcového programu Európskeho spoločenstva pre výskum, technický rozvoj a demonštračné aktivity EK umožňuje národným servisným centráм vstupovať do spoločných projektov zameraných najmä na posilnenie ich odbornej spôsobilosti.

SAIA sa aktívne zapája do spolupráce s európskymi servisnými centrami. Pracovníci servisných centier sa zúčastňujú na pracovných stretnutiach, školeniach, seminároch organizovaných Európskou komisiou (vrátane ostatnej výročnej konferencie Európskej siete servisných centier EURAXESS v nemeckom Potsdame v roku 2009), ako aj na konferenciách, seminároch, vzdelávacích veľtrhoch a aktivitách v rámci medzinárodných projektov, ktoré súvisia s mobilitami doktorandov, vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov.

Od augusta 2008 je SAIA partnerom v 3-ročnom projekte E*CARE, ktorý je financovaný z prostriedkov EK (výzva v rámci programu Ľudia 7. RP – „*Transnárodná spolupráca medzi členmi ERA-MORE*“). Projekt, ktorý je koordinovaný jedným z gréckych centier EURAXESS – CERTH, predložilo 9 servisných centier z 8 krajín. Jeho cieľom je posilniť služby poskytované členmi servisnej siete EURAXESS pre výskumných pracovníkov, ktorí sa zaujímajú, resp. sú zapojení do rôznych mobilných schém a zintenzívniť spoluprácu medzi centrami EURAXESS, ktoré vznikali v rôznych podmienkach a pri svojej práci získali rôzne skúsenosti.

V máji 2010 získala SAIA finančné prostriedky v rámci výzvy zverejnenej ako súčasť ďalšieho európskeho projektu podporujúceho spoluprácu servisných centier EURAXESS – EURAXESS T. O. P. Ide o ročný projekt, ktorý je zameraný na zdokonalenie národného mobiliteho portálu, najmä prostredníctvom zavedenia spoľahlivého systému zaručujúceho kvalitu zverejňovaných informácií, propagácie národného mobiliteho portálu medzi výskumníkmi a ich rodinnými príslušníkmi a dosiahnutia zverejňovania všetkých otvorených pracovných príležitostí pre výskumných pracovníkov na európskom EURAXESS Jobs Portal.

Katarína Košťálová sa na základe nominácie ministerstva školstva zúčastňovala za Slovensko ako člen na rokovaní Poradnej skupiny pre ľudské zdroje a mobility (Steering Group for Human Resources and Mobility in ERA – SG HRM) vytvorenej Generálnym riaditeľstvom Európskej komisie pre výskum od roku 2004 do mája 2009, keď sa rozhodla svoje členstvo v tejto skupine ukončiť nielen na základe rozhodnutia ministra školstva a podpredsedu vlády ďalej nefinancovať Servisné centrum pre výskumných pracovníkov EURAXESS, ktorého aktivity s činnosťou a cieľmi SG HRM súvisia, ale aj vzhľadom na obmedzené možnosti Sekcie vedy a techniky MŠ SR vyčleniť pracovníkov na riešenie úloh spojených s rozvojom ľudských zdrojov vo výskume a mobilitou výskumných pracovníkov. Bez takéhoto zázemia bolo len ťažko možné pripravovať strategické materiály a analýzy, ktorých príprava si navyše často vyžadovala priamu koordináciu a prepojenie s inými rezortmi a inštitúciami (ako Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo zahraničných vecí SR, Slovenská rektorská konferencia, Slovenská akadémia vied, Zväz priemyselných výskumných a vývojových organizácií...).

Katarína Košťálová je na základe nominácie ministra školstva aj národným delegátom, ktorý sa zúčastňuje na rokovaní Programového výboru „Ľudia“ v rámci 7. rámcového programu Európskeho spoločenstva pre výskum, technický rozvoj a demonštračné aktivity od októbra 2006.

Fond NIL na podporu spolupráce v oblasti vzdelávania

V máji 2004 sa Európsky hospodársky priestor (EHP) rozšíril o ďalších 10 krajín a 28 členov začalo využívať spoločný prístup k vnútornému trhu, ktorý charakterizujú štyri slobody – sloboda tovaru, služieb, kapitálu a osôb. V rovnakom čase Island, Lichtenštajnsko a Nórsko, krajiny, ktoré nie sú členmi Európskej únie, vytvorili **Finančný mechanizmus EHP a Nórsky finančný mechanizmus** na podporu sociálnej a ekonomickej kohézie v rámci rozšíreného Európskeho hospodárskeho priestoru. Cieľom tejto pomoci je prispieť k zmierneniu hospodárskych a sociálnych nerovností v EHP prostredníctvom grantov na investičné a rozvojové projekty v rôznych oblastiach. Jednou z priorít je aj podpora vzdelávania a spolupráce medzi strednými a vysokými školami zúčastnených krajín.

Prípravná fáza na predkladanie projektov bola veľmi komplikovaná a zdĺhavá. Katarína Košťálová v spolupráci s Oľgou Šubeníkovou predložili v januárovom termíne v roku 2006 návrh projektu pod názvom Fond NIL na podporu spolupráce v oblasti vzdelávania, cieľom ktorého je posilenie bilaterálnej a multilaterálnej spolupráce medzi študentmi, učiteľmi a odborníkmi stredných a vysokých škôl pôsobiacich v Slovenskej republike s partnermi v Nórsku, na Islande a v Lichtenštajnsku prostredníctvom vytvárania spolupracujúcich sietí. Projekty posudzovala v prvom kole výberová komisia pri Úrade vlády SR, projekt SAIA prešiel do ďalšieho kola v Bruseli, kde bol nakoniec definitívne schválený.

Projekt je financovaný z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru (FM EHP), Nórskeho finančného mechanizmu (NFM) a štátneho rozpočtu SR. Fond NIL sa začal oficiálne realizovať od 1. 7. 2007, ale prípravné práce na projekte prebiehali aktívne už od druhého polroka 2006. V rámci prípravnej fázy sa uskutočnili kontaktné semináre organizované Úradom vlády SR ako aj nórskou koordinujúcou organizáciou SIU v Bergene. Katarína Košťálová a Oľga Šubeníková navštívili v prípravnom štádiu na podnet Veľvyslanectva Nórskeho kráľovstva v Bratislave vybrané nórske vysoké a stredné školy. Od januára 2007 bola poverená koordináciou projektu PaedDr. Karla Zimanová, PhD., ktorá mala dovedty v SAIA vo svojej kompetencii činnosť servisného centra pre výskumných pracovníkov EURAXESS, a do pozície finančnej manažérky bola prijatá Ing. Jana Sedláková.

SAIA v roku 2008 vyhlásila dve výzvy na predkladanie projektových žiadostí, pričom oprávnenými žiadateľmi boli vo všeobecnosti stredné školy zaradené do siete škôl v SR a štátom uznané vysoké školy. Podmienkou bolo mať za partnera minimálne jednu zahraničnú partnerskú organizáciu z cieľových krajín – Nórska, Islandu, Lichtenštajnska. Stredné školy sa mohli uchádzať o nenávratný finančný príspevok vo výške 50 000 EUR a vysoké školy o 150 000 EUR.

Dňa 8. 9. 2009 bol medzi SAIA a Úradom vlády SR uzavretý dodatok k zmluve pre činnosť blokového grantu, ktorým sa zvýšila celková suma nenávratného finančného príspevku pridelená na riadenie projektu na 236 510,40 EUR a na financovanie projektov konečných

prijímateľov na 2 206 002,08 EUR. Navýšenie sa uskutočnilo z dôvodu dodatočnej alokácie prostriedkov, ktoré neboli do 30. 4. 2009 prerozdelené na iné projekty na národnej úrovni. Úrad vlády SR sa rozhodol zvýšiť rozpočet Fondu NIL, pretože projekt prebiehal bez väčších komplikácií a bola naň dobrá odozva zo všetkých zapojených strán. Zvýšený príspevok umožnil financovanie ďalších 8 projektov (5 projektov vysokých škôl a 3 projekty stredných škôl), na ktorých participuje 10 zahraničných partnerov z Nórska (4 v projektoch stredných škôl, 6 v projektoch vysokých škôl). Tieto projekty boli vybrané z rezervného zoznamu náhradníkov, ktorých projekty boli pôvodne hodnotiacimi komisiami odporúčané na pridelenie finančnej podpory, ale v dôsledku obmedzeného rozpočtu alokovaného na výzvu č. 2 a výzvu č. 1 im príspevok nebol pridelený. Celková prerozdelená suma na financovanie dodatočne schválených projektov z FM EHP, NFM a štátneho rozpočtu SR je približne 645-tis. eur. Konečný termín realizácie aktivít pre všetky projekty je najneskôr do 28. 2. 2011.

Koordinátorkou projektu bola od jeho začiatku PaedDr. Karla Zimanová, PhD., až do jej odchodu na materskú dovolenku v novembri 2009. Finančnou manažérkou bola do júla 2009 Ing. Jana Sedláková. V súvislosti so zvýšením objemu finančných prostriedkov pre tento projekt boli prijaté po odchode Ing. Sedlákovej dve finančné manažérky Ing. Lucia Lacková a Ing. Zuzana Čuláková. Koordinovaním projektu bola poverená po odchode Karly Zimanovej na materskú dovolenku Ing. Katarína Mózová.

Členovia Rady Fondu NIL:

- *prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD. – predseda Rady Fondu NIL, rektor Ekonomickej univerzity v Bratislave,*
  - *RNDr. Dana Čuláková, riaditeľka odboru gymnázií Sekcie regionálneho školstva Ministerstva školstva SR.*
  - *Mgr. Jozef Jurkovič, riaditeľ odboru vysokoškolského vzdelávania Sekcie vysokých škôl Ministerstva školstva SR,*
  - *RNDr. Ľubomíra Kováčová, riaditeľka Gymnázia, Pankúchova, Bratislava,*
  - *Ing. Ivan Stankovský, CSc., riaditeľ Štátneho inštitútu odborného vzdelávania,*
  - *Ol'ga Šubeníková (do 31. 7. 2009), zástupkyňa výkonnej riaditeľky SAIA, n. o.,*
  - *Mgr. Michal Fedák (od 1. 8. 2009), zástupca výkonnej riaditeľky SAIA, n. o.,*
  - *prof. Ing. Ján Tuček, CSc., rektor Technickej univerzity vo Zvolene.*
-

V priebehu decembra 2009 prebehol externý monitoring štipendijných fondov v rámci FM EHP a NFM. Vykonávala ho konzultantská spoločnosť INBAS GmbH na základe zadania Úradom pre finančný mechanizmus v Bruseli. Audítorka spoločnosti INBAS urobila osobné monitoringsy vybraných štipendijných fondov v 5 prijímateľských krajinách: Litve, Maďarsku, Poľsku, Portugalsku a na Slovensku. Záverečná správa z externého monitoringu bola zverejnená v marci 2010. Podľa tejto správy je blokový grant Fond NIL na podporu spolupráce v oblasti vzdelávania „veľmi dobre riadený a kontrolovaný blokový grant vytvárajúci podmienky pre vzájomné vzdelávanie a učenie sa organizácií a jednotlivcov zo Slovenska a donorských krajín...“.

V rámci programu je podporených 26 projektov, z toho 12 projektov slovenských stredných škôl a 14 projektov slovenských vysokých škôl. Na projektoch participuje 26 partnerov z Nórska (17 vysokých škôl a 9 stredných škôl), 5 partnerov z Islandu (2 vysoké školy a 3 stredné školy) a 1 stredná škola z Lichtenštajnska.

Očakáva sa, že na realizácii všetkých projektov sa bude postupne podieľať približne 900 študentov, 140 doktorandov a vyše 300 učiteľov a výskumných pracovníkov zo Slovenska, Nórska, Islandu a Lichtenštajnska.

V rámci schválených projektov sa v období od 1. 7. 2007 do 30. 4. 2011 vo všetkých regiónoch Slovenska okrem vzájomného spoznávania študentov, učiteľov, doktorandov a výskumných pracovníkov prostredníctvom mobilít, podporuje aj výmena skúseností, vytváranie spoločných študijných programov, vydávanie spoločných učebných pomôcok a publikácií, organizovanie seminárov, konferencií, odborných exkurzií, ako aj spoznávanie kultúry a jazyka všetkých zúčastnených krajín.

Sciex-NMS^{ch} – Švajčiarsko-slovenský štípendijný fond

V marci 2010 rozbehla SAIA nový štípendijný program Sciex-NMS^{ch} – Švajčiarsko-slovenský štípendijný fond. Stala sa koordinačnou jednotkou programu na Slovensku na základe zmluvy s Úradom vlády SR, ktorú získala na základe verejnej súťaže vypísanej Úradom vlády SR v roku 2009.

Tento program je podporovaný prostredníctvom Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce v rozšírenej Európskej únii a jeho zámerom je prispieť k zníženiu hospodárskych a sociálnych nerovností v rozšírenej Európskej únii prostredníctvom podporovania vedec-kých kapacít výskumných pracovníkov v nových členských štátoch EÚ (NČŠ) a udržateľných výskumných partnerstiev medzi ôsmimi NČŠ a Švajčiarskou konfederáciou.

Sciex-NMS^{ch} poskytuje štípendiá na výskumné projekty vo všetkých vedných disciplínach, v ktorých chcú dvaja výskumní pracovníci alebo pracoviská zo Švajčiarskej konfederácie a NČŠ spolupracovať a majú potrebné odborné znalosti a kvalifikované ľudské zdroje. Program vo Švajčiarsku zastrešuje Rektorská konferencia švajčiarskych univerzít (CRUS, www.crus.ch).

V rámci programu budú poskytnuté štípendiá slovenským doktorandom a postdoktorandom minimálne na šesť alebo maximálne na osemnásť mesiacov na pobyty vo Švajčiarsku. Okrem toho môžu získať finančnú podporu aj starší výskumní pracovníci, ktorí pôsobia ako tútori mladých výskumných pracovníkov. Na podporu slovenských výskumných pracovníkov v rokoch 2010 až 2016 je vyčlenených 1 393 500 CHF. Prvá uzávierka bude 1. novembra 2010.

V SAIA program koordinujú Mgr. Michal Fedák a Mgr. Monika Brečková, finančný manažment má na starosti Ing. Alžbeta Žirková.

Správna rada SAIA v rokoch 1992 až 2010

Správna rada schvaľuje stratégiu a programy SAIA, vymenováva Výkonný výbor SAIA a plní aj vyššiu kontrolnú funkciu. Prvá Správna rada SAIA (v tom čase občianskom združení) bola zvolená v tajnom hlasovaní takmer 40 kolektívnych členov na členskej schôdzi 7. októbra 1992.

SPRÁVNÁ RADA SAIA V ROKU 2010

Meno	Pracovisko	Člen SR SAIA od roku
PhDr. Helena Woleková, CSc., predsedníčka správnej rady	Nadácia SOCIA, Bratislava; správkynia	1997
prof. Ing. Milan Žalman, CSc., podpredsa správnej rady	Fakulta elektroniky a informatiky, Slovenská technická univerzita, Bratislava	1992
Ing. Stanislav Čekovský	ANASOFT APR, spol. s r. o., Bratislava; výkonný riaditeľ	2010
RNDr. Pavol Demeš	German Marshall Fund of the United States, Bratislava; riaditeľ pre strednú a východnú Európu	2000
prof. RNDr. Ján Pišút, CSc.	Fakulta matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského, Bratislava	2005
RNDr. Vojtech Rušin, DrSc.	Astronomický ústav Slovenskej akadémie vied, Tatranská Lomnica	1995
prof. Ing. Juraj Sinay, DrSc., v rokoch 1992 až 1997 predseda správnej rady	Technická univerzita v Košiciach; prorektor pre vonkajšie vzťahy a marketing	1992
Oľga Šubeníková	spoluzakladateľka SAIA	2009

BÝVALÍ ČLENOVIA SPRÁVNEJ RADY SAIA

Meno	Pracovisko	Člen SR SAIA od – do
prof. Ing. Milan Dado, CSc.	Vysoká škola dopravy a spojov Žilina (Žilinská univerzita)	1995 – 1997
Vladimír Grieger	Ministerstvo školstva a vedy SR	1994
doc. Ľubomír Harach, CSc.	minister hospodárstva SR	1999 – 2000
JUDr. Ján Hrubala	Mediačné centrum Partners for Democratic Change, Banská Bystrica	1997 – 1999
doc. PhDr. Ján Chorvát, CSc.	Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	1995 – 1996
prof. Ing. Anton Klas, CSc.	Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied v Bratislave	1992 – 2002
MUDr. RNDr. Gustáv Kováč, CSc.	Asociácia nemocníc Slovenska, Bratislava	1995 – 2000
PhDr. Silvia Matúšová	Ústredné metodické centrum v Bratislave, Štátny pedagogický ústav	1992 – 1996
MUDr. Juraj Mesík	Environmental Partnership for Central Europe (Ekopolis), Banská Bystrica	1995 – 1998
Ing. Ivan Sidorjak	Dom zahraničných stykov Ministerstva školstva a vedy SR	1992
Ing. Marián Šubeník, v rokoch 1992 až 1997 podpredseda správnej rady	Kerametal a. s., Bratislava	1992 – 2004
Oľga Šubeníková	Odbor medzinárodných vzťahov Ministerstva školstva a vedy SR	1992 – 1994
Eva Uhliariková	Vysokoškolská únia Slovenska, Rada študentov vysokých škôl	1992 – 1995
Ing. Miroslav Uličný	Tatrabanka, a. s., Bratislava	1995 – 2002
Filip Vagač	Nadácia pre deti Slovenska, Bratislava	1997 – 2000
Ing. Juraj Zvolenský	Investičná a rozvojová banka v Košiciach	1992 – 1995

Vedenie SAIA v rokoch 1991 až 2010

1991

- David P. Daniel, riaditeľ SAIA

1992, január až september:

- David P. Daniel, riaditeľ SAIA
- Katarína Košťálová, asistujúca riaditeľka

v októbri – schválená nová štruktúra SAIA – vedenie preberá **Výkonný výbor SAIA:**

- Pavol Demeš, výkonný riaditeľ
- David P. Daniel, asistujúci riaditeľ
- Katarína Košťálová, asistujúca riaditeľka

1993, zmena vo vedení. Pavol Demeš prestáva byť pracovníkom SAIA, avšak stáva sa čestným predsedom výkonného výboru. Výkonný výbor SAIA v rokoch 1993 až 1995 teda pracuje v zložení:

- Pavol Demeš, čestný predseda
- David P. Daniel, výkonný riaditeľ
- Katarína Košťálová, asistujúca riaditeľka

1996, zmena vo vedení, k 31. decembru 1995 odchádza David P. Daniel, výkonný výbor pracuje v zložení:

- Pavol Demeš, čestný predseda
- Katarína Košťálová, výkonná riaditeľka
- Oľga Šubeníková, riaditeľka

1997 až 1999 pracuje výkonný výbor v zložení:

- Pavol Demeš, výkonný riaditeľ
- Katarína Košťálová, riaditeľka pre rozvoj a financie
- Oľga Šubeníková, riaditeľka pre programy a administratívu

od roku 2000 zmena v zložení výkonného výboru, odchádza Pavol Demeš a výkonný výbor zostáva dvojčlenný:

- Katarína Košťálová, výkonná riaditeľka
- Oľga Šubeníková, zástupkyňa výkonnej riaditeľky

od 1. augusta 2009 zmena v zložení výkonného výboru, do dôchodku odchádza Oľga Šubeníková a výkonný výbor sa mení na trojčlenný:

- Katarína Košťálová, výkonná riaditeľka
- Mgr. Michal Fedák, zástupca výkonnej riaditeľky
- PaedDr. Karla Zimanová, PhD., zástupkyňa výkonnej riaditeľky

20 rokov SAIA v skratke

1990

- vznik SAIA v rámci ministerstva školstva (prvý hlavičkový papier SAIA, prví dvaja pracovníci SAIA); s myšlienkou vytvoriť SAIA prišli vtedajší pracovníci ministerstva – Pavol Demeš a americký Slovák David P. Daniel
- prvých desať štipendií pre Slovákov na študijné pobyty na vysokých školách v USA, kyvadlový autobus slovenských študentov na viedenskej univerzity („Vzdelávanie bez hraníc“)
- Education for Democracy – začiatok programu lektorov anglického jazyka/ dobrovoľníkov z USA, Kanady a Veľkej Británie

1991

- vydanie prvého čísla mesačníka Bulletin SAIA
- Stupavská konferencia mimovládnych organizácií (SAIA ako spoluorganizátor)
- prijatie a distribúcia prvého knižného daru od Sabre Foundation z USA
- registrácia SAIA ako občianskeho združenia (december); zakladateľmi SAIA sa stali Pavol Demeš, Katarína Košťálová a Oľga Šubeníková

1992

- prvá dohoda o poskytovaní služieb medzi SAIA a ministerstvom školstva
- vytvorenie loga organizácie akademickým maliarom Miroslavom Cipárom
- SAIA do regiónov – otvorenie prvej pobočky SAIA na Technickej univerzite v Košiciach

1993

- začiatok bilaterálneho programu Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní
- začiatok elektronickej komunikácie – SAIA začína pracovať s e-mailom
- začiatok služieb pre mimovládne organizácie (získanie prvých grantov od C. S. Mott Foundation, Rockefeller Brothers Fund a Sasakawa Peace Foundation)
- mapovanie dobrovoľníctva na Slovensku v rámci medzinárodného výskumného projektu EUROVOL v desiatich európskych krajinách

1994

- začiatok multilaterálneho Stredoeurópskeho programu pre univerzitné štúdiá (CEEPUS)
- vytvorenie on-line databázy vysokých škôl a študijných programov v cudzích jazykoch, podporujúcej najmä mobilitu vysokoškolských učiteľov, v spolupráci so švédskym národným informačným centrom NAMIC a firmou Anasoft APR
- členstvo v ACA (Asociácia pre akademickú spoluprácu) so sídlom v Bruseli (spolu so SAAIC ako jediné organizácie z krajín strednej a východnej Európy)
- členstvo v Európskej sieti národných informačných a servisných centier pre neziskové organizácie Orpheus koordinovanej Európskym nadačným centrom v Bruseli, v organizácii CIVICUS – Svetovej aliancii pre občiansku participáciu a Medzinárodnej asociácii pre dobrovoľnícke úsilie (IAVE)

- sekretariát Grémia tretieho sektora a redakcia mesačníka NonProfit pre mimovládne organizácie
- zmena názvu na Slovenská akademická informačná agentúra – Servisné centrum pre tretí sektor (SAIA – SCTS) od 1. decembra

1995

- ukončenie programu Education for Democracy pod vplyvom nového zákona o pobyte cudzincov
- rozhodnutie ministerstva školstva o ukončení spolupráce k 31. decembru
- vznik Fóra donorov tretieho sektora (v spolupráci s britskou organizáciou Know How Fund zorganizovala SAIA prvé stretnutie 30 donorov)
- zabezpečenie postgraduálnych študijných pobytov v zahraničí v rámci projektu PHARE z poverenia ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny

1996

- získanie finančného grantu z Nadácie otvorenej spoločnosti – OSF na akademické poradenstvo a podporu internacionalizácie po prerušení spolupráce s ministerstvom školstva (do roku 1999)
- prvá internetová stránka
- SAIA predstavená ako modelová organizácia pre krajiny strednej a východnej Európy v rámci medzinárodného seminára „Efektivita bilaterálnych aktivít vo vysokoškolskej mobilite“ v Bratislave (zorganizovaný ACA a IREX)
- spolupráca pri príprave kampane proti nadačnému zákonu „Tretí sektor SOS“

1997

- prvý prieskum v oblasti rozvoja správnych rád mimovládnych organizácií na Slovensku v spolupráci s americkou Národnou radou pre neziskové správne rady

1998

- SAIA pozvaná na 5. summit prezidentov stredoeurópskych štátov v Levoči
- SAIA zapojená do celoslovenskej predvolebnej kampane mimovládnych organizácií za spravodlivé a čestné voľby OK'98
- medzinárodné ocenenie Aliancie univerzít pre demokraciu za deväťročný rozvoj vzdelávania a demokratických hodnôt na Slovensku
- otvorenie Dobrovoľníckeho centra SAIA ako súčasť medzinárodnej siete podobných centier v strednej a východnej Európe
- SAIA v každom regióne – deväť pracovísk v Bratislave, Banskej Bystrici, Košiciach, Nitre, Poprade, Prešove, Trenčíne, Trnave a Žiline

1999

- organizácia verejnej diskusie prezidentských kandidátov v prvých priamych voľbách
- prvé odovzdávanie ocenenia „Srdce na dlani“ pre výnimočných dobrovoľníkov pod záštitou prezidenta Slovenskej republiky Rudolfa Schustera

2000

- ukončenie programu knižných darov pre Slovensko
- obnovenie spolupráce s ministerstvom školstva po štyroch rokoch (programy Akademické mobility, CEEPUS a Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní)

2001

- zmena formy z občianskeho združenia na neziskovú organizáciu s názvom SAIA, n. o.
- transformácia štyroch regionálnych pracovísk na samostatné dcérske organizácie SAIA Košice, n. o., SAIA Nitra, n. o., SAIA Prešov, n. o., SAIA Žilina, n. o.; pracovisko v Banskej Bystrici zostáva súčasťou SAIA, n. o., v Bratislave
- zatvorenie pobočiek v Trenčíne a v Trnave (popradská pobočka zatvorená už v roku 1999)
- zorganizovanie kampane „Za kvalitné vzdelávanie – Potrebuje Slovensko vzdelaných ľudí?“
- udelenie čestnej medaily Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave pri príležitosti 80. výročia jej vzniku ako ocenenie spolupráce

2002

- zatvorenie Dobrovoľníckeho centra pre nedostatok finančných zdrojov

2003

- ukončenie programov a služieb pre mimovládne organizácie v súvislosti s odchodom zahraničných donorov z regiónu

2004

- nasmerovanie činnosti aj na podporu internacionalizácie v oblasti výskumu – otvorenie Servisného centra pre výskumných pracovníkov na Slovensku ako súčasť európskej siete EURAXESS financovanej v rámci 6. rámcového programu Európskej komisie
- otvorenie Rakúskych informačných centier pre vedeckú spoluprácu (ASO) v Bratislave a Košiciach, financovaných Spolkovým ministerstvom pre vzdelávanie, vedu a kultúru Rakúskej republiky (ukončené v 2007)

2005

- na základe iniciatívy SAIA sa Slovenská rektorská konferencia a Slovenská akadémia vied prihlásili k princípom odporúčania Európskej komisie „Európska charta výskumných pracovníkov a Kódex správania pre nábor výskumných pracovníkov“

2006

- projekt Zahraničné odborné praxe študentov a doktorandov slovenských vysokých škôl (v rámci programu Leonardo da Vinci; ukončený v 2007)
- projekt Uľahčenie vstupu doktorandom a mladým vedeckým pracovníkom do praxe v rámci programu INTERREG IIIA v spolupráci s rakúskym spolkovým ministerstvom pre vedu a výskum a slovenským ministerstvom školstva
- Štipendium M. R. Štefánika, štipendijný program pre absolventov najlepších svetových univerzít pre prácu vo verejnej správe (vládou schválený program; ukončený v 2009)
- Národný štipendijný program na podporu mobilít študentov, doktorandov, vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov (vládou schválený program, ktorého 1. fáza sa skončila v roku 2010)

2007

- Fond NIL na podporu spolupráce v oblasti vzdelávania – program financovaný Nórskym finančným mechanizmom, Finančným mechanizmom EHP a štátnym rozpočtom Slovenskej republiky pre stredné a vysoké školy z Nórska, Islandu, Lichtenštajnska a Slovenska

2008

- znovupotvrdenie členstva a podpory slovenských servisných centier EURAXESS pre výskumných pracovníkov v európskej sieti servisných centier podpredsedom vlády a ministrom školstva podpísaním „Vyhlásenia o záväzku členov Servisnej siete EURAXESS“, požadovaného Európskou komisiou
- zapojenie sa do 3-ročného medzinárodného projektu E*CARE, financovaného v rámci programu Ľudia 7. rámcového programu EK, s cieľom posilniť služby poskytované členmi servisnej siete EURAXESS v ôsmich krajinách

2009

- ukončenie medzinárodného projektu „Budovanie kapacít národných agentúr v strednej a východnej Európe s cieľom propagovať vysokoškolské vzdelávanie mimo Európskej únie“ v rámci programu Erasmus Mundus

2010

- nový štipendijný program Sciex-NMS^{ch} – Švajčiarsko-slovenský štipendijný fond pre doktorandov a postdoktorandov, financovaný zo zdrojov Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce v rozšírenej Európskej únii
- zapojenie sa do medzinárodného projektu EURAXESS T. O. P., financovaného v rámci programu Ľudia 7RP, podporujúceho spoluprácu v rámci celej siete EURAXESS a umožňujúceho najmä aktualizáciu národných mobilných portálov
- on-line vyhľadávacia databáza štipendií a grantov s možnosťou priameho podávania žiadostí o štipendiá vytvorená v spolupráci s firmou Anasoft APR s. r. o.
- podpis zmluvy s ministerstvom školstva na roky 2011 až 2014 o spolupráci pri realizácii projektu Servisné centrá EURAXESS

Idea výmenných programov prináša oveľa pestrejšie ovocie, ako je to často prezentované. Okrem kvantifikovateľných prínosov umožňuje študentom a vedeckým pracovníkom hodnotovo rásť, predovšetkým interakciou v medzinárodnom prostredí, v cudzom jazyku, v odlišných geograficko-kultúrnych podmienkach. Som presvedčený, že práve takéto pobyty dokážu človeka posunúť vpred a rozšíriť jeho uhol pohľadu na svet.

Som preto rád, že organizácie ako SAIA výraznou mierou prispievajú k tejto myšlienke a svojou činnosťou umožňujú stále väčšiemu počtu mladých ľudí obohatiť svoj osobný a pracovný život o nena-hraditeľnú skúsenosť.

z listu Maroša Šefčoviča, európskeho komisára pre vzdelávanie, odbornú prípravu, kultúru a mládež, zaslaného SAIA dňa 26. 1. 2010 pri príležitosti 20 rokov jej existencie

---

Viete, že SAIA...

v programoch zameraných na internacionalizáciu vzdelávania a vedy za dvadsať rokov svojej existencie:

- spracovala vyše 27 000 žiadostí o štipendium,
- sprostredkovala vyslanie na štipendijné pobyty v zahraničí skoro 16 000 študentom, doktorandom, vysokoškolským učiteľom alebo výskumným pracovníkom,
- spracovala vyše 2000 projektových žiadostí o finančnú podporu v oblasti internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania a výskumu,
- poskytla informácie o štúdiu v zahraničí, akademických programoch, štipendiách a grantoch študentom, doktorandom, vysokoškolským učiteľom a výskumným pracovníkom vo vyše 400 000 prípadoch,
- zorganizovala na tému akademické mobility, medzinárodné programy, štipendiá a granty vyše 1 100 seminárov a informačných dní,
- v rokoch 1991 až 2000 zabezpečila pre slovenské knižnice a jednotlivcov skoro 225 000 kníh od nadácií Sabre Foundation a International Book Bank z USA (išlo o odbornú literatúru v angličtine pre rôzne vedné disciplíny a beletriu v anglickom jazyku),
- v rokoch 1990 až 1995 sprostredkovala slovenským základným, stredným a vysokým školám, ako aj rôznym vzdelávacím inštitúciám vyše 1 500 dobrovoľníkov – lektorov anglického jazyka – na podporu vyučovania angličtiny na Slovensku v rámci programu Education for Democracy,
- vydala vyše 55 publikácií zameraných na akademické mobility, štipendiá, granty, možnosti štúdia v zahraničí, rôzne adresáre, ako aj publikácie pre záujemcov zo zahraničia s informáciami o štúdiu na Slovensku, s praktickými informáciami pre zahraničných študentov, doktorandov, vysokoškolských učiteľov o živote na Slovensku,
- vydáva od marca 1991 mesačník BULLETIN SAIA, v ktorom poskytuje aktuálne informácie o možnostiach štúdia v zahraničí, štipendiách a grantoch, rôznych medzinárodných vzdelávacích programoch a v ktorom zverejňuje výsledky výberových konaní na rôzne štipendijné programy,
- spravuje päť internetových portálov s možnosťou on-line podávania žiadostí
- má od roku 2010 verejne prístupnú databázu štipendií a grantov, ktorú pripravila v spolupráci s firmou Anasoft APR, s. r. o.

bola v rokoch 1993 až 2003 servisným centrom pre mimovládne organizácie? V tomto období:

- poskytla informácie a poradenstvo (vrátane legislatívnych a daňových otázok) skoro 15 000 osobám,
- zorganizovala vyše 700 školení a seminárov zameraných najmä na manažment mimovládnych organizácií a na rôzne témy týkajúce sa tretieho sektora, na ktorých sa zúčastnilo vyše 16 400 osôb,
- vytvorila prvú elektronickú databázu slovenských mimovládnych organizácií,
- vydávala mesačník NonProfit (1994–2001) a mesačník Spravodajca 3S (2002–2003) – časopisy prinášali informácie pre mimovládne organizácie, právne poradenstvo, stanoviská Grémia tretieho sektora k aktuálnym spoločenským a politickým otázkam,
- vybuodovala špecializovanú knižnicu pre mimovládne organizácie,

-
- venovala sa monitorovaniu tlače zameranému na mimovládne organizácie (v rokoch 1995 až 1998 bolo zdokumentovaných takmer 24 000 článkov o treťom sektore),
  - spolupracovala pri organizovaní „Stupavských konferencií“ mimovládnych organizácií, ktoré slúžili ako platforma pre výmenu skúseností a koordináciu aktivít v rámci 3. sektora,
  - v roku 1997 zohrala kľúčovú úlohu pri príprave a vzniku siete siedmich krajských grémii tretieho sektora v Banskej Bystrici, Košiciach, Nitre, Prešove, Trnave, Trenčíne a v Žiline,
  - vydala vyše 70 publikácií (adresárov, príručiek zameraných na manažment mimovládnych organizácií, príležitostných publikácií, materiálov pre poslancov a pracovníkov štátnej správy a faktov o treťom sektore na Slovensku).

Zdroje informácií:

- archív SAIA
- výročné správy SAIA
- Bulletin SAIA
- webové stránky organizácií

